

Beeldkwaliteitsplan Westfriese Omringdijk

CONCEPT

Colofon

Status:
concept

Projectnummer
265126

Datum
07 mei 2009

Auteurs

Berdie Olthof (Feddes/Olthof)
Yoran van Boheemen (Feddes/Olthof)
Helga Danner
Maurits Hooiveld (Grontmij)
Durk de Vries (Grontmij)

Werkgroep provincie Noord-Holland

Corine Meijer
Gerke Veenboer
Aafke van Nierop
Hans van Helden
Rianne Steggink

Contact

Provincie Noord-Holland
Directie Beleid, sector Cultuur & Cultuurhistorie
Postbus 3007 | 2001 DA Haarlem
T 023 - 514 53 75

Fotografie

Provincie Noord-Holland

Grafische verzorging

Thieme Grafimedia Groep

De Westfriese Omringdijk aan de oostzijde van Alkmaar.

VOORWOORD

P.M.

INHOUD

6 | Inleiding

- 7 | **1 Een beeldkwaliteitsplan voor de Westfrie**
Omringdijk
- 7 | 1.1 Het doel van het beeldkwaliteitsplan
- 8 | 1.2 Status en doorwerking
- 8 | 1.3 Het beeldkwaliteitsplan in het beleid
- 8 | 1.4 Proces
- 8 | 1.5 Leeswijzer

9 | Analyse

- 10 | **2 De cultuurhistorische waarde van de Westfrie**
Omringdijk
- 10 | 2.1 West-Friesland voor de dijk
- 11 | 2.2 De Westfrie Omringdijk wordt een ringdijk
- 12 | 2.3 De dynamiek van de Westfrie Omringdijk
- 15 | 2.4 Conclusies cultuurhistorische waarde
- 16 | **3 De landschappelijke waarde van de dijk**
- 16 | 3.1 Onlosmakelijk met de omgeving verbonden
- 16 | 3.2 Concentrische vorm
- 16 | 3.3 Kralensnoer
- 18 | 3.4 Samengesteld karakter
- 18 | 3.5 Conclusies landschappelijke waarde
- 19 | **4 De functionele waarde van de dijk**
- 19 | 4.1 Ecologie
- 20 | 4.2 Recreatie
- 21 | 4.3 Water
- 22 | 4.4 Mobiliteit
- 22 | 4.5 Wonen en werken
- 22 | 4.6 Conclusies functionele waarde
- 23 | **5 Het bestaande beleid voor de dijk**
- 23 | 5.1 Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord
- 23 | 5.2 Structuurvisie Noord-Holland 2040
- 23 | 5.3 Beleidskader landschap en cultuurhistorie Noord-Holland
- 23 | 5.4 Monumentenverordening Noord-Holland 2005
- 23 | 5.5 Nota 'Cultuur op de kaart 2009-2012'
- 24 | 5.6 Verordening Waterkering West-Nederland
- 24 | 5.7 Conclusies bestaand beleid

26 | Visie

- 27 | **6 Vijf schaalniveaus**
- 28 | **7 Ontwerpprincipes per schaalniveau**
- 29 | 7.1 Schaalniveau 'eiland in Noord-Holland'
- 31 | 7.2 Schaalniveau 'regionale schakel'
- 32 | 7.3 Schaalniveau van de dijk
- 34 | 7.4 Schaalniveau van de kralen
- 35 | 7.5 Schaalniveau van de materialen

36 | Uitwerking in deelgebieden

- 37 | **8 Trajecten**
- 38 | **9 Medemblik**
- 41 | **10 IJsselmeerdijk**
- 44 | **11 Enkhuizen**
- 47 | **12 Markermeerdijk**
- 50 | **13 Hoorn**
- 53 | **14 Langs de boezem**
- 56 | **15 Door de Schermer**
- 59 | **16 Alkmaar**
- 62 | **17 Langs het kanaal**
- 65 | **18 Boven het landschap**
- 68 | **19 Langs de Groetpolder**
- 71 | **20 Wieringermeer**
- 74 | **21 Aan de slag!**

75 | Bijlagen:

- 76 | Bijlage 1: Ruimtelijke Ontwikkelingen
- 80 | Bijlage 2: Beleidskader

INHOUD

INLEIDING

Tussen Krabbendam en Kolhorn is de Omringdijk een zeer herkenbaar element in het landschap.

1 EEN BEELDKWALITEITSPLAN VOOR DE WESTFRIESE OMRINGDIJK

De Westfrieze Omringdijk is een tastbaar icoon van de Westfrieze identiteit. Een identiteit die bepaald wordt door de verovering van het land op de zee, de pioniersmentaliteit van de bevolking, de Westfrieze onafhankelijkheid in vroegere tijden en het kenmerkende landschap. Er bestaat een sterk 'Wij'-gevoel binnen West-Friesland waar de Westfrieze Omringdijk het symbool van is.

De Westfrieze Omringdijk is door de eeuwen heen opvallend goed in zijn oorspronkelijke profiel bewaard gebleven. Toch is de dijk altijd in beweging geweest. En er dienen zich nog altijd nieuwe ontwikkelingen aan die gevolgen kunnen hebben voor de dijk.

1.1 Het doel van het beeldkwaliteitsplan

In de cultuurnota 'Cultuur op de kaart 2009-2012' is aangekondigd dat er de komende jaren integraal aandacht is voor de historische dijkstructuren van Noord-Holland. In dat kader ontwikkelt de provincie voor de

Westfrieze Omringdijk een integraal programma waarin de beleving van de dijk en het behoud door ontwikkeling centraal staan. Het beeldkwaliteitsplan voor de dijk is een belangrijk onderdeel van dit programma

De Westfrieze Omringdijk wordt door de provincie beschermd door zijn status als provinciaal monument. Hierbij wordt alleen het dijklichaam zelf beschermd. Het beleid van de provincie is om zijn monumenten te beschermen onder het motto 'behoud door ontwikkeling'. Dit betekent dat nieuwe ontwikkelingen bijdragen aan het behoud en de versterking van de cultuurhistorische en landschappelijke waarde en het karakter van de Westfrieze Omringdijk.

In dit beeldkwaliteitsplan wordt de dijk benaderd als samenhangende structuur in relatie met zijn omgeving. De dijk wordt daarmee duidelijk in zijn context geplaatst. Het beeldkwaliteitsplan beschrijft de basisprincipes voor het behoud en de ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit voor de 126 kilometer lange Westfrieze Omringdijk. Daarin is voldoende ruimte gelaten voor

gemeenten en andere overheden om daar een nader gewenste invulling aan te geven. Dit biedt de mogelijkheid om in overleg met de provincie tot maatwerk te komen voor ingrepen op, aan en rond de dijk, zowel als het gaat om concrete ontwerpogaven als om de vertaling van dit beeldkwaliteitsplan naar de diverse (gemeentelijke) beleidsstukken.

Hoewel dit beeldkwaliteitsplan is opgesteld vanuit de provincie is dit gebeurd in samenspraak met partijen, met name ook de gemeenten die verantwoordelijk zijn voor het lokale ruimtelijke beleid. Als provincie en gemeenten de uitgangspunten en doelstellingen van dit beeldkwaliteitsplan delen, is er een goede basis voor het gezamenlijk vormgeven aan 'behoud door ontwikkeling'.

1.2 Status en doorwerking

- Het beeldkwaliteitsplan dient voor de provincie op de eerste plaats als toetsingskader voor ontwikkelingen die het dijklichaam raken. Het beeldkwaliteitsplan vormt daarmee een uitgangspunt voor vergunningverlening op grond van de provinciale monumentenverordening en zal in deze verordening worden doorvertaald. Daarnaast dient dit beeldkwaliteitsplan als kader voor de provincie om ruimtelijke ontwikkelingen op en rond de dijk te beoordelen. Richtlijnen die betrekking hebben op de ruimtelijke context van de dijk zullen worden opgenomen in de Structuurvisie Noord-Holland 2040.
- Voor gemeenten vormt het input voor nieuwe inpassingsplannen, projectbesluiten, bestemmingsplannen en structuurvisies. Het moet dienen als inspiratie en stimulering om te sturen op ontwikkelingen en vooral ook om gemeenten en particulieren aan te moedigen om weloverwogen met plannen in de nabijheid van de dijk om te gaan en hieraan kwaliteit toe te voegen.
- Het beeldkwaliteitsplan kan aanleiding zijn om aanvullend beleid op te stellen, zoals een beeldkwaliteitsplan op gemeentelijk niveau voor de Westfriese Omringdijk en zijn omgeving. Daarnaast dient het als inspiratie om naar aanleiding van de aanbevelingen en kansen vervolg-projecten op te stellen.

1.3 Het beeldkwaliteitsplan in het beleid

Het beeldkwaliteitsplan is een instrument ten behoeve van de ruimtelijke kwaliteit. De provincie vraagt in het streekplan Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord een beeldkwaliteitsplan van gemeenten en andere partijen als een verplichte onderbouwing voor de ruimtelijke kwaliteit van nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied. De inwerkingtreding van de Wet ruimtelijke ordening (per 1 juli 2008) brengt met zich mee dat het streekplan met de vaststelling van de structuur-visie zal

komen te vervallen. In de nieuwe structuurvisie zullen de inhoudelijke elementen van het beeldkwaliteitsplan worden voortgezet. Deze elementen zijn reeds benoemd in het Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord:

- *aandacht voor de ontwikkelingsgeschiedenis;*
- *aansluiting bij de ordeningsprincipes van het landschap;*
- *aansluiting bij de bebouwingskarakteristiek (architectuur, stedenbouw, openbare ruimte);*
- *inpassing van het plangebied in de bredere omgeving;*
- *aandacht voor de bestaande kwaliteiten van het gebied en voor maatregelen om negatieve effecten op deze kwaliteiten op te heffen.*

1.4 Proces

Het beeldkwaliteitsplan voor de Westfriese Omringdijk is in verschillende fasen tot stand gekomen. Eerst is een landschappelijke en beleidsmatige studie naar de dijk gedaan die resulteerde in een eerste aanzet tot visievorming. Deze eerste resultaten zijn in een symposium op 18 maart 2009 aan een breed palet aan betrokkenen gepresenteerd. Ook is diezelfde dag in werkateliers input gevraagd om het plan de juiste inhoud en richting te geven.

Vervolgens is verder gewerkt aan het completeren van het beeldkwaliteitsplan, door de visie verder uit te werken en door te vertalen in ontwerpprincipes en deelvormingen. Met de betrokken gemeenten is op 12 mei 2009 in een beleidsbijeenkomst over de voorstellen gesproken. Daarnaast is het rapport op internet geplaatst zodat diverse betrokkenen eventuele opmerkingen kenbaar konden maken. De verwerking van al deze opmerkingen heeft geresulteerd in de uiteindelijke versie van het rapport.

1.5 Leeswijzer

In dit hoofdstuk heeft u kunnen lezen wat het doel en de uitwerking van het beeldkwaliteitsplan is.

In het volgende deel, de analyse, worden de cultuurhistorische waarde van de dijk, de landschappelijke waarde van de dijk, de functionele waarde van de dijk en het bestaande beleid voor de dijk besproken.

De analyse levert een aantal conclusies op die bepalend is voor de visie op de beeldkwaliteit van de dijk.

De visie is doorvertaald in ontwerpprincipes die een leidraad vormen hoe om te gaan met ontwikkelingen op, aan en rond de Westfriese Omringdijk.

Tot slot is in het deel 'uitwerking in deelgebieden' de visie op een twaalftal te onderscheiden dijktracés concreet gemaakt.

ANALYSE

De Omringdijk bij Oosterdijk aan het IJsselmeer.

2 DE CULTUURHISTORISCHE WAARDE VAN DE DIJK

De Westfriese Omringdijk is van grote cultuurhistorische waarde. Behoud en versterking van deze waarde is een belangrijk uitgangspunt van het beeldkwaliteitsplan. In dit hoofdstuk wordt aan de hand van de ontstaansgeschiedenis van de dijk en zijn relatie met de Westfriese cultuur de cultuurhistorische waarde beschreven.

West-Friesland in de middeleeuwen met daarin geprojecteerd de kreekrug.

2.1 West-Friesland voor de dijk

3000 v. Chr. tot o

West-Friesland dankt zijn specifieke bodemgesteldheid en langgerekte vorm aan het zeegat van Bergen. Hier is de zee door de strandwallen geslagen en oefende invloed uit op het achterliggende getijdensysteem. Langs de smallere geulen zijn rond 3000 v. Chr. de eerste nederzettingen gesticht. Hierdoor zijn in het gebied veel unieke vindplaatsen en heeft het gebied een hoge archeologische waarde.

Doordat de stroming van de zee zand aanvoerde, sloot het zeegat bij Bergen zich uiteindelijk rond 900 v. Chr. Het achterliggende krekensysteem verlandde door de slechte afwatering. De klei klonk in waardoor de voormalige kreken, die een zandige ondergrond hadden, de hoogste delen in het landschap werden. Deze hoge delen boden een goede basis voor bebouwing en zijn nog steeds waar te nemen in het landschap.

o tot 800 n. Chr.

Aan het begin van de jaartelling vormen het huidige Noord-Holland en Friesland nog een aaneengesloten gebied. De Romeinen noemen de Germaanse stam die hier leeft Frisii. Deze stam werd berucht nadat ze in 28 n. Chr. het Romeinse fort Flevum (het huidige Velsen) aanvielen en de Romeinen gevoelige verliezen toebrachten.

Na de val van het Romeinse rijk ontvolkte het gebied, mede door de grote volksverhuizing. In de vijfde eeuw ontwikkelde de nieuwe bevolking van deze gebieden zich tot een volk van zeevaarders. Zij vormden Frisia, een territorium dat zich op zijn hoogtepunt uitstrekt van Zeeland tot Denemarken. Door stormvloed en het wegslaan van het veen ontstond rondom de 12de eeuw het Almere (de latere Zuiderzee) en werd West-Frisia gescheiden van de overige Friese gebieden.

800-1200 n. Chr.

Door de bevolkingsgroei ontstond er behoefte aan meer land voor huisvesting en voedselteelt. Men begon het veen te ontwateren en te ontginnen, waardoor het maaiveld daalde. Daarnaast begon het land af te kalven door de toenemende invloed van de Zuiderzee. Veenrivieren groeiden uit tot grote meren. Een voorbeeld hiervan is het Alkmaardermeer, het enige grote meer boven het IJ dat is ontstaan in deze periode en niet is drooggelegd.

In het noorden werd al het veen weggeslagen, waardoor West-Friesland ook aan de noordzijde aan het open water van de Zuiderzee kwam te liggen. Omdat in dezelfde tijd de zeespiegel steeg en het aantal stormvloed toenam, werd het na het jaar 1000 n. Chr. noodzakelijk dijken op te werpen tegen het water. De eerste bedijkingen werden met klei of veen opgeworpen. De kracht van het water werd gebroken door een breed voorland.

Door de opkomst van de landbouw en het verlies van Friese gebieden aan de oprukkende Franken, nam de zeevaart van de Friese bevolking af. Hierdoor ging waarschijnlijk ook de binding tussen West-Friesland en de overige Friese gebieden verloren en ontstond een eigen Westfriese cultuur.

Onder het Frankische bewind ontstond in het kustgebied rond de tiende eeuw de Hollandse cultuur. In het gebied van West-Friesland bleef echter de Westfriese cultuur in stand. Er ontstond een langdurig conflict tussen de Hollanders en de West-Friezen.

2.2 De Westfrieze Omringdijk wordt een ringdijk

Rond 1200 was Noord-Holland door de invloed van wind en water een eilandenrijk geworden. Het huidige West-Friesland was aan bijna alle zijden omringd door het water van de Zuiderzee en de alsmaar groter wordende meren.

De ringdijk rondom West-Friesland in de tweede helft van de 13e eeuw.

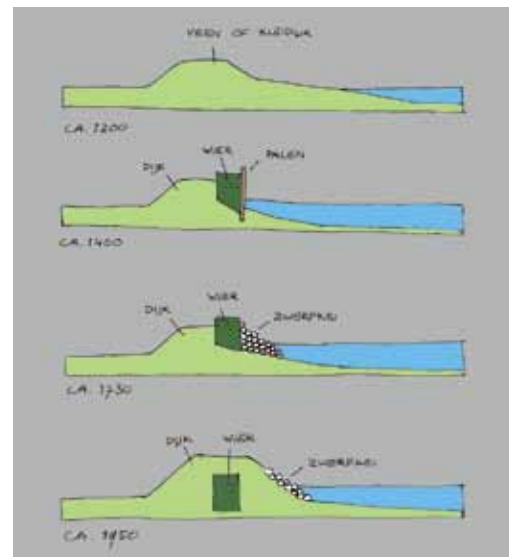
De eilanden bestonden uit veenontginningen die men tegen het water moest beschermen met dijken. Rondom West-Friesland vormden deze dijken rondom de tweede helft van de 13e eeuw één geheel; de Westfrieze Omringdijk.

De Westfrieze Omringdijk is de enige ringdijk uit deze tijd die nog nagenoeg intact is.

De dijk had veel te verduren door de vele stormvloeden. Het voorland werd weggeslagen waardoor het kale dijklichaam beschermd moest worden. Men deed dit vanaf het einde van de dertiende eeuw met een zogenaamde wierriem; een dijkversterking van wierzoden. In eerste instantie werd het wier op zijn plaats gehouden met een rij zware palen vlak voor de wierriem.

De ringdijk vormde één van de weinige goed begaanbare verbindingen in het gebied. In de loop der tijd ontstonden nederzettingen langs deze 'ringweg'. Steden langs de dijk, zoals Hoorn, Enkhuizen en Medemblik zijn zo ontstaan.

Van oorsprong was de dijk geheel berijdbaar. Op het grootste deel van de dijk ligt nog steeds een weg op de kruin, meestal voor al het verkeer, soms enkel voor fietsers of wandelaars. Slechts op enkele dijkvakken ligt geen weg, hier bestaat de kruin uit gras.

2.3 De dynamiek van de Westfrieze Omringdijk

1200 tot 1700 n.Chr.

De vorm van de dijk is altijd in beweging geweest. Dat was al zo voordat de dijk een gesloten ringdijk was, maar ook erna. Er werd land opgegeven en teruggewonnen, waardoor de vorm van de dijk werd bepaald door de dijkdoorbraken, inlaagdijken en nieuwe dijktracés. De wielen en kleiputten langs de dijk zijn hier nog getuigen van. In het gebied liggen nog veel restanten van oude dijktrajecten.

Inpolderingen en droogmakerijen rondom West-Friesland in de 17e eeuw.

Aan de dijk werden zes dwangburchten gebouwd door de Hollandse Graaf Floris V. Na zijn definitieve overwinning op het Westfrieze volk moest de bouw van deze kastelen nieuwe opstanden voorkomen. Voorbeelden zijn kasteel Nieuwdoorn bij Krabbendam en kasteel Radboud in Medemblik. Na de 13e eeuw vervangt het Hollands het Fries als taal in Noord-Holland.

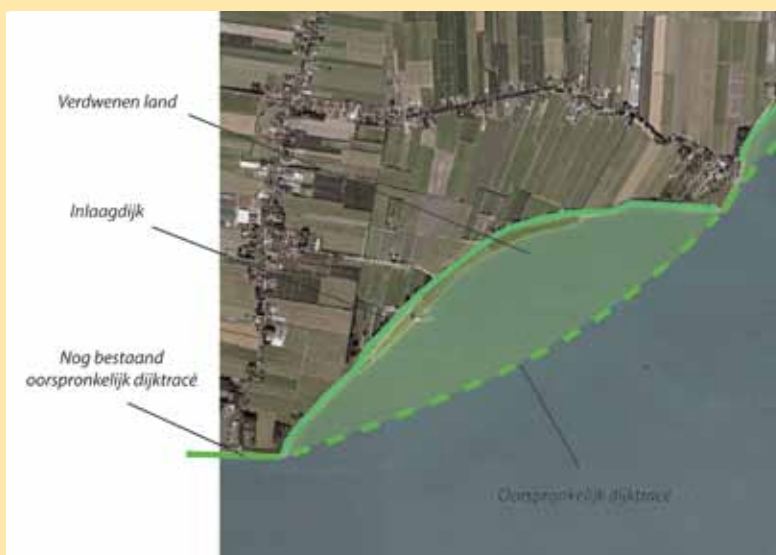
Vanaf het einde van de 16e eeuw werden de meeste meren binnen en buiten de Westfrieze Omringdijk drooggelegd. Rondom het Zijpebekken werden de eerste delen van de Zuiderzee bedijkt. Dit gebeurde deels uit veiligheidsoverwegingen, maar hoofdzakelijk uit winstbejag. De dijk verloor hier zijn waterkerende functie en zijn omgeving veranderde.

Verschillende aanliggende steden en ambachtsbesturen plaatsten hun galgen op de dijk. Dit mede om het stelen van dijk materiaal te ontmoedigen. De galgenplaatsen en knekelputten langs de dijk getuigen hier nog van.

De zeevaart richting Indonesië nam een grote vlucht met de oprichting van de VOC. Dit maakte de aan de Zuiderzee gelegen steden Medemblik, Enkhuizen en Hoorn tot belangrijke handelssteden met grote havens. De steden breidden zich zowel landinwaarts als buitendijks uit. De Westfrieze Omringdijk, die oorspronkelijk vaak de begrenzing tussen de stad en het water vormde, werd steeds meer opgenomen in het stedelijke weefsel.

In 1732 kwam de paalworm met de zeevaarders uit West-Indië mee en werd al het houtwerk van de dijk aangevreten. Het wier werd vervolgens op zijn plaats gehouden met zwerfkeien. Deze waren eerst afkomstig van de hunebedden uit Drenthe, later werden uit Duitsland en Scandinavië de zogenaamde 'Noordse stenen' geïmporteerd.

Inlaagdijk

Inlaagdijken zijn dijken die achter de hoofddijk werden aangelegd wanneer deze zijn waterkerende functie niet meer kon vervullen.

Wanneer de hoofddijk doorbrak en men geen kans zag deze te herstellen, werd een deel van het land opgegeven en werd de inlaagdijk de primaire waterkering. Hierdoor ontstonden er grote bochten en kenmerkende scherpe hoeken in het verloop van de dijk.

Vanaf Kolhorn tot Alkmaar is de Omringdijk in principe een grote inlaagdijk.

1800 n. Chr - heden

Vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw werd de wierriem vervangen door een dijkverdediging die duurzamer bleek: een glooiend buitentalud van aarde, belegd met zwerfkeien.

Inpolderingen en droogmakerijen rondom West-Friesland in de 20e eeuw.

In de 19e en 20e eeuw werd de zee ten noorden van West-Friesland ingepolderd met de aandijkingen Groetpolder, Anna Paulownapolder en de Wieringermeer. Het oude land van West-Friesland is nu aan drie zijden omsloten door 'nieuw land'.

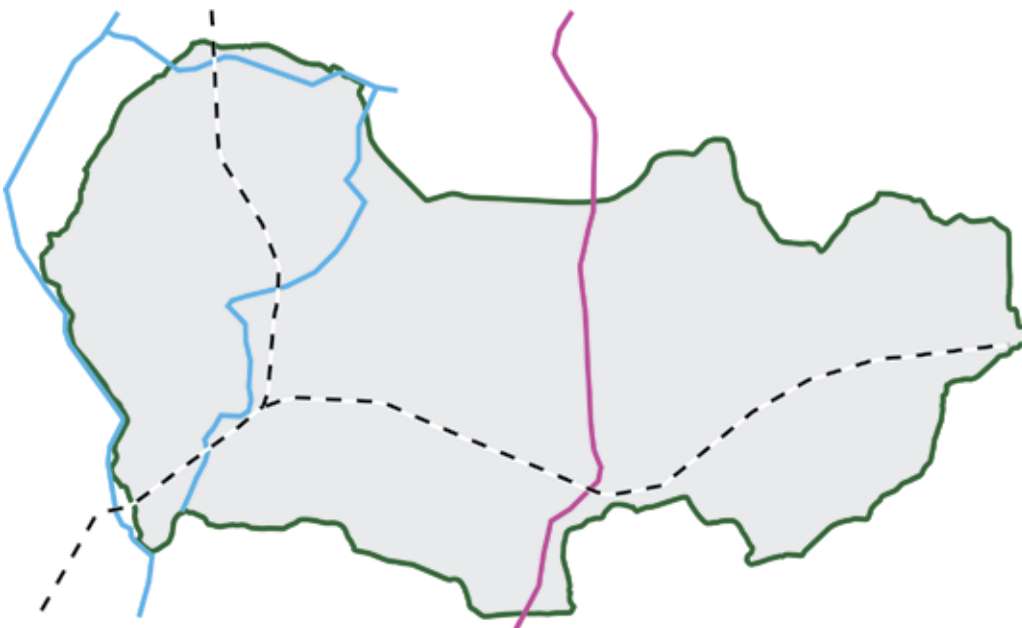
Het grotere Noord-Holland vroeg om een grootschaliger netwerk van infrastructuur. Tussen 1819 en 1824 werd het Noordhollandsch Kanaal aangelegd. Als onderdeel van dit kanaal werd de Koedijkervaart langs de Omringdijk uitgediept en verbreed. In de 19e eeuw werd de spoorlijn Alkmaar-Den Helder (1865) aangelegd en begin 20e eeuw het kanaal Omval-Kolhorn en het kanaal Schagen-Stolpen (1936). Daarnaast zijn diverse wegen aangelegd, waarvan de rijksweg A7 de grootste ruimtelijke gevolgen had. Op een aantal plaatsen heeft de oorspronkelijke dijkweg zich tot provinciale weg ontwikkeld.

Nieuwe verbindingen worden dwars op de dijkstructuur aangelegd en doorsnijden hem op vele plaatsen. Daarnaast neemt de rol van de dijk als belangrijkste route in de regio af.

Ondanks de vele ontwikkelingen in het oude en nieuwe land wordt tot ver in de 19e eeuw altijd een afstand van 200 meter tot de dijk aangehouden waarop niet gebouwd wordt. Dit in verband met de stabiliteit van het dijklichaam. Ook werd binnendijks deze afstand gereserveerd om aarde te halen voor eventueel dijkherstel. Hierdoor ligt de dijk op veel plaatsen nog vrij in het landschap.

Door de aanleg van de Afsluitdijk ontstaat het IJsselmeer en door de aanleg van de Houtribdijk ontstaat het Markermeer. De invloed van de zee op West-Friesland is definitief over.

Oorspronkelijk was het plan om de Markermeer in te polderen, als onderdeel van de Zuiderzeewerken. In 2003 wordt hier definitief van af gezien. De primaire waterkerende functie van de dijk zal hierdoor in de toekomst langs het IJsselmeer en de Markermeer gehandhaafd blijven.

Grootschalige infra kruist de dijk.

Wielen

Wielen (ook wel bekend als braken) zijn het gevolg van een dijkdoorbraak. Het water heeft hier een rond gat geslagen. De dijk werd vervolgens op de meest goedkope manier

hersteld, namelijk door de nieuwe dijk om de wielen heen te leggen. Hierdoor is de dijk erg grillig geworden.

Kleiputten

Bij de inlaagdijken zijn bij dijkonderhoud en -herstel kleiputten ontstaan. Aangezien het vervoer van grond destijds problematisch en duur was, diende de grond voor

het dijkherstel "ter naasteer plaatse en minster schade" gehaald te worden. De gegraven putten zijn rechthoekig van vorm.

2.4 Conclusies cultuurhistorische waarde

De Westfriese Omringdijk heeft een lange ontstaansgeschiedenis, maar heeft de tijd doorstaan en is nog steeds een herkenbaar element in West-Friesland. Grotendeels is dit te danken doordat de dijk altijd verschillende functies heeft vervuld en nog steeds vervult, zoals de waterkerende functie en de verbindende functie door de weg die van oudsher op de dijk ligt.

Door zijn gaafheid is de cultuurhistorische waarde van de dijk hoog. Deze waarde kan aan de hand van de ontstaansgeschiedenis als volgt gedefinieerd worden:

Leesbaarheid

De Westfriese Omringdijk is nog steeds herkenbaar als ringdijk in het landschap. Door de grote samenhang met de omgeving vertelt de dijk de ontstaansgeschiedenis van dit landschap; de strijd tegen het water is nog altijd voelbaar, zeker waar weidse vergezichten zijn over het open water van IJsselmeer en Markermeer. De dijk ligt op veel plaatsen nog vrij in het landschap, doordat er van oudsher 200 meter vrije ruimte binnendijks gereserveerd werd.

De dijk vormt een verbindend element langs de verschillende fasen van ontginning en drooglegging van Noord-Holland vanuit het oude Westfriese land.

Ten slotte is de dijk ook een dynamisch element en dankt daaraan zijn vorm. Een rode draad in de ontstaansgeschiedenis is de permanente verbouwing: delen zijn versterkt en delen zijn verlegd. De dijk is als het ware een Westfriese variant van de Sagrada Familia. De onderdelen van deze geschiedenis zijn nog steeds herkenbaar in het landschap aanwezig.

Symboliek

Bovendien heeft de dijk een belangrijke emotionele waarde. De dijk leeft in de harten van de West-Friezen. Binnen de omringdijk koesteren de West-Friezen hun eigen cultuur, hun dialect, hun tradities en geschiedenis. De dijk is daarom een belangrijk symbool voor de Westfriese identiteit.

Archeologie

Het dijklichaam is een archeologische schatkamer. In het dijkprofiel zijn sporen aanwezig van de dynamiek van de dijk, zoals resten van aarden-, wier- en steen-bekleding. Daarnaast verbergt de dijk nog andere sporen van het verleden, variërend van scheepsresten, opgeheven sluisjes tot dode dijkwerkers.

3 DE LANDSCHAPPELIJKE WAARDE VAN DE DIJK

Bij Andijk aan het IJsselmeer.

In samenhang met de cultuurhistorische waarde heeft de Westfriese Omringdijk ook grote landschappelijke waarde. Deze waarde wordt in dit hoofdstuk aan de hand van vier typeringen beschreven.

3.1 Onlosmakelijk met de omgeving verbonden

De Westfriese Omringdijk is onlosmakelijk verbonden met de omgeving. Vanuit de cultuurhistorie, omdat het cultuurlandschap en het open water zijn ontstaansgeschiedenis vertellen, maar ook fysiek. Door zijn profiel is de dijk op veel plaatsen zeer aanwezig in het landschap. Vanaf de dijk is er vaak weids zicht op het landschap en vanuit de omgeving is de dijk vaak goed zichtbaar.

Voorland ten zuiden van Enkhuizen.

3.2 Concentrische vorm

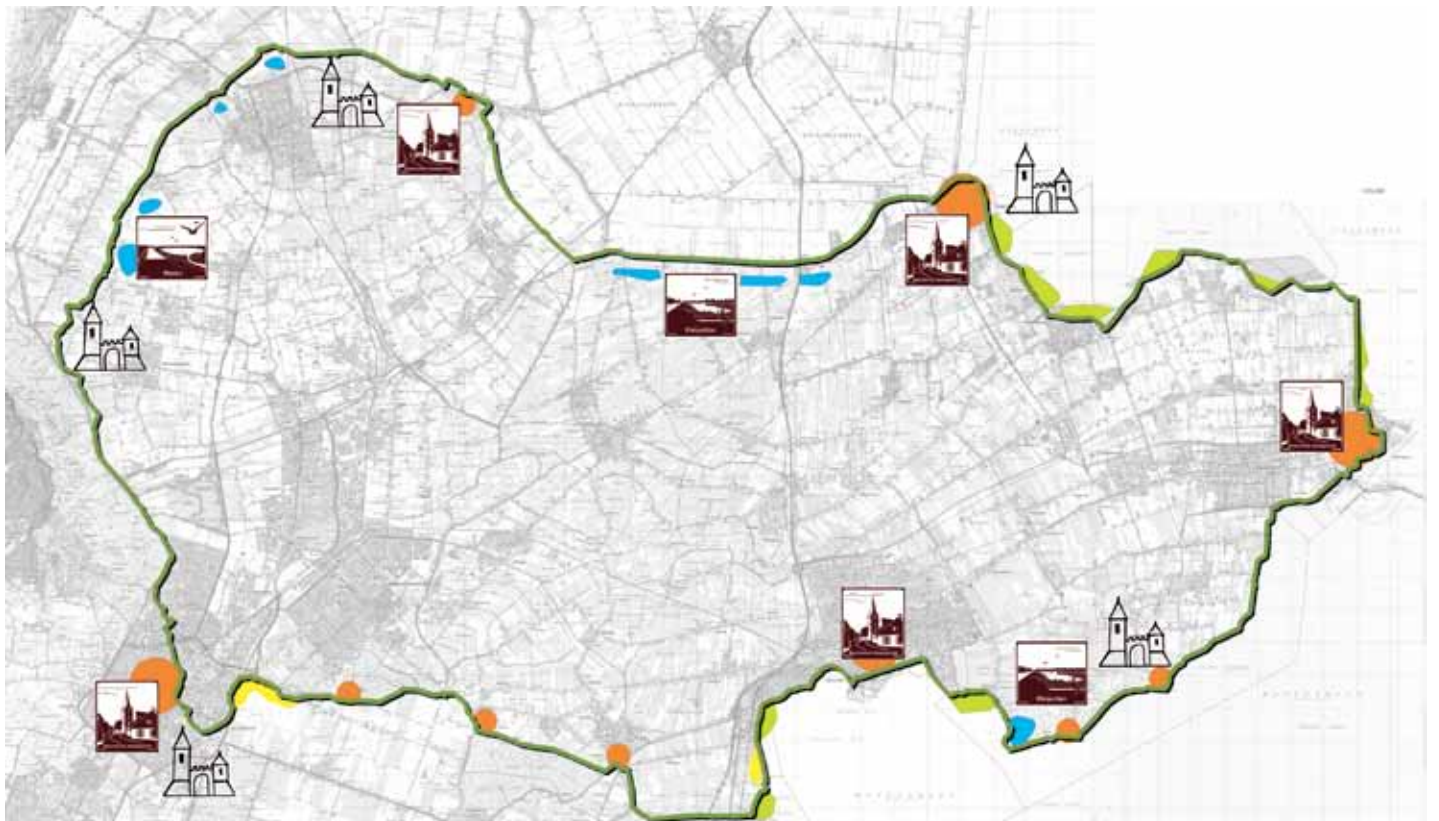
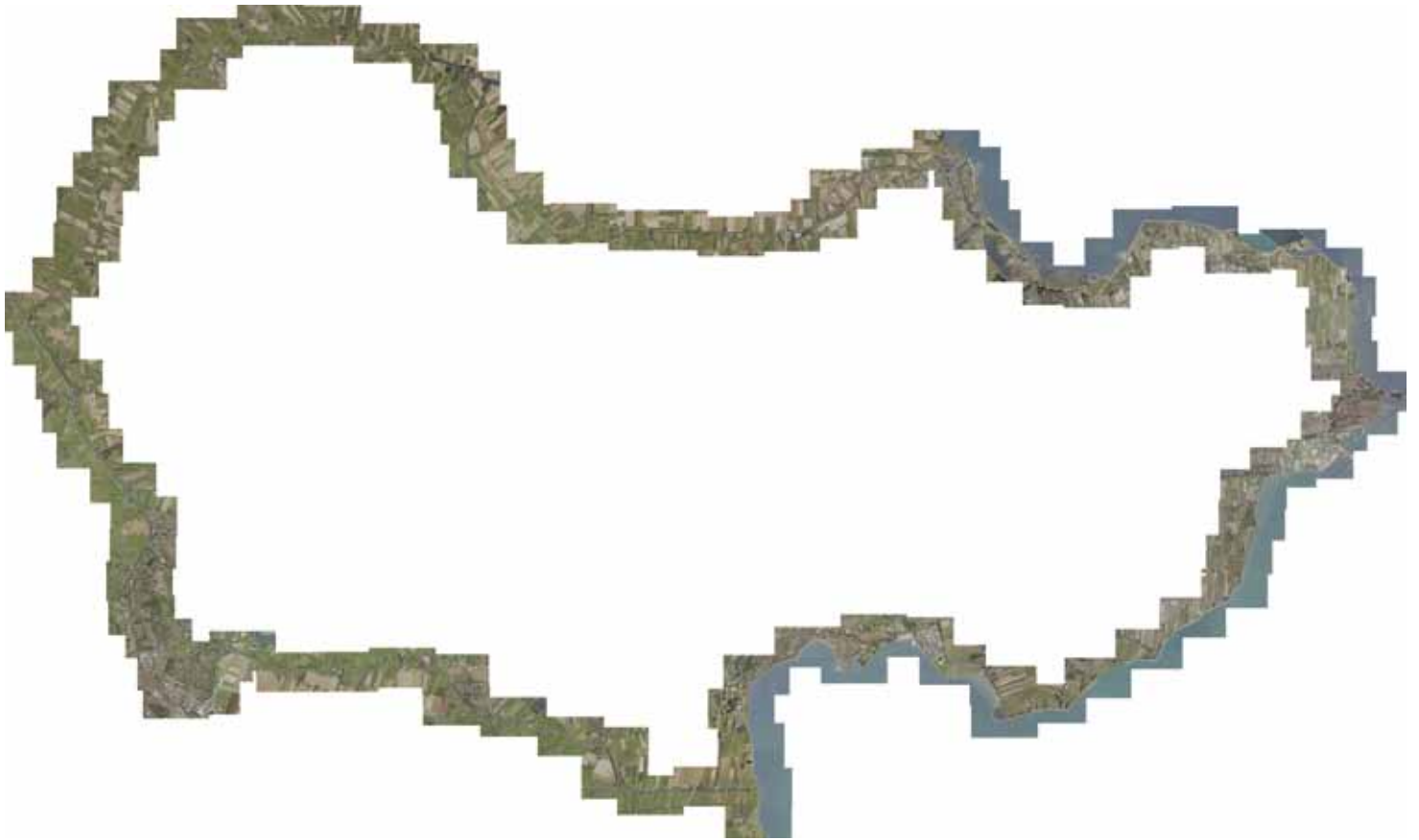
De Westfriese Omringdijk is een concentrisch element, doordat het van oorsprong het oude eiland omsloot. Lange zichtlijnen over de droogmakerijen en het contact met het water geven nog steeds dit eilandgevoel. Ondanks alle dijkaanpassingen is de ringvorm steeds intact gebleven. De dijk vormt daardoor een landschappelijke ring tussen verschillende landschapstypen en een schakel op regionaal niveau.

3.3 Kralensnoer

De Westfriese Omringdijk is een ruimtelijk kralensnoer. De dijk is het snoer en de vele aan de dijk gerelateerde elementen zijn de kralen. Voorbeelden van kralen zijn kleiputten, wielen en inlaaglanden, maar ook beschermde stadsgezichten, kapelletjes en galgenplekken.

3.4 Samengesteld karakter

De Westfriese Omringdijk heeft een samengesteld karakter. Er zijn grote verschillen tussen delen van de dijk, zowel in het dwarsprofiel als in het lengteprofiel. Zo heeft de dijk in de omgeving van Schagen een sculpturale vorm met sterke bochten, steile hellingen en scherpe grenzen naar het aangrenzende land. Op andere delen heeft het lengteprofiel een hoekig verloop, door de aanleg van inlaagdijken en zijn de taluds veel flauwer. Ook liggen delen van de dijk in een stedelijke omgeving; soms opgenomen in een historisch stratenpatroon, soms als onderdeel van groenzones.

De verschillen in de dijk geven waarde en identiteit aan de verschillende dijktrajecten. Deze trajecten zijn gebaseerd op de verschijningsvorm van de dijk zelf en de karakteristieken van de aangrenzende landschappen. Naast de continuïteit van het dijkprofiel is ook de herkenbaarheid van deze verschillende dijktrajecten van belang. In de dijk zijn 12 trajecten te herkennen; 8 in het landelijke gebied en 4 in stedelijk gebied. In de uitwerking in deelgebieden worden deze trajecten verder toegelicht.

Trajecten

8 landelijke trajecten: IJsselmeerdijk, Markermeerdijk, Langs de boezem, Door de Schermer, Langs het kanaal, Boven het landschap, Langs de Groetpolder, Rand Wieringermeer.

4 stedelijke trajecten: Medemblik, Enkhuizen, Hoorn en Alkmaar.

De trajecten worden verder toegelicht in de hoofdstukken 9 t/m 20 in de uitwerking in deelgebieden.

3.5 Conclusies landschappelijke waarde

De beleving van de landschappelijke waarde wordt bepaald door een aantal ruimtelijke karakteristieken:

- de openheid rondom de dijk;
- zicht van en naar de dijk;
- de continuïteit van het dijkprofiel;
- de relatie tussen de dijk en zijn kralen;
- de afwisseling van de kralen;
- de herkenbaarheid van de verschillende dijktracés.

4 DE FUNCTIONELE WAARDE VAN DE DIJK

Rietzone gezien vanaf de Slingerdijk ten oosten van Alkmaar.

De verschillende functies die de dijk in de loop der tijd heeft gehad, zijn de reden dat de dijk nog steeds zo goed intact is. Vandaag de dag vervult de dijk nog steeds meerdere functies. Deze functies brengen echter ook nieuwe ontwikkelingen met zich mee, die gevolgen hebben voor het dijkprofiel. In dit hoofdstuk beschrijven we deze functies, hun (verwachte) ontwikkeling¹⁾ en de impact daarvan op de dijk en zijn omgeving.

4.1 Ecologie

De Westfriese Omringdijk is een verbindend element voor de ecologie. De dijk vormt een schakel voor verschillende natuurgebieden die binnen- en buitendijks zijn ontwikkeld.

Deze natuurgebieden bestaan uit (nat) grasland of natte natuur, zoals riet en moerasvegetatie. Meestal zijn het integraal ontwikkelde gebieden met een functie voor recreatie of waterberging.

De Omringdijk geprojecteerd op een kaart met de Ecologische Hoofdstructuur en Natura 2000 gebieden.

De geïsoleerde ligging van vele kleine gebieden maakt de natuur in West-Friesland kwetsbaar voor versnippering. Riet en nat schraalgrasland zijn daarom erg belangrijk. De dijk kan hier als regionale verbinding een rol in spelen.

1) Voor een toelichting op de waterkerende functie van de dijk wordt verwezen naar de Legger en de Keur van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

4.2 Recreatie

De bijzondere cultuurhistorische en landschappelijke waarde van de Westfriese Omringdijk maken de weg op de dijk tot een aantrekkelijk onderdeel van het recreatieve netwerk. Het vergroten van de recreatieve functie is van belang voor de beleving van de dijk en zijn omgeving.

De toenemende recreatie vraagt om nieuwe infrastructuur en aansluitingen (fiets- en wandelpaden, parkeerplaatsen) en nieuwe recreatieve voorzieningen (vakantiewoningen, clubhuizen). Dit vergroot de toegankelijkheid

van de dijk, maar kan zijn oorspronkelijke profiel aantasten.

Daarnaast is er een toename van recreatieterreinen en verblijfsvoorzieningen die zich in de nabijheid van de dijk bevinden. Zij bieden kansen de functionele relatie met de dijk te vergroten. Wel kunnen zij de beleving van de dijk beïnvloeden. Een voorbeeld is de opgaande beplanting van recreatieterreinen op voorlanden in het IJssel- en Markermeer die het contact tussen water en dijk belemmeren.

Buitendijks recreatiegebied bij Wervershoof.

4.3 Water

De Westfrieze Omringdijk is van oorsprong aangelegd om West-Friesland tegen het water te beschermen. Aan de oostzijde is de dijk nog steeds een primaire waterkering en beschermt het land tegen het water van het IJssel- en Markermeer. Ook langs de Wieringermeer is de dijk een primaire waterkering en een tweede waterkering tegen het water van het IJsselmeer. Langs de zuidelijke trajecten is de dijk een tweede waterkering tegen het water van de Markermeer en een boezemwaterkering voor het water van de droogmakerijen. Door de waterkerende functie behoudt de dijk hier zijn sterke karakteristiek als begrenzing tussen water en land. Langs de trajecten Boven het landschap en Langs de Groetpolder heeft de dijk geen waterkerende functie meer.

Langs het Markermeer en in de toekomst langs het IJsselmeer wordt de waterkerende functie versterkt door middel van dijkversterking. Dit kan effect hebben op het profiel van de dijk en de bestaande dijkbekleding van zwerfkeien.

Dijkversterking tussen Enkhuizen en Hoorn.

4.4 Mobiliteit

De Westfriese Omringdijk maakt deel uit van de infrastructuur van West-Friesland. Dat de dijk de tand des tijds heeft doorstaan, komt mede doordat hij nog steeds functioneert als bewoningsas en onderdeel is van de infrastructuur van West-Friesland. Deze functie is dan ook belangrijk voor de toekomst van de dijk.

Aan de andere kant vraagt de infrastructuur veel van de dijk. Het huidige netwerk van wegen, spoor en watergangen hebben de dijk op veel plaatsen al doorsneden. En nog steeds dienen zich nieuwe aanvragen aan voor aansluitingen en doorsnijdingen.

Ook neemt de verkeersdruk in het gebied nog steeds toe, wat om een opwaardering van het wegennet vraagt. Om deze reden is het nodig de provinciale wegen langs de dijk te verbreden. Dit zal ten koste gaan van het dijkprofiel. Daarnaast heeft de toename van zwaar verkeer verzakking van het talud tot gevolg.

4.5 Wonen en werken

De Omringdijk is altijd al een bewoningsas geweest en verschillende steden en woonkernen hebben zich dankzij de dijk ontwikkeld. Bebouwing vond hierbij, zeker in het buitengebied, vaak plaats aan de voet van de dijk.

De huidige trends voor wonen en werken zijn vooral gericht op kleinschaligheid en spelen binnen bestaande stedelijke structuren.

Bij de meer grootschalige rode ontwikkelingen die reeds in uitvoering zijn, blijkt de bebouwing op gepaste afstand van de dijk te liggen.

Op een aantal plaatsen wordt bij nieuwbouw de grond opgehoogd tot aan de kruin van de dijk. Hierdoor verdwijnt het binnentalud en wordt de dijk als zodanig onherkenbaar.

4.6 Conclusies functionele waarde

De Westfriese Omringdijk verenigt vele functies. Mede dankzij deze functies is de dijk door de eeuwen heen zo goed intact gebleven.

In eerste instantie heeft de dijk een waterhuishoudkundige functie, van oudsher gecombineerd met een ontsluitingsfunctie.

Bij ontwikkelingen binnen de verschillende stedelijke trajecten Medemblik, Enkhuizen, Hoorn en Alkmaar is ter plaatse van het oorspronkelijke dijktracé geen consequente aanpak voor de omgang met het oorspronkelijke tracé van de dijk.

Doorsnijding van de dijk bij de Wieringermeer.

De N242 doorsnijdt de dijk bij Winkel.

Opgehoogde kavel aan de dijk bij Oudendijk.

Tegenwoordig speelt de dijk ook een hoofdrol in het recreatieve netwerk en verbindt het een reeks van natte natuurterreinen langs de dijk.

Het multifunctionele karakter van de dijk vraagt om een goede afstemming van de verschillende functies. Nieuwe ontwikkelingen vragen hun plaats op en rondom de dijk, maar mogen de cultuurhistorische waarde van de dijk niet aantasten.

5 HET BESTAANDE BELEID VOOR DE DIJK

Vanuit het bestaande beleid kan een concrete opgave voor de dijk worden geformuleerd waar het beeldkwaliteitsplan antwoord op moet geven. Dit hoofdstuk geeft een globaal beeld van dit beleidskader.

Het beleid op het niveau van Europa en het Rijk beschrijft grotendeels de doelen die op provinciaal niveau concreter worden beschreven. Daarnaast is het ruimtelijke beleid van de gemeenten, maar zelden een meer concrete uitwerking. Dit hoofdstuk richt zich daarom op het provinciale beleid om de ruimtelijke opgaven voor de Westfrieze Omringdijk te formuleren.

5.1 Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord

De cultuurhistorische waarde van Westfrieze Omringdijk wordt benoemd in het *Streekplan Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord*. De dijk wordt hierin aangeduid als drager van de cultuurhistorische basisstructuur die moet worden behouden door ontwikkeling.

In het stuk worden verder uitsluitingsgebieden aangegeven waarbinnen geen ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn. Ook zijn zoekgebieden benoemd waarin voorwaarden aan ruimtelijke ontwikkelingen worden gesteld (bijvoorbeeld het opstellen van een beeldkwaliteitsplan). Langs de dijk liggen veel uitsluitingsgebieden.

5.2 Structuurvisie Noord-Holland 2040

In december 2009 zal de Structuurvisie Noord-Holland 2040 worden vastgesteld. In de structuurvisie, waarin de ruimtelijke ambities van de Provincie Noord-Holland tot 2040 zijn beschreven, is ruimtelijke kwaliteit als hoofdbelang benoemd. Hierbij staat het behouden en benutten van de verschillende Noord-Hollandse landschappen centraal. De Westfrieze Omringdijk is één van de meest kenmerkende historische structuurlijnen van Noord-Holland. De provincie vindt het belangrijk dat de landschappelijke en cultuurhistorische waarden de basis vormen voor ruimtelijke ontwikkelingen in het landelijk gebied, zodat deze waarden voor toekomstige generaties behouden blijven en als maat en inspiratie dienen. Dit beeldkwaliteitsplan is één van de manieren waarop de provincie deze manier van omgaan met de Westfrieze Omringdijk stimuleert.

5.3 Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie Noord-Holland

Het beleid uit het *Ontwikkelingsbeeld* wordt toegelicht in het *Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie Noord-Holland*. Hierin wordt beschreven wat van belang is voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarde van de Westfrieze Omringdijk:

- *het totale ensemble van dijklichaam, wielen en kleiputten;*
- *een brede vrije zone aan weerszijden van de dijk.*

Over het landschap rondom de dijk wordt beschreven dat het voortbouwend op de eigen identiteit moet worden versterkt. Hierdoor ontstaan contrasten waarbij het onderscheid tussen het zeeleigebied van West-Friesland en de droogmakerijen herkenbaar moet zijn. Vooral buitendijks wordt hierbij (indirect) voor openheid gepleit.

5.4 Monumentenverordening Noord-Holland 2005

De cultuurhistorische waarden van de Westfrieze Omringdijk worden sinds 1983 beschermd door de plaatsing van de dijk op de provinciale monumentenlijst. De monumenten en structuren op deze lijst worden beschermd op grond van de Monumentenverordening Noord-Holland 2005. Dit houdt in dat beschadiging en vernieling strafbaar zijn en werkzaamheden aan de dijk vergunningsplichtig zijn. De verordening biedt echter geen richtlijnen voor wat er onder beschadiging valt of welke werkzaamheden zijn toegestaan.

5.5 Nota 'Cultuur op de kaart 2009-2012'

In de cultuurnota 'Cultuur op de kaart 2009-2012' is aangegeven dat de provincie zich de komende jaren actief wil inzetten voor de monumentale dijkstructuren van Noord-Holland. In dat kader ontwikkelt de provincie onder andere een integraal programma voor de Westfrieze Omringdijk, waarin de beleving en de toegankelijkheid van de dijk centraal staan en het behoud door ontwikkeling van de dijk.

5.6 Verordening Waterkering West-Nederland

De veiligheid van de waterkerende functie van de Westfriese Omringdijk wordt bewaakt door het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Met het *Waterkeringsbeheerplan, de Keur en de Legger* wordt het beleid uit de *Verordening Waterkering West-Nederland* concreet gemaakt. Voor de delen van de dijk die nog een waterkerende functie hebben, geldt hierbij dat een vrijwaringszone is aangegeven, enerzijds ten behoeve van de stabiliteit van de dijk, anderzijds om eventuele benodigde ruimte voor toekomstige dijkversterkingen te reserveren. Binnen deze zone is geen onomkeerbare ontwikkelingen toegestaan, zoals bebouwing. Waar de dijk een primaire waterkerende functie heeft is deze zone 175 meter, waar de dijk een regionale waterkerende functie heeft wordt deze breedte per locatie berekend.

5.7 Conclusies bestaand beleid

Het ruimtelijke beleid van de provinciale overheid benoemt de cultuurhistorische waarde van de Westfriese Omringdijk als het totale ensemble van dijklichaam, wielen en kleiputten. Rondom de dijk wordt gepleit voor openheid en een vrije zone aan weerszijden van de dijk. Het blijft hierbij echter bij het vastleggen van 'het wat', maar er wordt weinig gezegd over 'het hoe'.

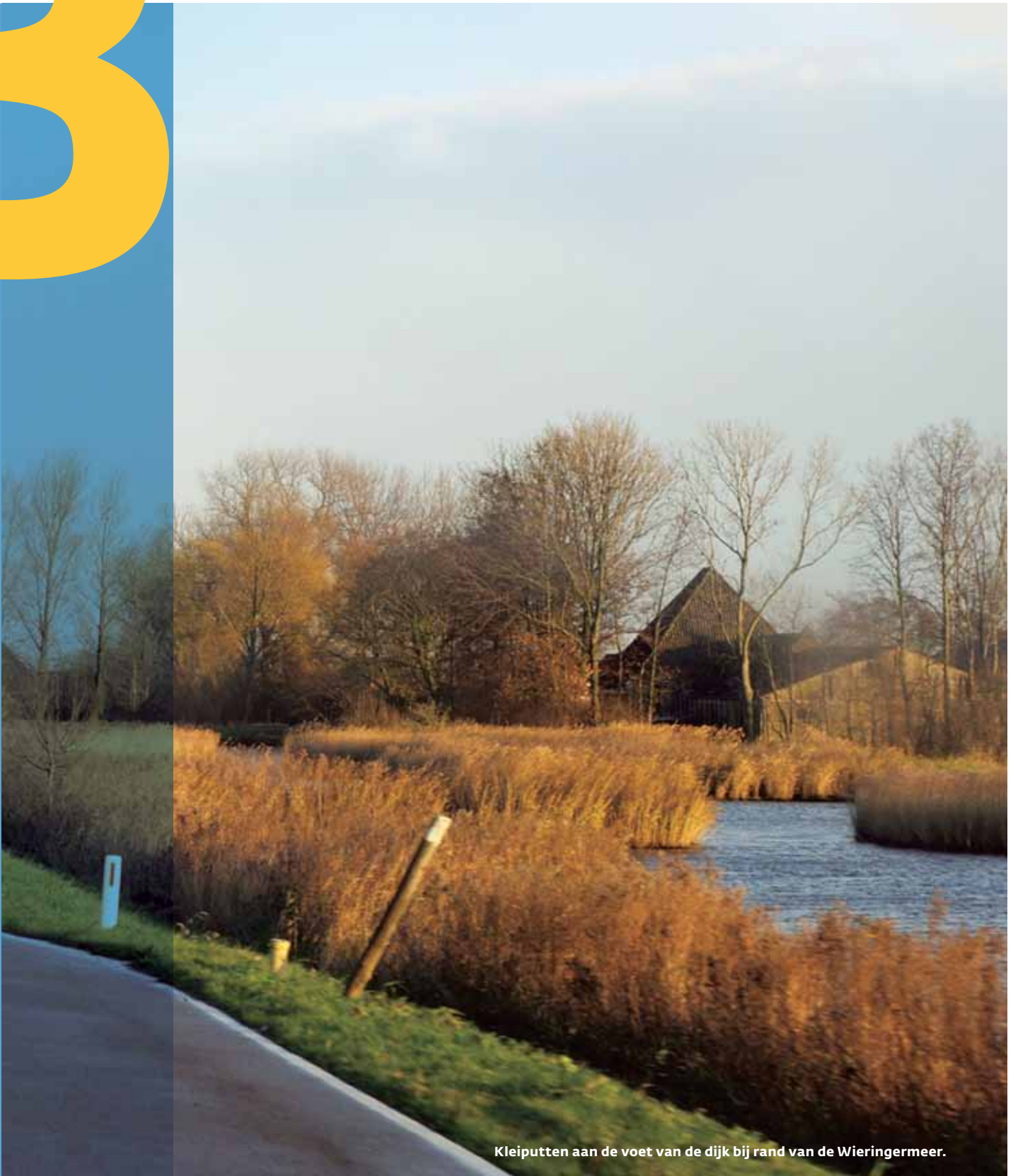
Zo wordt de gewenste vrije zone nergens concreet aangewezen. Wel wordt de openheid in zekere mate beschermd doordat veel gebieden langs de dijk zijn bestemd als uitsluitingsgebied, zoekgebied, agrarisch perceel, natuurterrein of als vrijwaringszone in verband met de waterkerende functie.

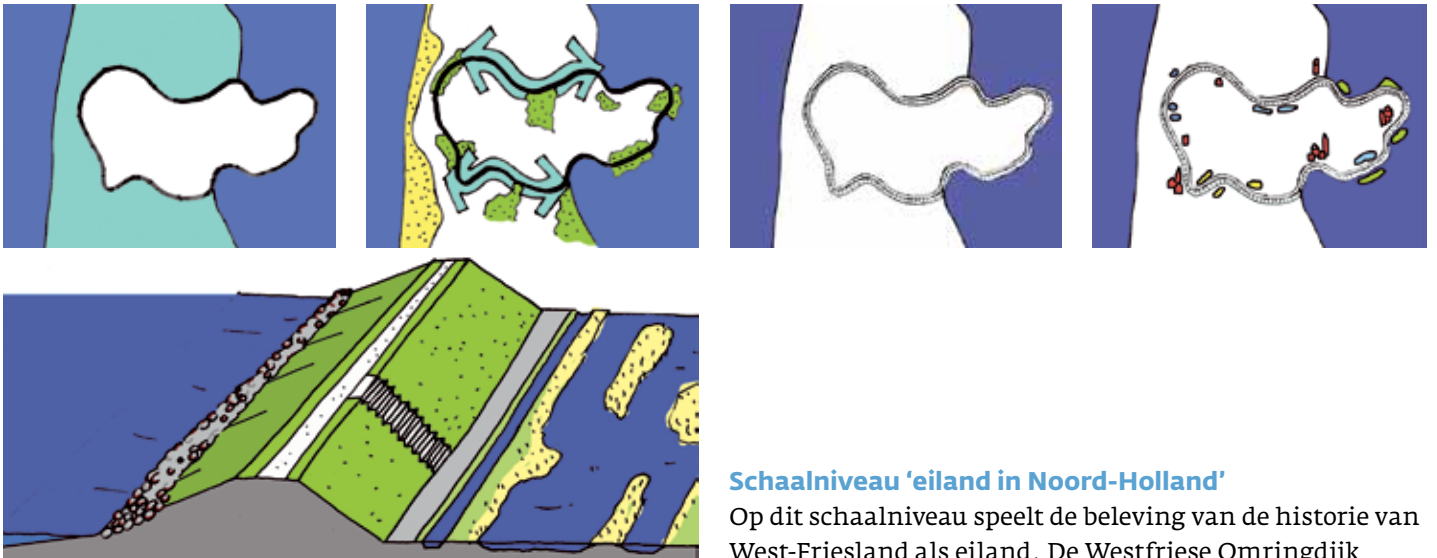
3

VISIE

Kleiputten aan de voet van de dijk bij rand van de Wieringermeer.

6 VIJF SCHAALNIVEAUS

De Westfriese Omringdijk heeft grote cultuurhistorische en landschappelijke waarde. Waar deze waarden uit bestaan is, gedefinieerd in het vorige hoofdstuk. Daarnaast is in de analyse de functionele waarde van de dijk beschreven. Een waarde die essentieel is voor het behoud van de dijk, maar er tegelijk een bedreiging voor vormt.

In dit deel van het beeldkwaliteitsplan, de visie, wordt beschreven hoe nieuwe ontwikkelingen, die de functionele waarde van de dijk met zich mee brengt, een plaats krijgen om en nabij de dijk, waarbij de cultuurhistorische en landschappelijke waarden gerespecteerd en waar mogelijk versterkt worden.

De hoofdgedachte van deze visie is dat de beleving van de cultuurhistorische en landschappelijke waarden op verschillende schaalniveaus speelt. Niet alleen de uiterlijke vorm van het dijklichaam is van belang. Ook de omringende landschappen, de bijzondere plekken en bouwwerken en de verschillende zichtpunten van en naar de dijk bepalen de beleving. Om deze aspecten een plek te geven, zijn vijf schaalniveaus te onderscheiden die hieronder benoemd worden. Per schaalniveau kunnen verschillende ontwerpprincipes een rol spelen in het behouden en versterken van de herkenbaarheid van de dijk en zijn ommeland.

Schaalniveau 'eiland in Noord-Holland'

Op dit schaalniveau speelt de beleving van de historie van West-Friesland als eiland. De Westfriese Omringdijk vormt op dit niveau een grens tussen land en water en tussen oud en nieuw land en is daardoor een eiland in Noord-Holland. Hierbij speelt de grote samenhang tussen dijk en omgeving; door de openheid, het zicht op en van de dijk en de inrichting van de omgeving.

Schaalniveau regionale schakel

Op dit schaalniveau speelt de beleving en het functioneren van de concentrische vorm van de dijk op regionaal niveau. De dijk functioneert door zijn vorm als schakel in infrastructurele, recreatieve en ecologische netwerken.

Schaalniveau van de dijk

Op het schaalniveau van de dijk gaat het om de beleving van het ongeschonden en herkenbare dijkprofiel. Van belang hierbij is de continuïteit van het dijkprofiel, maar ook de herkenbaarheid van de verschillende trajectdelen.

Schaalniveau van de kralen

Op dit schaalniveau draait het om de relatie tussen de dijk en de herkenbaarheid van de kralen (zoals wielen en kleiputten).

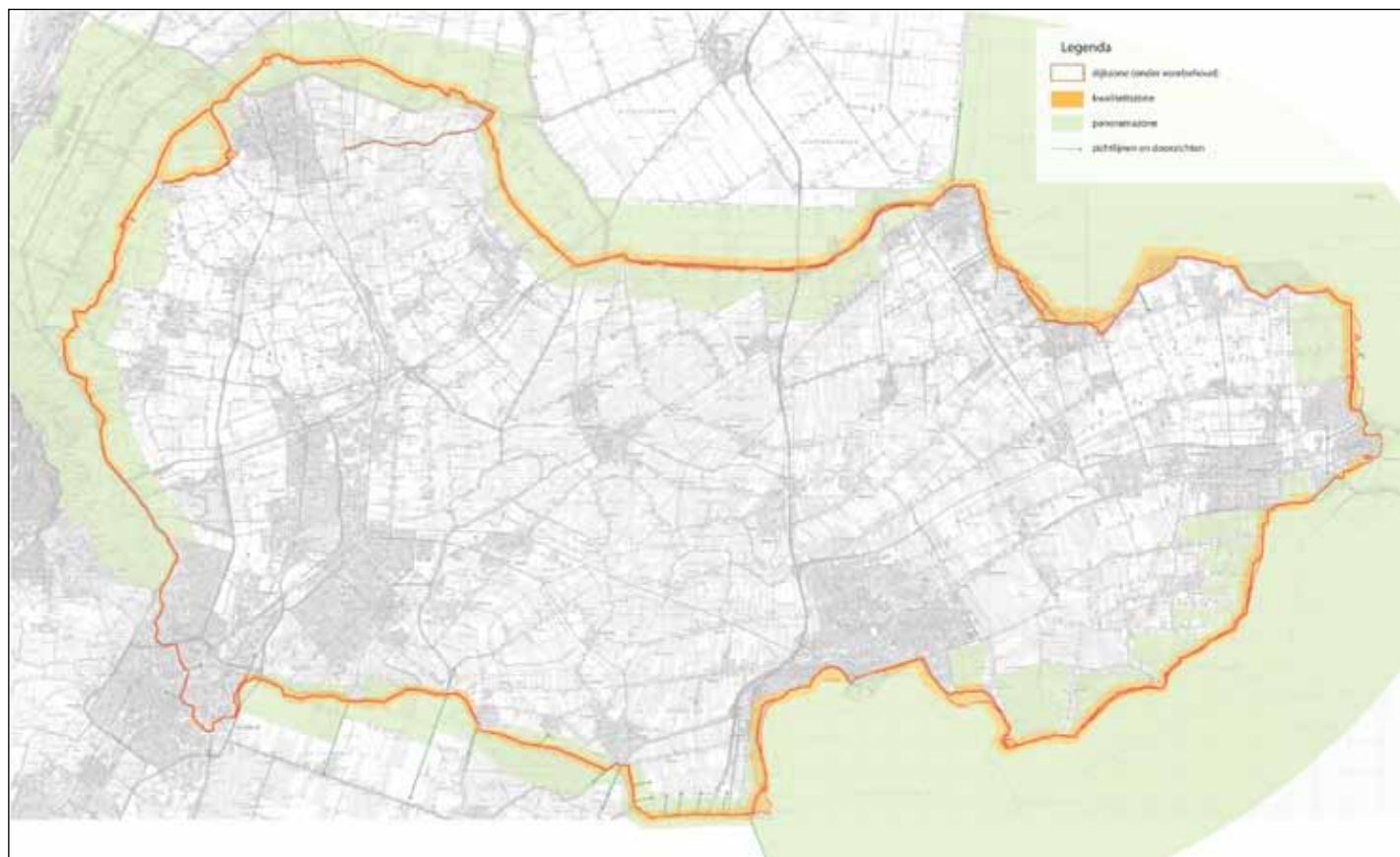
Schaalniveau van de materialisatie

Op dit laatste schaalniveau is de materialisatie op en om de dijk van belang. De vormgeving op dit detailniveau is een krachtig instrument om de continuïteit van het dijkprofiel te realiseren.

7 ONTWERPPRINCIPES PER SCHAALNIVEAU

De ontwerpprincipes zijn het gereedschap om ruimtelijke ontwikkelingen zo te sturen dat de cultuurhistorische en landschappelijke waarden worden behouden of versterkt. Per schaalniveau zijn algemene principes aangegeven die van belang zijn voor de leesbaarheid en ruimtelijke

kenmerken op dat niveau. In de deeltwerkingen worden deze ontwerpprincipes toegepast op de lokale situatie langs de dijk.

De openheid van het landschap

Op het schaalniveau 'eiland in Noord-Holland', zoals beschreven in paragraaf 7.1 wordt de openheid benoemd. In dit beeldkwaliteitsplan definiëren we openheid aan de hand van drie zones:

Dijkzone

Dit is de zone die is aangewezen als provinciaal monument. Het bestaat uit het dijklichaam (inclusief de dijksloten) en de direct aan de dijk gerelateerde elementen als kleiputten en wielen.

Kwaliteitszone

De kwaliteitszone is een zone rondom de dijk tot maximaal 200 meter van de dijk. De dijk is op veel plekken herkenbaar door de grote mate van openheid van het omliggende landschap. Ontwikkelingen die de openheid aantasten worden bij voorkeur niet in deze zone geplaatst. Als er toch ontwikkelingen plaatsvinden moeten deze een bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit van de dijk. De richtlijnen uit dit beeldkwaliteitsplan zijn hiervoor leidend. De maat van deze zone wordt gemotiveerd vanuit de visuele beleving van openheid vanaf de dijk en vanaf het landschap naar de

dijk toe. Bovendien werd deze zone van oudsher binnendijks gereserveerd om aarde voor mogelijk dijkherstel voorhanden te hebben en moest vrij zijn van bebouwing om de stabiliteit van de dijk te bewaren. 200 meter is tevens de afstand waarbinnen de wielen en de kleiputten liggen. Buitendijks komt 200 meter overeen met de afstand van het voorland, dat de slag van het water moest breken. Waar de dijk nog zijn (primaire) waterkerende functie heeft, is een vrijwaringszone van 175 meter nog steeds aanwezig. Wanneer de lokale situatie vraagt om een andere breedte, omwille van historische of praktische motieven, wordt een afwijkende (kleinere) maat van de kwaliteitszone aangehouden.

Panoramazone

De panoramazone benoemt belangrijke ruimtelijke relaties tussen dijk en de omgeving buiten de kwaliteitszone, zoals het panorama op het IJssel- en Markermeer en het zicht op de duinen aan de westzijde. Ontwikkelingen in deze zone hebben invloed op de manier waarop de dijk beleefd wordt. Het BKP dient als inspiratie voor ontwikkelingen binnen deze zone om rekening te houden met de beleving van de dijk.

7.1 Schaalniveau 'eiland in Noord-Holland'

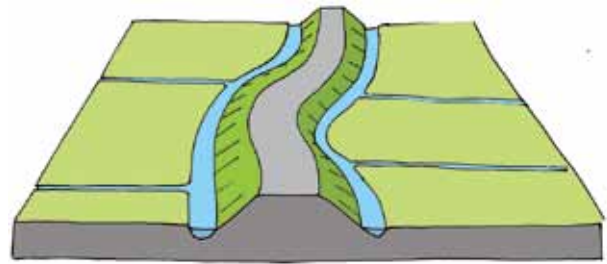
De openheid van het landschap

De openheid van het landschap en het zicht van en naar de dijk wordt beschermd door een 'kwaliteitszone' langs de dijk aan te wijzen. Binnen deze zone gelden de richtlijnen uit het beeldkwaliteitsplan. Het belang van het zicht op de omgeving van de dijk wordt als waardevol benoemd in de 'panoramazone'. Het BKP dient hier als inspiratiebron. De zones worden op pagina 28 toegelicht.

Een belangrijke voorwaarde voor openheid is de inrichting van het land naast de dijk. Het heeft de voorkeur in eerste instantie te streven naar een duurzaam landbouwkundig gebruik. Andere functies die goed passen in het open beeld zijn waterberging en waterrijke natuurgebieden met weinig opgaande beplanting.

Het contact met het water

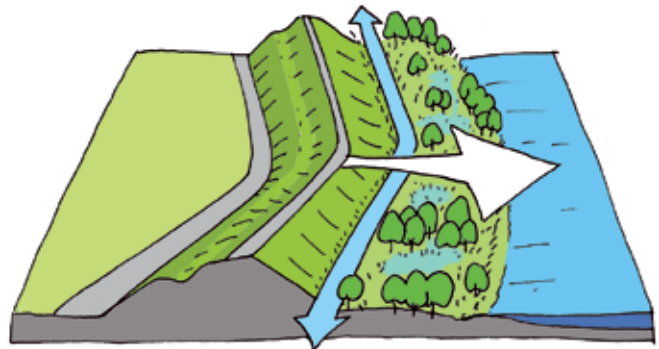
Langs het IJsselmeer en het Markermeer wordt het zicht op het water soms belemmerd door verdichting, bijvoorbeeld door opgaande beplanting op het voorland of buitendijkse bebouwing in de vorm van havens, bedrijventerreinen of recreatieve voorzieningen. Hier is het wenselijk nieuwe doorzichten naar het water te realiseren om het contact met het open water te herstellen. Waar het realiseren van zichtlijnen niet mogelijk is, kan als alternatief een natte zone aan de voet van de dijk worden gerealiseerd om de verwijzing naar het water te maken.

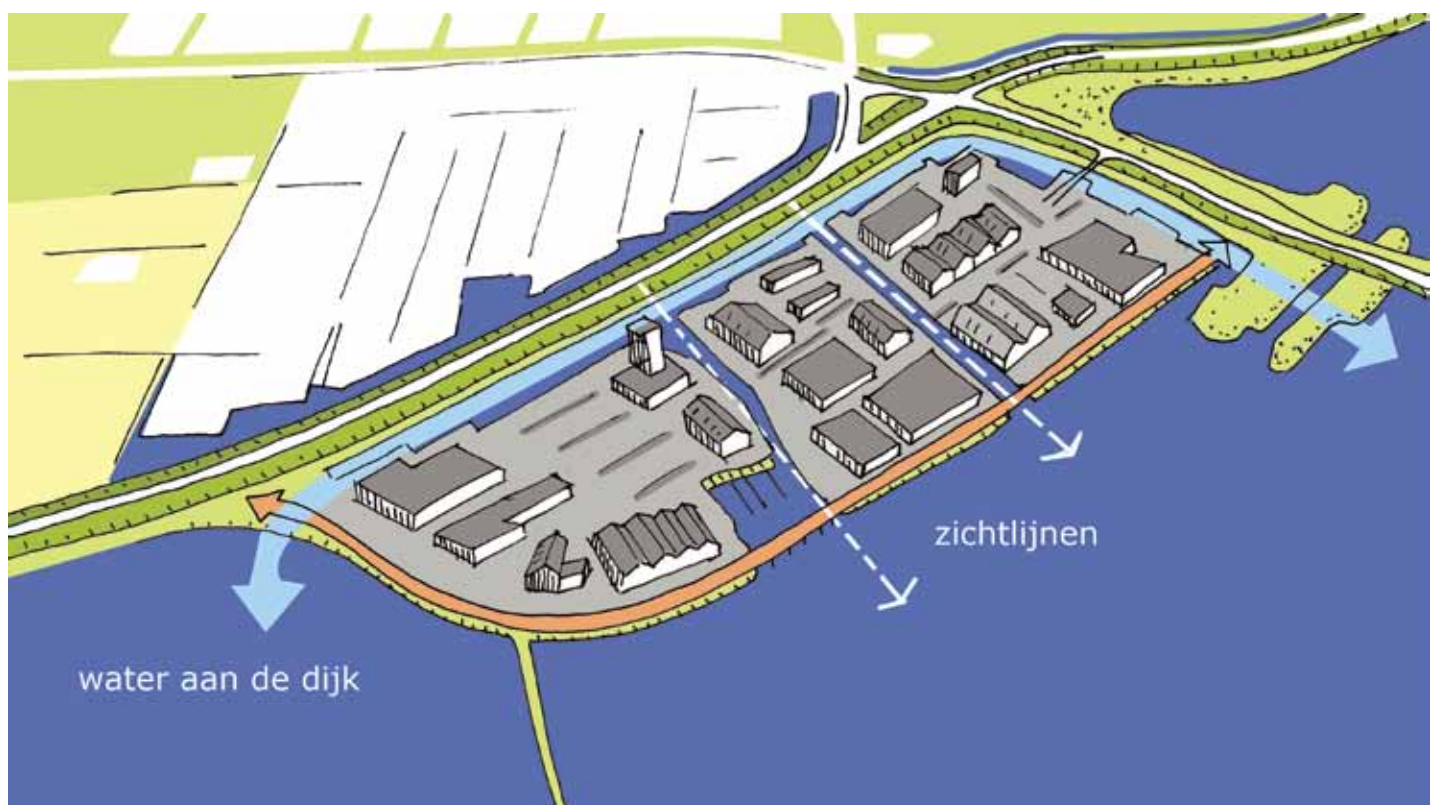
Beleving van de openheid.

Openheid langs Omringdijk door duurzaam landbouwkundig gebruik.

Contact met het water bij voorland met opgaand groen.

Contact met het water bij buitendijks bouwen.

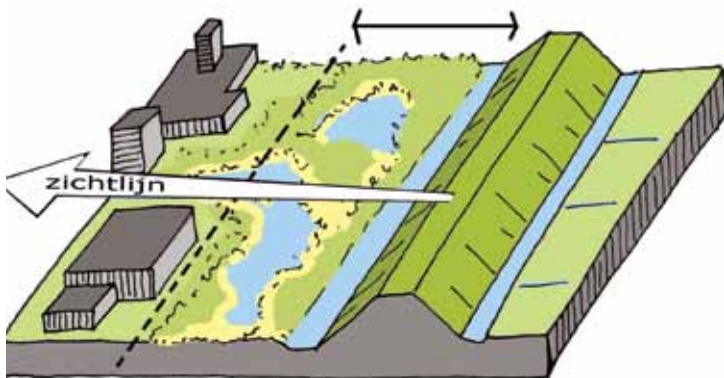
Doorzichten naar het omliggende land

Op een aantal plaatsen vindt langs de dijk verdichting plaats (woon-, werk-, of recreatiegebieden). Het heeft de voorkeur dit buiten de kwaliteitszone (blz. 28) te doen. Wanneer verdichting in de kwaliteitszone niet kan worden voorkomen, dan is het in eerste instantie wenselijk dit op basis van de historische patronen van het landschap te doen. Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat nieuwe woonlocaties gezocht worden binnen bestaande bebouwingsstructuren, zoals lintdorpen of verspreid liggende erven langs de dijk, in plaats van dat er nieuwe locaties in het open agrarische gebied worden gezocht.

Wanneer er gegronde redenen zijn om binnen de kwaliteitszone te verdichten, dan is het wenselijk dat de daadwerkelijke verdichting altijd op een zo ruim

mogelijke afstand van de dijk plaatsvindt. Dit kan bijvoorbeeld door bij de ontwikkeling behorende functies met een lage inrichting dichter naar de dijk toe te plaatsen. (bijvoorbeeld waterberging of de openbare ruimte rondom eventuele bebouwing)

Wanneer binnen de kwaliteitszone verdichting plaatsvindt, dan moeten er in ieder geval altijd zichtlijnen in stand blijven tussen de dijk en de open ruimte achter de verdichte ontwikkeling. De meest waardevolle zichtlijnen vanaf de dijk zijn hierbij leidend.

Verdichting op ruime afstand tot de dijk.

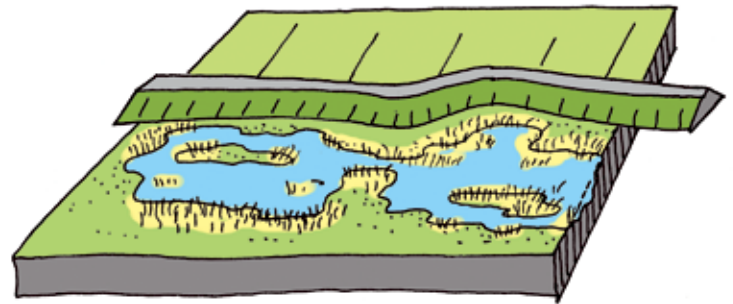

Doorzichten bij kleinschalige ontwikkelingen.

7.2 Schaalniveau 'regionale schakel'

De Westfrieze Omringdijk als ecologische schakel tussen de kust en het IJsselmeer

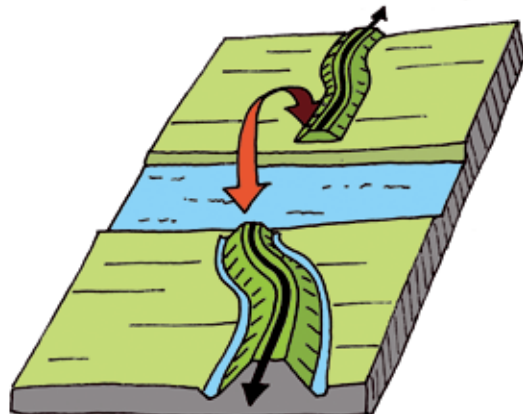
De omgeving rondom de Westfrieze Omringdijk is een kansrijke zone voor de ontwikkeling van natte natuurerreinen²⁾ (zoals bij een opgave voor natuurcompensatie of waterberging). Voortbouwend op de aanwezige natuurerreinen kan daarmee de ecologische verbindingstusschen IJsselmeer en kust worden versterkt. Hierbij moet worden opgelet dat een nieuw waterrijk natuurgebied niet de indruk wekt dat het een wiel of kleiput is. Afwijkende vormen kunnen bijvoorbeeld gebaseerd worden op de onderliggende verkaveling of de geologische situatie.

Dijk als ecologische schakel.

De Westfrieze Omringdijk als rotonde in het recreatieve routesysteem

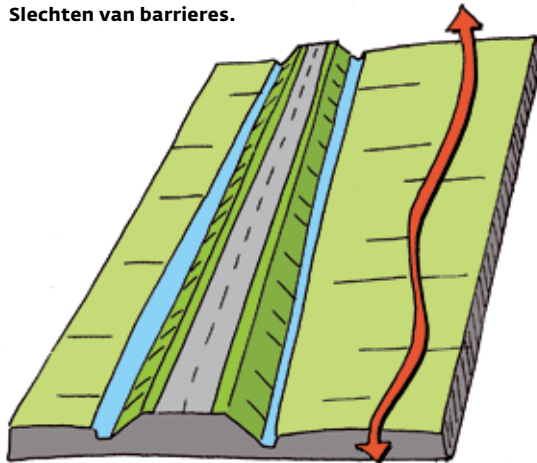
Om de waarde van de Westfrieze Omringdijk als regionale schakel te vergroten, is het van belang een doorgaande recreatieve verbinding op en langs de dijk te realiseren. Dit houdt niet in dat er overal een fietspad op de dijk moet komen te liggen, maar wel dat de dijk overal openbaar toegankelijk moet zijn, ook wanneer er geen (half) verharding op de kruin ligt.

Slechten van barrières.

Slechten van barrières

Het slechten van barrières in de dijk is de grootste opgave voor de doorgaande route. Een watergang die de dijk doorsnijdt, kan worden overgestoken met fiets- of wandelbruggen of trekpondjes. Ook bij doorsnijdingen van de dijk door infrastructuur moet worden gezocht naar een passende manier om de route over de dijk te continueren.

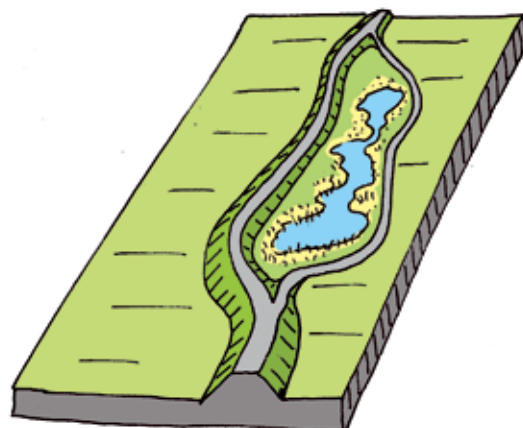
Parallel recreatief systeem.

Parallel recreatief systeem

Op trajecten waar de dijkweg een belangrijke functie heeft voor autoverkeer zijn aantrekkelijke alternatieven voor wandelaars en fietsers van belang, zoals een parallel recreatief systeem.

Ommetjes

De doorgaande fiets- en wandelroutes moeten worden opgepakt als drager voor kleinere ommetjes in de omgeving, zowel in het landelijke gebied als in het stedelijk gebied. De recreatieve route hoeft niet altijd op de dijk te liggen, wel moet de dijk steeds duidelijk in zicht blijven.

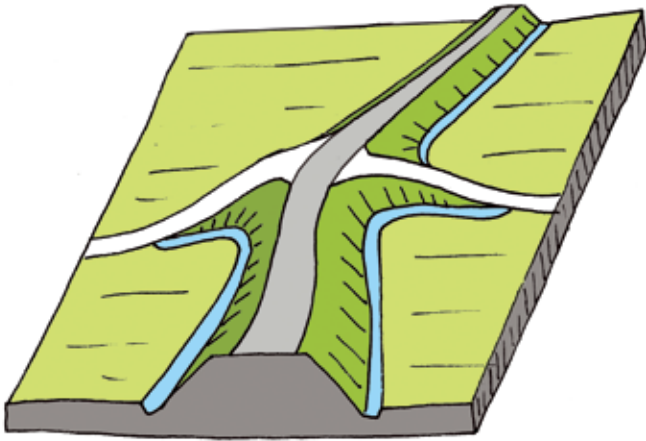
De dijk als drager van ommetjes.

2) Mits passend binnen de veiligheidsvoorschriften van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

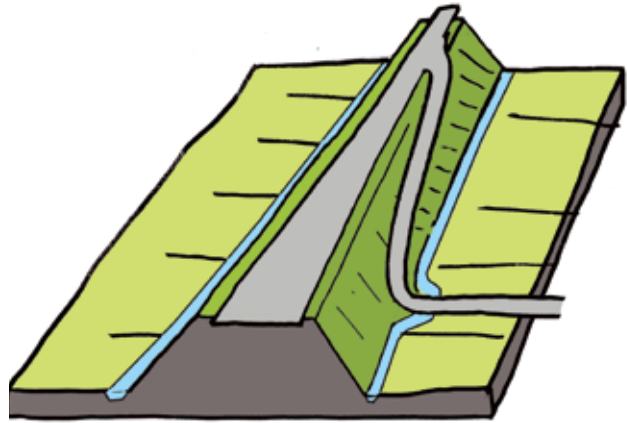
7.3 Schaalniveau van de dijk

De continuïteit van het dijkprofiel

Hierbij is het van belang dat de dijk als één samenhangend geheel en een doorlopende lijn wordt beleefd. Nieuwe verkeersknooppunten, kruisingen, op- en afritten tot een minimum worden beperkt. Wanneer zij niet te voorkomen zijn, mag er niet onnodig veel grond worden gebruikt die het dijkprofiel vertroebeld.

Behoud van de doorgaande lijn bij kruisingen.

Behoud doorgaande lijn bij aansluitingen.

Herkenbaarheid van het oorspronkelijke dijktracé

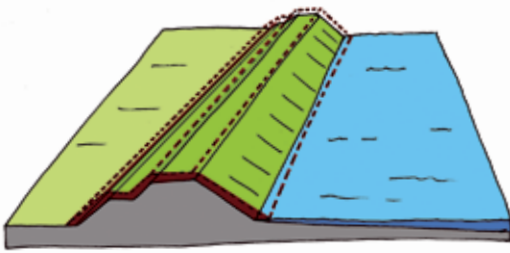
De karakteristieke vormkenmerken van het dijkprofiel moeten worden behouden en waar mogelijk hersteld. De karakteristieke van de verschillende dijktrajecten, zoals beschreven bij de deulitwerkingen in hoofdstuk 9 t/m 20, zijn hierbij het uitgangspunt. Hoewel deze vorm verschilt per dijktraject, is er een aantal algemene principes te noemen.

Karakteristiek dijkprofiel

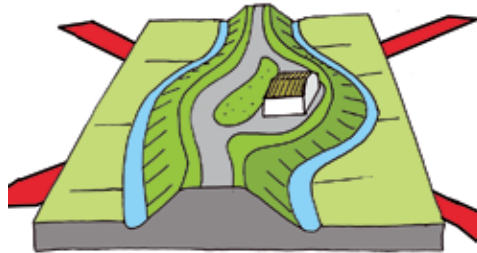
Bij dijkversterkingen moeten de karakteristieke vormkenmerken van het profiel het uitgangspunt zijn. De oorspronkelijke breedte van het dijkprofiel is het

uitgangspunt voor aan de dijk gerelateerde infrastructuur. De opwaardering van wegen mag geen verbreding of vergraving van het dijkprofiel tot gevolg hebben.

Woningbouw binnen de bestaande bebouwingsstructuren, zoals lintdorpen en het patroon van vrijliggende boerenerven, wordt aan de voet van de dijk geplaatst omdat ophogingen het dijkprofiel aantasten.

Behouden van karakteristieke vorm van de dijk bij dijkverzwaring.

Niet mogelijk: ophogingen voor woningen aan dijk.

Wel mogelijk: wonen aan de voet van de dijk.

Stedelijk gebied

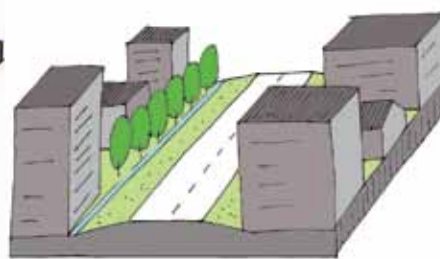
Vaak duidt een gering hoogteverschil in het straatprofiel nog op de oorspronkelijke loop van de dijk. Dit hoogteverschil moet worden behouden en waar mogelijk versterkt.

Ook kan in het stedelijk gebied de dijk benadrukt worden door een groenstructuur van bomen of hagen langs het oude tracé te ontwikkelen.

Waar bovenstaande wijzen om de Westfrieze Omringdijk herkenbaar te maken niet mogelijk zijn, dan kan er voor gekozen worden het wegprofiel 'bol' te leggen of een bijzondere materialisering van de verharding of het straatmeubilair te kiezen.

Herkenbaar tracé door hoogteverschil in een dorp.

Herkenbaar tracé door hoogteverschil in stedelijke omgeving.

Herkenbaar tracé door beplanting.

7.4 Schaalniveau van de kralen

De Westfriese Omringdijk als landschappelijk kralensnoer

Langs de Westfriese Omringdijk ligt een reeks van aan de dijk gerelateerde en cultuurhistorische elementen. Zij vertellen het verhaal van de dijk en zijn de getuigen van diens geschiedenis. De kralen moeten worden behouden, ontwikkeling moet worden gestimuleerd en de relatie met de dijk moet worden versterkt.

Bestaande kralen

Bestaande kralen moeten worden behouden en onderhouden. Het gaat hierbij om de kleiputten, wielen, vooroevers en buitenlanden die beschermd worden in de Monumentenverordening. Maar ook zichtbare oude dijktracés, beschermde dorpsgezichten (Kolhorn en Barsingerhorn) en beschermde stadsgezichten (Alkmaar, Medemblik, Hoorn, Enkhuizen) zijn kralen langs het snoer. Bij oude dijktracés, vooroevers en buitenlanden kan een informatiebord de relatie met de dijk verhelderen.

Moeilijk herkenbare, verdwenen of verborgen kralen

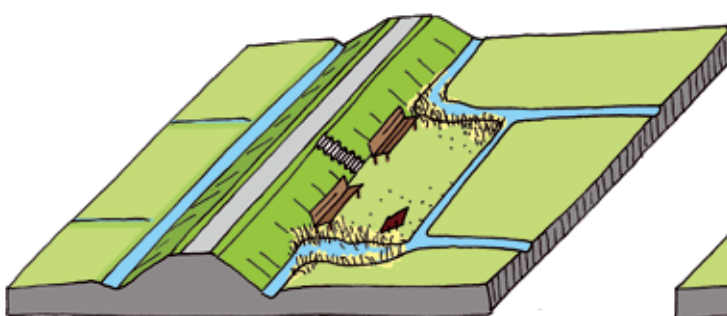
Een aantal kralen is moeilijk herkenbaar, verdwenen of verborgen. Voorbeelden zijn de dwangburchten, galgenplekken, gemalen, verborgen schatten in de dijk (zoals dijkwerkers, schepen en sluisen) en niet zichtbare dijktracés die in de ondergrond teruggevonden zijn. Deze kralen kunnen een bijdrage leveren aan de beleving van de dijk en betekenis toevoegen als ze zichtbaar of toegankelijk worden gemaakt. Een informatiebord kan de relatie met de dijk helder maken.

Nieuwe kralen

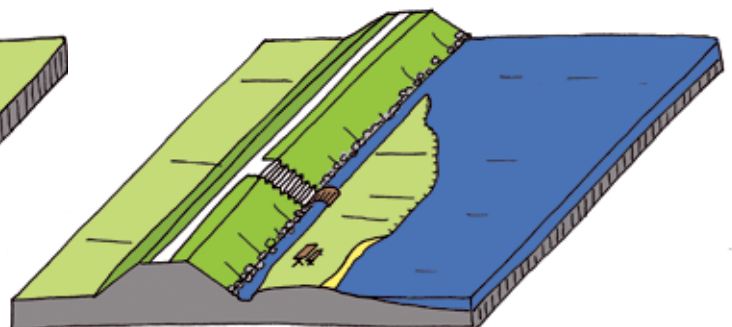
Nieuwe kralen zijn gerelateerd aan recreatie, met de cultuurhistorische waarde als uitgangspunt. Een nieuwe kraal kan een pleisterplaats zijn langs de recreatieve route over en langs de dijk, vanaf waar er een bijzonder zichtpunt van of naar de dijk is. Om het dijkprofiel niet aan te tasten, worden deze pleisterplekken aan de voet van de dijk geplaatst.

Herkenbaar maken van moeilijk herkenbare kralen.

Pleisterplaats langs de dijk.

Herkenbaar maken van moeilijk herkenbare kralen.

7.5 Schaalniveau van de materialisatie

Eenheid in stijl bij de materialisatie

De herkenbaarheid van de dijk wordt bereikt door een consequente toepassing van een beperkt aantal materialen. De dijk krijgt zo als het ware een eigen huisstijl. Trefwoorden voor de materiaalkeuze zijn stoer en een ingetogen uitstraling. Door de grote verschillen tussen het landelijke en het stedelijke gebied en de verschillende situaties langs de trajecten zal de toepassing van deze materialen op detailniveau verschillen. Dit ontwerpprincipe geeft de richtlijnen aan.

Landelijke tracés

In het landelijke gebied bepaalt het landelijke karakter het uiterlijk van de dijk. Er moet worden voortgebouwd op de bestaande uitstraling. Materialen die hier bij horen zijn: Noordse stenen en stortsteen aan de waterzijde, beton, schelpenpaden, houten hekjes en palen met schapengaas als afrastering. De huidige dijktrappen, zoals het Hoogheemraadschap deze heeft geplaatst, zijn een goed voorbeeld. De weg op de dijk moet zoveel mogelijk uit één materiaal en kleur bestaan, vooral waar het verkeerskundige belijningen betreft. De open afritten langs de dijk worden uitgevoerd in halfverharding of straatstenen. Het aanvullen van de bestaande oude dijkpalen is een mogelijkheid om het dijktracé herkenbaar te maken.

Stedelijke tracés

In het stedelijk gebied kan het oorspronkelijke dijktracé met een onderscheidend bestratingmateriaal worden aangeduid. Hierbij kan gekozen worden een bestratingmateriaal te gebruiken dat ook herkenbaar is toegepast bij de dijkweg in het buitengebied. Waar het dijktracé bijvoorbeeld door een parkachtig deel van de stedelijke omgeving gaat, kan een schelpenpaadje het tracé aanduiden. In de verharde stedelijke omgeving kan het gebruik van de elementverharding (of zelfs asfalt) van de landelijke dijkweg contrasteren met de stedelijke bestrating. Het tracé wordt zo als doorgaande lijn

herkenbaar. Ook kan straatmeubilair (bijvoorbeeld lichtmasten of paaltjes) met een eigen uitstraling worden gebruikt om het dijktracé aan te duiden. Ook hier kunnen dijkpaaltjes gebruikt worden om het tracé aan te duiden.

Kunstwerken

Bruggen, pontjes of markeringen die het dijktracé aanduiden, horen bij de dijk. Voor een stoere en ingetogen materialisering van deze kunstwerken kan staal worden gebruikt. Ook de uitstraling van kunstwerken is stoer en ingetogen, waarbij de vormgeving is verfijnd en op de plek toegespitst.

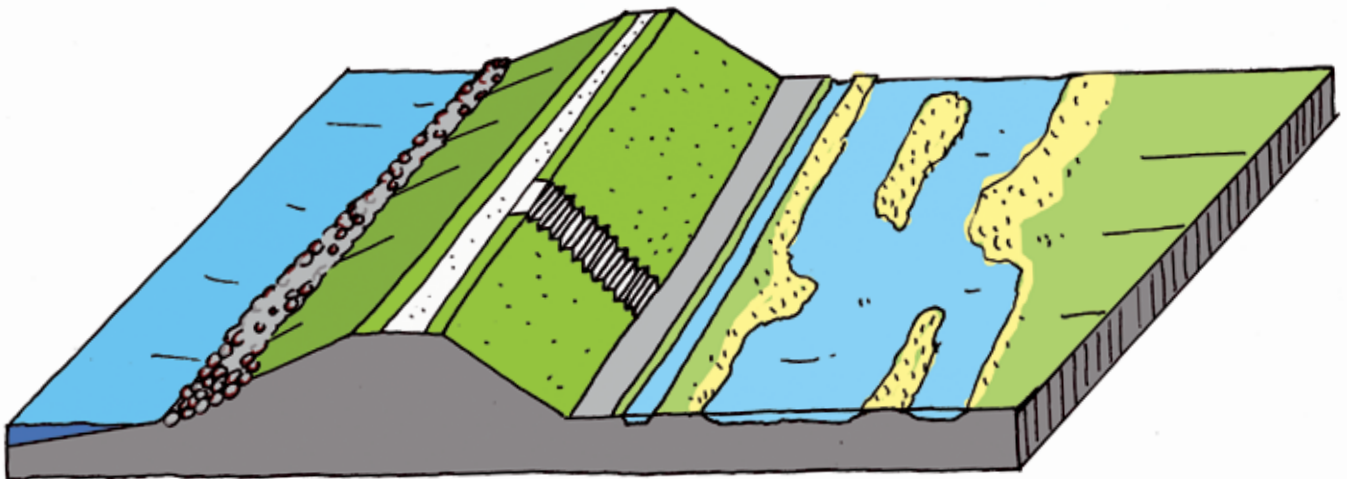
Bebording

Bebording op of aan de dijk moet worden beperkt tot het hoogst noodzakelijke en staat niet hoog op de dijk. Liever worden verwijzingen laag en in de berm geplaatst. Waar de mogelijkheid is om naar een kraal of pleisterplek te gaan wordt een verwijsbord geplaatst. De borden die verwijzen naar de cultuurhistorie van de dijk moeten een samenhangende stijl hebben.

Groen

Voor de groeninrichting van naastliggende gebieden in het landelijke gebied is een consequente keuze voor water- en plasdrasvegetaties van belang, opgaande beplanting in de aanliggende gronden in het landelijke gebied moet worden beperkt. De erfbeplanting bij erven en beplanting met een agrarische functie, zoals boomgaarden passen bij het karakter van het Westfrieze landschap en zijn uiteraard wel gewenst, al moet bij de ontwikkeling ervan altijd aandacht zijn voor de openheid van het landschap. Wanneer wordt gekozen voor een recreatieve inrichting van het aanliggende land moet bewust met de toepassing van groen worden omgegaan, waarbij de relatie tussen dijk en omgeving sturend moet zijn.

Waar binnen het stedelijke gebied gebruik wordt gemaakt van beplanting om het dijktracé herkenbaar te maken, moet met streekeigen materiaal worden gewerkt.

Robuuste materialen, water- en plasdrasvegetaties, beperken opgaande beplanting.

4

UITWERKING IN DEELGEBIEDEN

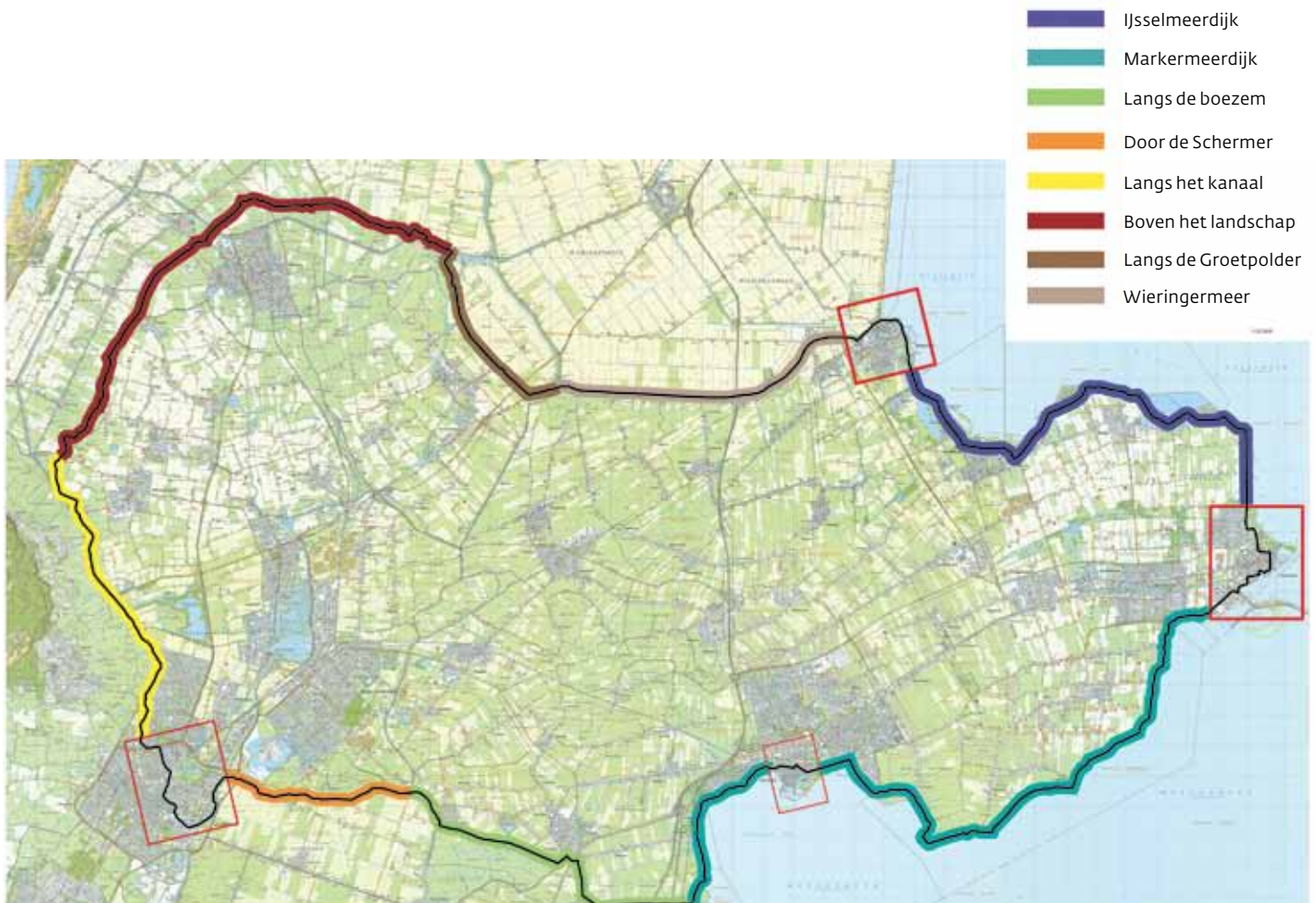
Het Modderwiel ten zuiden van Sint Maarten.

8 TRAJECTEN

Op basis van de cultuurhistorische en ruimtelijke kenmerken van het landschap en de specifieke vormenkenmerken van de dijk onderscheiden we 12 trajecten; 8 trajecten in landelijk gebied en 4 trajecten in stedelijk gebied. Per traject gaan we in op de specifieke opbouw van de dijk (in samenhang met de omgeving).

Per traject wordt een gedetailleerde kaart aangegeven. Hierop staat de voor dit dijktracé relevante dijkzone, kwaliteitszone en panoramazone uit de visie.

Ten slotte worden aanbevelingen en kansen voor het dijktracé op kaart weergegeven. Een korte toelichting daarop geeft, samen met de algemene ontwerpprincipes, de ontwikkelingsrichting aan om de gewenste beeldkwaliteit te bereiken.

9 Medemblik

De Omringdijk bij Medemblik.

Plaatselijke aanduidingen

Westerdijk, Oosterdijk, Vooroever.

Traject

De dijk is primaire waterkering en vormt hier de noordelijke en oostelijke begrenzing van het stedelijke gebied van Medemblik. Het traject van de dijk wordt onderbroken door de binnendijkse haven naar het IJsselmeer. Om de route over de dijk te kunnen volgen, moet men door Medemblik om de haven heen.

Karakteristieken

Op dit stukje Omringdijk komt een aantal landschappen samen: het nieuwe land van de Wieringermeerpolder, het weidse IJsselmeer en het oude Westfriese land met het beschermde stadsgezicht van Medemblik.

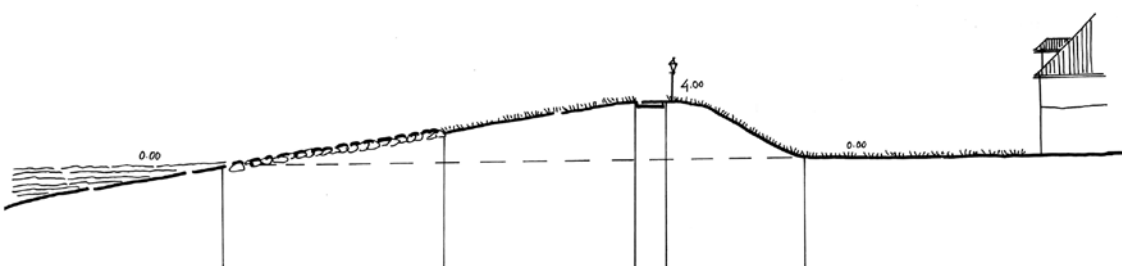
De dijk heeft hier een lang en flauw talud aan de zijde van het IJsselmeer. Het bovenste deel bestaat hier uit een grastalud en het onderste deel uit keien. De binnendijkse zijde is korter en steiler.

Op de Regattahaven na, is er vrijwel geen buitendijkse bebouwing, waardoor de Omringdijk een duidelijke grens

vormt tussen de stad en het weidse open water. Het wandelpad over de dijk heeft een lantaarnverlichting. Samen met de ruimte afstand tussen de dijk en de bebouwing en de groene invulling hiervan, ontstaat het gevoel van een openbaar stadspark.

Ontwikkelingen op en langs de dijk

Op dit traject speelt een aantal kleinschalige rode ontwikkelingen rondom de dijk, zowel binnendijks als buitendijks. Deze ontwikkelingen hebben voornamelijk betrekking tot verblijfsrecreatie en de (her)ontwikkeling van voorlanden.

Medemblik: Zonering

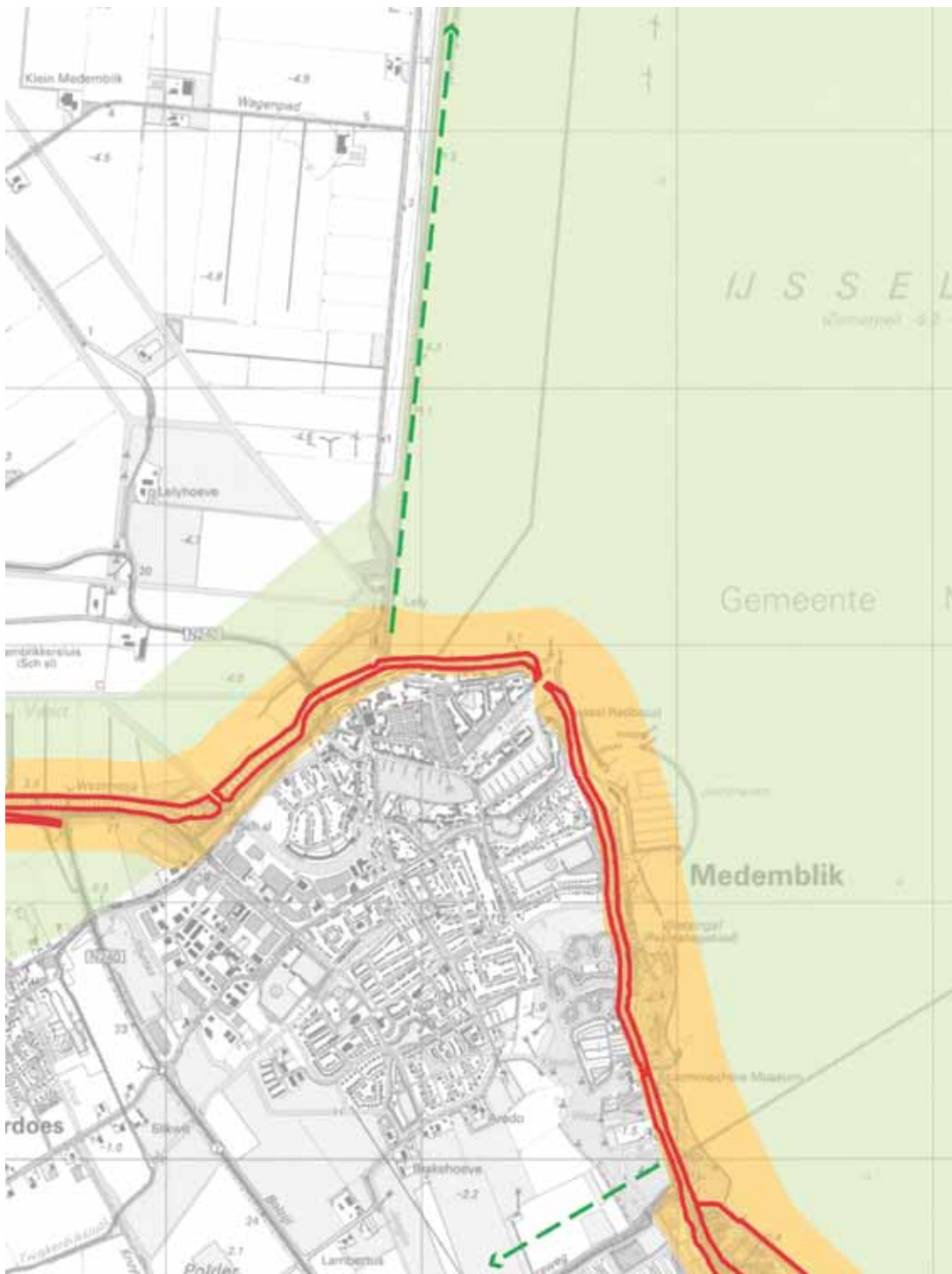
Door zijn functie als waterkering is de dijk zelf goed beschermd. Om duidelijk herkenbaar te blijven als grens tussen land en water, is aan de waterzijde van de dijk de maximale kwaliteitszone van 200 meter van belang.

Om de grootsheid van het IJsselmeer te ervaren is het zicht op het open water en langs de rechte Wieringermeer-dijk van belang.

Aan de landzijde van de dijk is de huidige marge tot de dijk voldoende om van de dijk een groen 'singelpark' te maken.

Haven in Medemblik.

Medemblik: Kansen en aanbevelingen

Het behoud van het contact met het open water is van groot belang. Vanuit dit oogpunt zijn er zo min mogelijk buitendijkse ontwikkelingen gewenst. Daarnaast moet de dijk goed toegankelijk zijn.

In Medemblik is de dijk een belangrijk onderdeel van de openbare groenstructuur en moet als zodanig behouden blijven.

Om het tracé van de Westfriese Omringdijk te versterken, moet de doorgaande lijn bij de havenmond herkenbaar worden gemaakt. Daarnaast is een herkenbare route door de stad naar de beide uiteinden van de dijk gewenst. Ook liggen hier kansen voor andere groene en stedelijke routes die als ommetjes functioneren en de Westfriese Omringdijk aansluiten op het recreatieve netwerk.

De opritten die de dijk kruisen om het voorland te ontsluiten, zijn storend voor de doorgaande lijn van de dijk. De opritten moeten tot het minimum worden beperkt.

Bestaande kralen zijn het beschermde stadsgezicht Medemblik en dwangburcht 'Kasteel Radboud'. De galgenplaats 'Gerecht van Medemblik' kan met bebording beter herkenbaar worden gemaakt.

LEGENDA

Algemeen

- Westfriese Omringdijk groen
- Westfriese Omringdijk in stedelijk weefsel
- weg op dijk
- fietspad op dijk
- bestaand recreatief (fiets)ruitenetwerk
- water
- voorlanden

Kansen en aanbevelingen

schaalniveau Eiland

- aandachtspunt
- natte voet aan de dijk

Schaalniveau Schatler

- vlecht van barmans
- parallel recreatief systeem
- dijk als drager van ommetjes
- openbaar toegankelijk maken dijk

schaalniveau van de Dijk

- aandachtspunt: continuïteit van de dijk
- aandachtspunt: herkenbaarheid oorspronkelijk profiel

schaalniveau van de Kralen

- voormalige tracé Omringdijk(herkenbaar)

- wieden

- kleiputten

- beschermt stads- of dorpsgezicht

- beschermde voorovers

- dwangburchten

- galgenplekken

- sluisen

- gemalen

- (hogelike) priesterplekken

10 IJsselmeerdijk

Buitendijkse haven ten westen van de Proefpolder.

Plaatselijke aanduidingen

Oosterdijk, Oosterdyk, Zeedyk, S. Koopmanstraat, Kagerdijk, Zeeweg, Dijkweg, Oosterdijk Enkhuizen.

Traject

Het traject loopt van Medemblik tot Enkhuizen. De Omringdijk is over dit traject de primaire waterkering.

Karakteristieken

Het lengteprofiel van dit stuk van de dijk is zeer hoekig. Dit is een gevolg van de inlaagdijken die hier gemaakt zijn. De dijk is aan de binnenkant steiler dan aan de buitenkant en heeft een getrappt uiterlijk.

Een vrij rustige weg slingert mee langs de voet van de dijk. Langs de andere zijde van de weg staat lintbebouwing met af en toe een doorzicht naar het achterland.

Buitendijks liggen op grote delen van het traject voorlanden en vooroevers, ingericht als natuur- en/of recreatiegebieden. Hierdoor wordt het directe contact tussen de dijk en het water op veel plaatsen belemmerd.

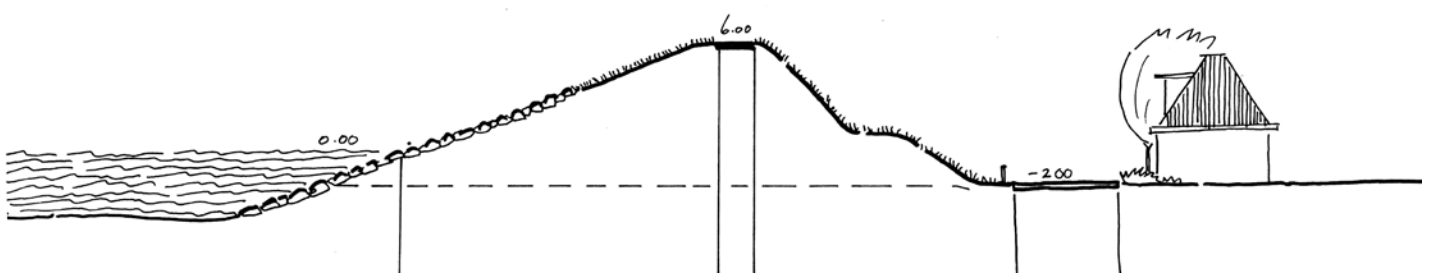
Op de kruin van de dijk ligt een voet/fietspad en op diverse plekken zijn trappen naar de kruin van de dijk gelegd. Hierdoor wordt de dijk toegankelijk als onderdeel van de openbare ruimte.

Ontwikkelingen op en langs de dijk

De huidige ontwikkelingen hebben vooral betrekking op de (her)ontwikkeling van diverse voorlanden met een recreatieve of ecologische functie. Voor de proefpolder bij Andijk wordt gezocht naar een nieuwe bestemming.

Trap nabij Andijk.

IJsselmeerdijk: Zonering

Om de beleving van het open water aan de dijk te behouden, wordt aan de waterkant een kwaliteitszone van 200 meter aangehouden. De kwaliteitszone volgt de contouren van het voorland. De panoramazone is van belang voor de beleving van de grootsheid van het water. Buitendijkse ontwikkelingen binnen de panoramazone kunnen deze openheid aantasten.

Langs een groot deel van de dijk vormt het bebouwingslint de grens tussen de dijk en het achterland. Nieuwe ontwikkelingen zijn hier mogelijk mits zij aansluiten bij de bestaande bebouwingsstructuur en de doorzichten naar het achterland behouden blijven.

Buitendijks recreatiegebied bij Wervershoof.

Ijsselmeerdijk: Kansen en aanbevelingen

Voorlanden en vooroevers dienen een natuurlijke uitstraling te krijgen, toegankelijk voor extensieve recreatie.

Er liggen goede kansen voor ommetjes en verbindingen richting het achterland. Bijvoorbeeld achter Onderdijk en Wervershoof langs en over de dijk van de proefpolder.

De opritten die de dijk kruisen om het voorland te ontsluiten, zijn storend voor de doorgaande lijn van de dijk. De opritten moeten tot het minimum worden beperkt.

Bestaande kralen zijn de vooroevers en de voorlanden. De galgenplaats 'Gerecht van Drechterland' kan met bebording als kraal beter herkenbaar worden gemaakt.

LEGENDA

Algemeen

- Westfrieze Omringdijk graan
- Westfrieze Omringdijk in stabiel waaier
- weg op dijk
- fietspad op dijk
- bestaand recreatief (fiets)route netwerk
- water
- voorlanden

- schaalniveau van de Kralen
- voormalige tracé Omringdijk (herkenbaar)
- wielen
- kleiputten
- beschermd stads- of dorpsgezicht

Kansen en aanbevelingen

- schaalniveau Eiland
- aandachtspunt
- natte voet aan de dijk
- Schaalniveau Schakel
- slechten van barrieres
- parallel recreatief systeem
- dijk als drager van ommetjes
- openbaar toegankelijk maken dijk

- beschermd vooroevers
- dwangpunten
- galgenplekken
- sluisen
- gemalen
- (mogelijke) pleisterpiekkan

schaalniveau van de Dijk

- aandachtspunt: continuïteit van de dijk
- aandachtspunt: herkenbaarheid oorspronkelijk profiel

Voorland bij Wervershoof.

11 Enkhuizen

Dijk aan Noórdkant van Enkhuizen.

Plaatselijke aanduidingen

Oosterdijk Enkhuizen, Noorderweg, Vissersdijk, Donkerstraat, Breedstraat, Zuiderspui, Havenweg, Stationsweg, Stationsplein, Bosmankade, Flevolaan, Zijweg, Zuiderdijk.

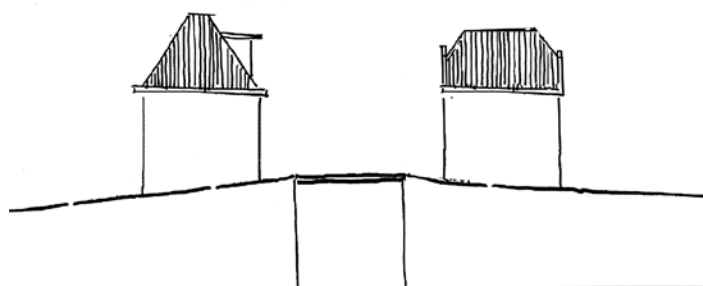
Traject

Het oorspronkelijke tracé van de dijk loopt dwars door het centrum van Enkhuizen. De dijk is niet continu doordat er een aantal binnendijkse havens doorheen is gegraven.

Karakteristieken

De Omringdijk vormt ten noorden van het centrum van Enkhuizen een scheiding tussen het bebouwde gebied van de stad en het buitendijkse recreatiegebied rondom het Zuiderzeemuseum. De dijk komt hier de stad binnen als een herkenbaar groen dijklichaam.

Binnen de oude stad is de loop van de dijk opgenomen in het stedelijke weefsel en onderdeel van de wegenstruc-

Zuiderspui richting Breedstraat.

tuur. Hier is de dijk moeilijk te herkennen, hooguit in de iets verhoogde ligging van de straat met aflopende zijstraten.

Ten zuiden van het historische centrum van Enkhuizen, bij het begin van de Houtribdijk, is buitendijks een industriecomplex aangelegd. De doorgaande weg ligt hier aan de voet van de dijk, waardoor de Westfriese Omringdijk hier eerder als geluidswal overkomt dan als cultuurhistorisch element.

Ontwikkelingen op en langs de dijk

Belangrijke ontwikkelingen die op dit dijktraject spelen, zijn de herontwikkeling van het voorland rondom het Zuiderzeemuseum, de dijkversterking Enkhuizen-Hoorn en de ontwikkeling van de N23 Westfriisiaweg (zie bijlage 1: ruimtelijke ontwikkelingen)

Enkhuizen: Zonering

De dijk is voor het grootste deel opgenomen in het stedelijk weefsel van Enkhuizen. Hier is de dijk hoofdzakelijk van waarde door zijn dijkzone; de historische loop van de dijk door de stad. De kwaliteitszone, die zich richt op de vrije ruimte rondom de dijk is daardoor in de stedelijke omgeving smal of zelfs niet aanwezig. Waar binnen de stedelijke omgeving binnen een open ruimte de beleving van de dijk wel aanwezig is (of kan zijn) is deze ruimte als kwaliteitszone aangewezen.

Enkhuizen: Kansen en aanbevelingen

Bij de herontwikkeling van de buitenomgeving van het buitenmuseum en Enkhuizerzand (zie bijlage 1: ruimtelijke ontwikkelingen) moet rekening gehouden worden met het zicht vanaf de dijk op het open water.

Het buitendijkse industriegebied is storend voor de beleving van de dijk en het water. De Omringdijk is hier zeer slecht herkenbaar en is de verbinding met de omgeving kwijtgeraakt. Om het tracé helder te maken en de relatie met de omgeving te herstellen, wordt aanbevolen een integrale ontwerpogave te formuleren.

De dijk wordt op diverse plekken onderbroken door havenmondingen. Om het doorgaande karakter van de Westfriese Omringdijk te versterken, moet de doorgaande lijn daar visueel herkenbaar worden gemaakt. Het is daarbij aan te bevelen dat de havens door middel van fiets- voetbruggen gekruist kunnen worden. In ieder geval is het wenselijk een herkenbare route door de stad naar de aansluitpunten van de dijk op de haven te ontwikkelen. Als groen alternatief kan een route langs de oude stadsmuur worden gemaakt om aan te sluiten op de dijk.

De Zuiderdijk gaat over in de provinciale weg. Een eventuele opwaardering van de provinciale weg naar de N23 Westfriisaweg mag geen bedreiging voor het dijkprofiel zijn, maar moet als kans worden aangegrepen om de herkenbaarheid van de doorgaande lijn van de dijk te versterken door het dijkprofiel vrij te leggen en het contact met het water te herstellen.

De dijk is in het centrum van Enkhuizen opgenomen in het stratenpatroon. Van belang is dat het profiel en het geringe hoogteverschil van deze weg ten opzichte van zijn omgeving behouden blijft of eventueel versterkt wordt door het profiel 'bol' te leggen. Een nieuwe inrichting, met herkenbare bestrating en verlichting, vergroot de herkenbaarheid van de dijk.

Bestaande kralen zijn het beschermd stadsgezicht Enkhuizen en de vooroevers en voorlanden. De galgenplaats 'Gerecht van Enkhuizen' kan met bebording als kraal beter herkenbaar worden gemaakt.

12 Markermeerdijk

Ten zuiden van Enkhuizen.

Plaatselijke aanduidingen

Zuiderdijk van Drechterland, Westerdijk.

Traject

Het traject loopt van Enkhuizen via Hoorn tot Lutje-Schardam, waar de Omringdijk landinwaarts afbuigt. De dijk is overal op dit traject door de weg die op de dijk ligt. Dit wordt enkel onderbroken door het stedelijke traject van Hoorn dat de Zuiderdijk en de Westerdijk scheidt.

Karakteristieken

De inrichting van het dijklichaam bestaat uit gras met keien aan de buitendijkse zijden. Op de kruin ligt een dijkweg waarvandaan er open zicht op het water is.

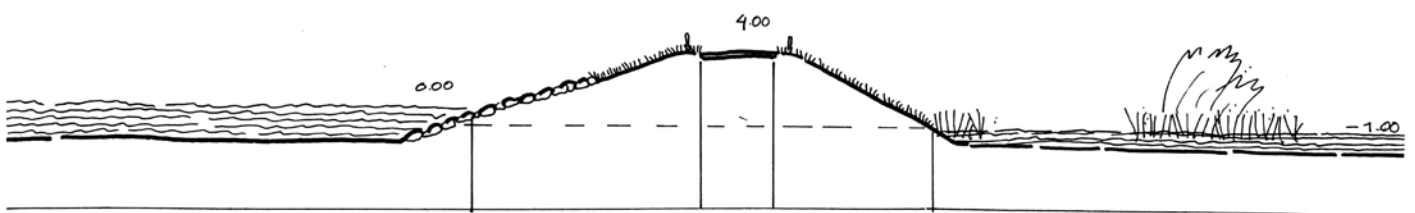
Er zijn in het Markermeer buitendijkse voorlandjes die bestaan uit natte graslanden met een agrarische functie. Het binnendijkse landschap is grotendeels open. Aan de

voet van de dijk liggen veel natte natuurgebieden. Ook liggen verspreid langs de voet boerenerven. De lintdorpen liggen haaks op de dijk en vormen besloten plekken in het open landschap.

De dijk is van grote afstand herkenbaar door de openheid rondom de dijk, buitendijks door het Markermeer en binnendijks door het open landschap. Vanaf de dijk is zicht over zowel het water als over het ruimtelijke binnenland.

Ontwikkelingen op en aan de dijk

De belangrijkste ontwikkeling van de dijk is de huidige dijkversterking, zowel op het stuk tussen Enkhuizen en Hoorn, als tussen Hoorn en Edam. Kleiputten, zoals die in Schellinkhout, zijn verwaarloosd, en in peil verlaagd. De putten dreigen daardoor dicht te groeien.

Uitzicht over het Markermeer.

Dijkversterking bij Oosterleek.

Markermeerdijk: Zonering

Aan beide zijden van de dijk wordt een kwaliteitszone voorgesteld van 200 meter.

Bijzonder aan dit traject zijn ook de bebouwingslinten. Doordat deze linten haaks op de dijk liggen vormen zij besloten ruimtes binnen het open landschap. Om dit karakter te behouden, is het van belang om het landschap tussen de linten nabij de dijk zoveel mogelijk vrij te houden van grootschalige ontwikkelingen.

Markermeerdijk: Kansen en aanbevelingen

Het water tegen de dijk moet zoveel mogelijk worden behouden. Het verschil in karakter tussen het IJsselmeer en Markermeer moet daarbij herkenbaar blijven. Dit betekent dat wanneer nieuw voorland nodig is deze bijvoorkeur kleinschalig en smal blijft. In ieder geval moet het voorland laag en extensief ingericht zijn, daarmee verschillend van de recreatief ingerichte voorlanden langs het IJsselmeer met meer opgaande beplanting.

De voorlanden en vooroevers worden open gehouden. Eventuele recreatieve voorzieningen moeten verplaatsbaar zijn, zodat zij na het toeristische seizoen van het voorland verwijderd kunnen worden.

Het bestaande patroon van kleinschalige bebouwing aan de dijkvoet kan aanleiding zijn voor de ontwikkeling van kleinschalige woningbouw, mits het aan de voet van de dijk is en doorzichten naar het achterland vrij blijven.

Binnendijks liggen veel natte natuurgebieden aan de dijk, veelal kleiputten. Door eventuele waterberging langs de dijk te situeren, wordt de functie van de dijk als ecologische schakel versterkt. Bij bestaande natte gebieden, zoals de kleiput Schellinkhout, moet worden voorkomen dat zij dichtgroeien.

Bij dijkversterking is het van belang dat het karakter van de dijk behouden blijft. Dit kan door het huidige profiel als uitgangspunt te nemen, de weg op de kruin te handhaven en Noordse stenen aan de waterzijde terug te laten komen.

Bestaande kralen zijn de vooroevers en voorlanden, de kleiputten en de dwangburcht 'Hof te Wijdenes'. De galgenplaatsen 'Gerecht van Grootebroek' en 'Gerecht van Hoorn' kunnen met bebording als kraal beter herkenbaar gemaakt worden.

De dijkversterking biedt kansen voor de realisatie van pleisterplekken zoals, nieuwe uitzichtpunten en rustplekken.

LEGENDA

Algemeen

- Westfriese Omringdijk groen
- Westfriese Omringdijk in stedelijk weefsel
- weg op dijk
- fietspad op dijk
- bestaand recreatief (fiets)rotenetwerk
- water
- voorlanden

Kansen en aanbevelingen

- schaalniveau Eiland**
- aandachtspunt
  - natte voet aan de dijk
- Schaalniveau Schakel**
- vlechtten van barrieres
  - parallel recreatief systeem
  - dijk als drager van ommeelges
  - openbaar toegankelijk maken dijk
- schaalniveau van de Dijk**
- aandachtspunt: continuïteit van de dijk
  - aandachtspunt: herkenbaarheid aanspronkelijk profiel
- schaalniveau van de Kraaien**
- voormalige tracé Omringdijk(herkenbaar)
  - stelen
  - kleiputten
- beschermd stads- of dorpsgezicht
- beschermde vooroevers
- dwangburchten
- gelopenplekken
- sluisen
- gemalen
- (mogelijke) piesterplekken

13 Hoorn

De Omringdijk aan de oostzijde van Hoorn.

Plaatselijke aanduidingen

Zuiderdijk van Drechterland, Schellinkhouerdijk, Oosterpoort, Kleine Oost, Grote Oost, Rode Steen, West, Westerdijk van Drechterland.

Traject

De dijk ligt nog voor een groot deel langs het water van het Markermeer. Door het oude centrum is de dijk onderdeel van de stedelijke wegenstructuur.

Karakteristieken

Waar de dijk de Schellinkhouerdijk heet, is de dijk niet erg prominent aanwezig. Het contact met het water is verdwenen door het opgaande groen van het recreatiegebied Schellinkhouerdijk. De wegen de Willemsweg en Schellinkhouerdijk met begeleidende bomenrij, de

watergang en de benzinepomp doorsnijden het dijkprofiel en belemmeren de relatie tussen de dijk en zijn omgeving.

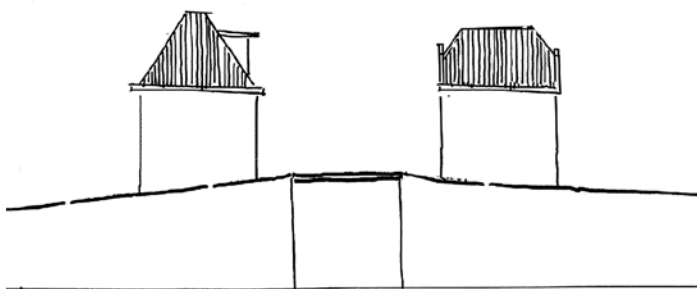
In het oude centrum is de dijk vrijwel onherkenbaar in het stratenpatroon.

Hoorn steekt als een punt het Markermeer in, waardoor er vanaf veel plekken zicht over het water is.

De Westerdijk is grotendeels een vrijliggend dijklichaam met dijkweg met keien aan de buitendijkse zijde. Binnendijks is de voet bebouwd na de afwaterende sloot.

Ontwikkelingen op en aan de dijk

De belangrijkste ontwikkelingen bij Hoorn zijn de dijkversterkingen en de buitendijkse jachthaven Marina Kaaphoorn.

Hoorn: Zonering

De dijk bij Hoorn ligt op grote delen nog direct aan het water, waardoor hij zeer herkenbaar en aantrekkelijk is. Om dit te behouden moeten buitendijkse ontwikkelingen worden voorkomen. Aan de binnenkant van de dijk hoeven ontwikkelingen niet op 200 meter van de dijk te liggen, maar op een respectabele afstand waardoor de dijk als vrij liggend element herkenbaar blijft.

Hoorn: Kansen en aanbevelingen

Om zicht vanuit Hoorn op het water vrij te houden is het aan te belevén grootschalige buitendijkse ontwikkelingen te beperken. Door zichtassen te ontwikkelen kunnen bestaande buitendijkse bebouwingen transparanter worden gemaakt. Bij de ontwikkeling van de nieuwe buitendijkse jachthaven mag buitendijkse bebouwing het zicht op het water vanaf de dijk niet belemmeren.

Bij de Schellinkhouterdijk ligt een grote kans het tracé weer helder te maken door het dijkprofiel te herstellen en de dijk vrij te leggen door de beplanting rondom het dijklichaam te verwijderen. Het contact met het water is daarbij van groot belang en de onduidelijkheid door de aanwezige infrastructuur is een aandachtspunt bij eventuele toekomstige reconstructies.

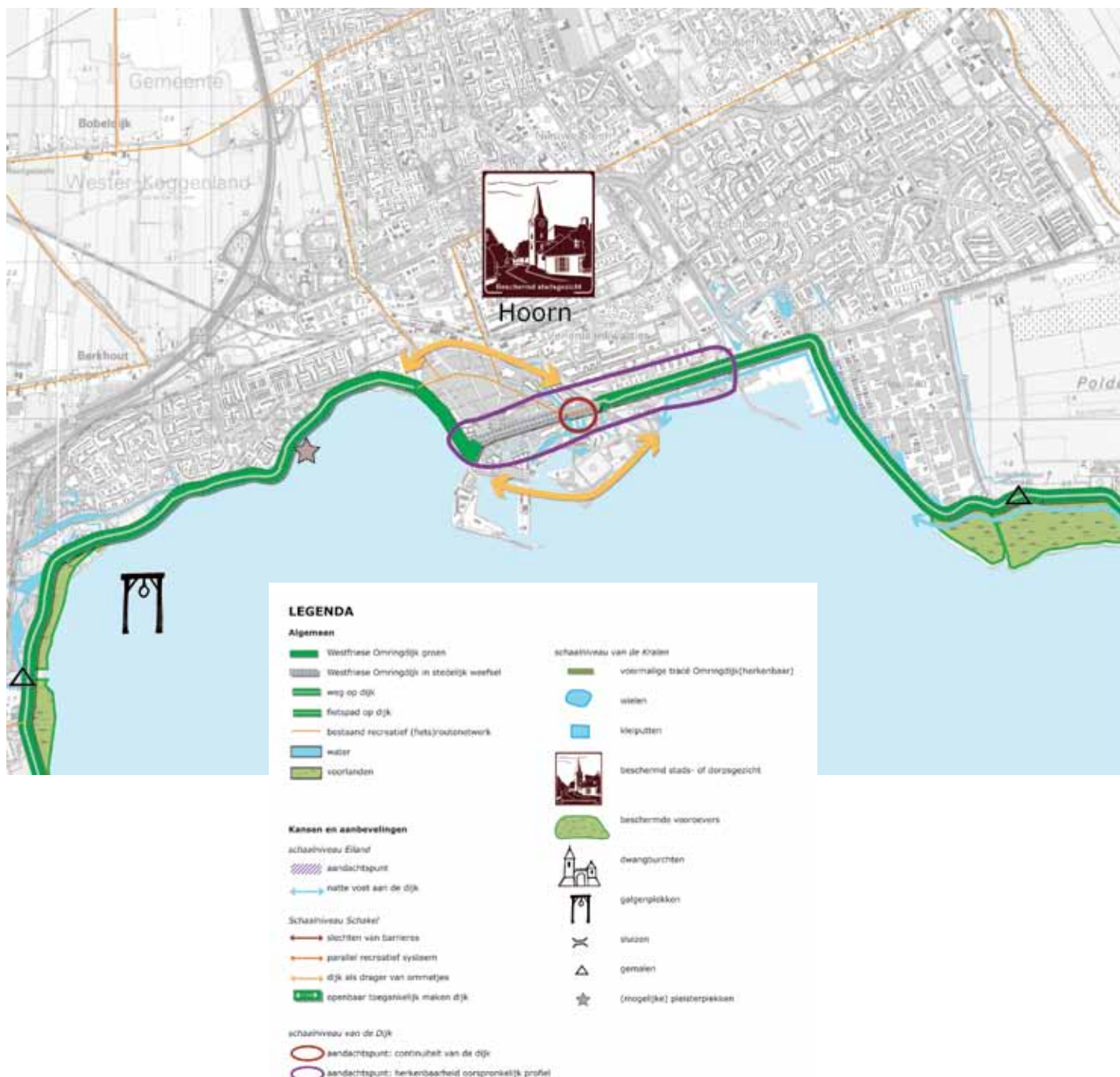
Waar het tracé is opgenomen in de bestrating heeft het hoger of 'bol' liggen hier de voorkeur. Ook het doortrekken van een herkenbare bestrating tot buiten de stad wordt aanbevolen.

Ommetjes langs het water en door het centrum moeten worden aangesloten op de dijk.

Waar mogelijk krijgt de dijk een brede natte voet.

De beschutte ligging van Hoorn maakt het een geschikte plek voor kleine strandjes langs de dijk. Dit verhoogt het recreatieve gebruik van de dijk. Het is aan te bevelen deze strandjes kleinschalig en als smalle stroken te realiseren zodat de ruimtelijke kwaliteit niet wordt aangetast.

Bestaande kraal is het beschermde stadsgezicht Hoorn.

14 Langs de boezem

De dijk aan het boezemwater bij Oudendijk.

Plaatselijke aanduidingen

Laag-Schardammerweg, Dorpsweg (Oudendijk), Slimdijk, het Hoog, Walingsdijk, Drechterlandsedijk.

Traject

Het traject begint bij Lutje-Schardam, waar de dijk naar het westen buigt. Aan de noordkant van de vaart gaat de dijk langs de veenpolder Beetskoog, een deel van de Beemsterringvaart, de Ursemmervaart, langs de veenpolder Mijzen tot voorbij Ursem, waar de Omringdijk de vaart oversteekt en aan de binnenzijde van de Schermer verdergaat.

Karakteristieken

De Omringdijk ligt hier ten noorden van de boezemvaarten. Samen met deze vaarten wordt een duidelijke scheiding gevormd tussen de buitendijkse veenpolders en de veenweiden binnen de Omringdijk. Het hoge peil van de boezem ten opzichte van het lage omringende land levert een bijzonder beeld op.

Langs het hele tracé ligt de weg op de kruin van de dijk. Door de overdadige aanwezigheid van belijningen en andere verkeerskundige veiligheidsmaatregelen doet de weg zeer onrustig aan. Simpele houten bruggen vormen sierlijke oversteekmogelijkheden tussen West-Friesland en de veenpolders buiten de Omringdijk.

Ter hoogte van Avenhorn is de rand van de Beemster herkenbaar door de populieren op de ringdijk van de

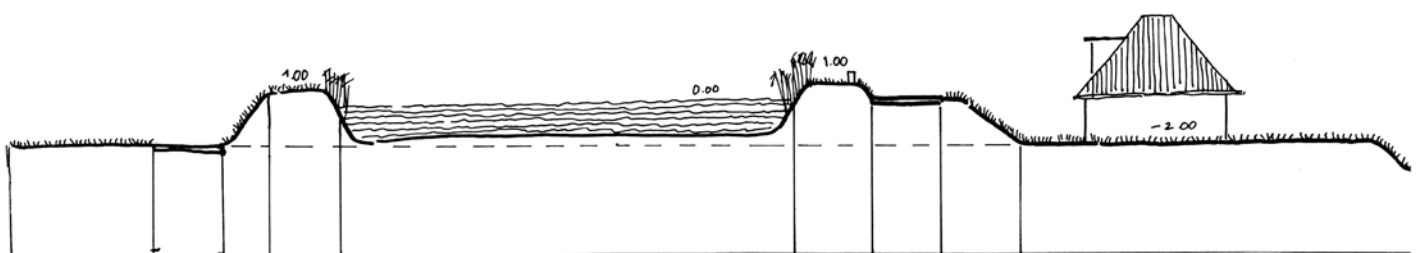
droogmakerij. Vanaf de Omringdijk is hier zicht op het open veenweidegebied en de Beemster.

Binnendijkse bebouwing ligt grotendeels aan de voet van de dijk en is met de dijkweg verbonden door steile opritten. Binnen Avenhorn is de dijk herkenbaar doordat de tuinen aan de weg liggen en de zijwegen naar beneden aflopen. Het zicht op het land buiten de Omringdijk is open en weids. In de openheid aan de overzijde van het water liggen verspreid enkele boerenerven, voornamelijk aan de randen van de veenpolders en langs de rechte wegen van de Beemster.

De A7 kruist de Omringdijk bovenlangs. Vanaf de dijk gezien blijft de continuïteit behouden en vanaf de snelweg is duidelijk zichtbaar waar het ene landschap over gaat in het volgende.

Ontwikkelingen op en aan de dijk

Op dit traject zijn weinig grootschalige ontwikkelingen op of aan de dijk te verwachten. Wel zijn het de kleinere en meer individuele ontwikkelingen op dit traject die invloed hebben op de herkenbaarheid van de dijk, zoals de verhoogde bouwkavels aan de dijk. Bij nieuwe bebouwing is de grond aan het binnentalud regelmatig opgehoogd tot aan de kruin van de dijk. De herkenbaarheid van het binnentalud is hierdoor verdwenen en de doorgaande lijn van de dijk niet meer herkenbaar.

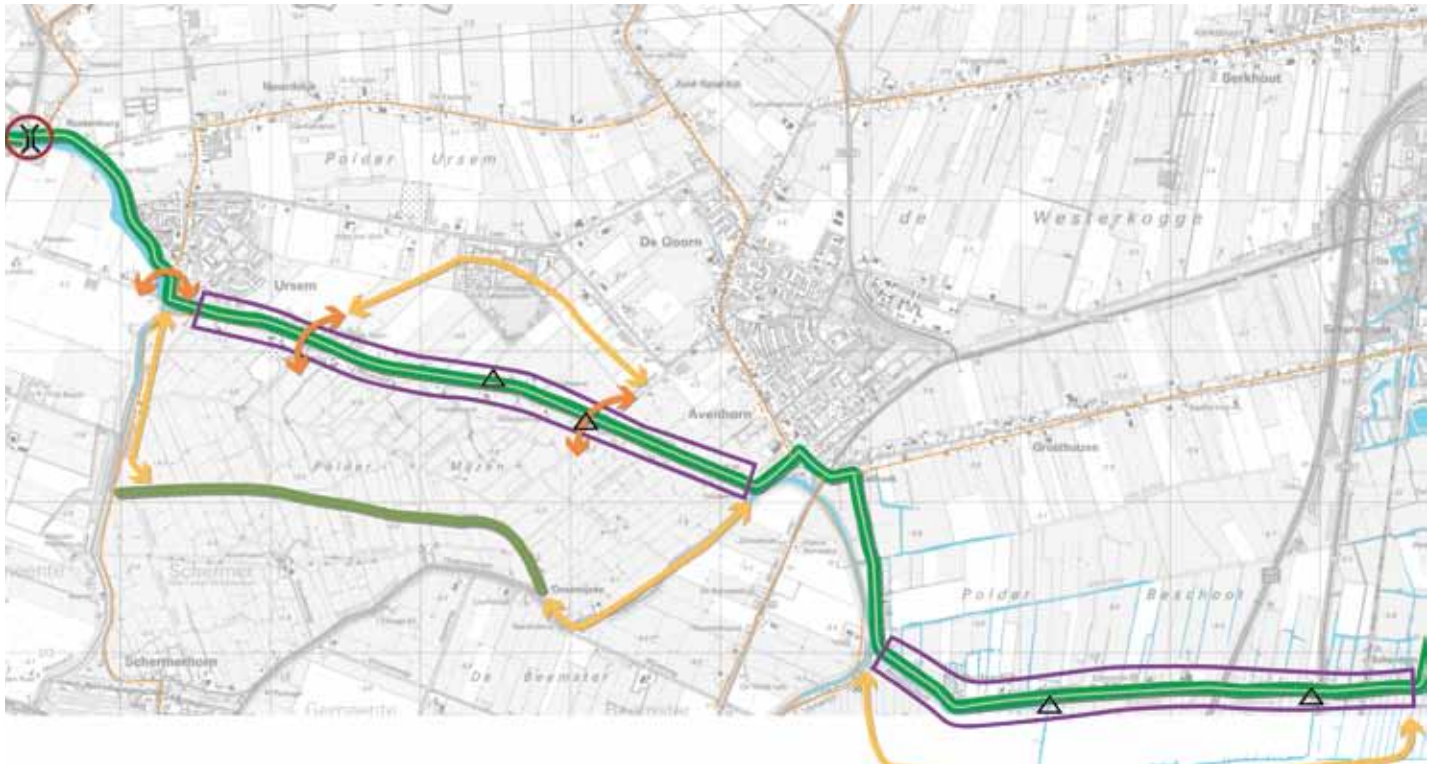
Langs de Boezem: Kansen en aanbevelingen

Kleinschalige bebouwing aan de dijk is mogelijk, mits het aan de voet van de dijk is en doorzichten naar het achterland vrij blijven.

Om ook de buitendijkse landschappen vanaf de dijk bereikbaar te maken, is het gewenst dat er meer houten voetgangersbruggen geplaatst worden tussen Avenhorn en Ursem.

Het gewenste beeld voor de weg bestaat uit een smal profiel met zo weinig mogelijk belijning en kleurgebruik. Het stukje 'niemandland' tussen de Slimdijk en de Beemster leent zich ruimtelijk goed voor de realisatie van natte natuur.

Het voormalige dijktracé door de polder Mijzen kan worden opgenomen als ommetje in het routenetwerk

LEGENDA

Algemeen

- Westfrieze Omringdijk groen
- Westfrieze Omringdijk in stedelijk weefsel
- weg op dijk
- fietspad op dijk
- bestaand recreatief (fiets)routenetwerk
- water
- voorlanden

schaalniveau van de Kralen

- voormalige tracé Omringdijk (herkenbaar)
- wieden
- vlegputten
- beschermd stads- of dorpsgezicht
- beschermde vooroevers

Kansen en aanbevelingen

schaalniveau Eiland

- aandachtspunt
- natte voet aan de dijk

Schaalniveau Schakel

- slechten van barrieres
- parallel respectief systeem
- dijk als drager van ommetjes
- openbaar toegankelijk maken dijk

schaalniveau van de Dijk

- dwangburchten
- galgenplekken
- sluisen
- gemalen
- (mogelijke) pleisterplekken

schaalniveau van de Dijk

- aandachtspunt: continuïteit van de dijk
- aandachtspunt: herkenbaarheid oorspronkelijk profiel

15 Door de Schermer

Riet en natuurontwikkeling aan de Slingerdijk.

Plaatselijke aanduidingen

Noordschermerdijk, Slingerdijk.

Traject

Bij Rustenburg steekt de Omringdijk de vaart over en gaat verder door de Schermer tot waar de snelweg en de dijk elkaar snijden.

Karakteristieken

De oversteek van de Omringdijk bij Rustenburg is niet als zodanig herkenbaar.

Bijzonder aan dit stuk van de dijk is dat het eigenlijk de grens vormt tussen twee droogmakerijen; Heerhugowaard en de Schermer.

De Westfriese Omringdijk bevindt zich hier aan de zuidkant van de ringvaart en het karakter van de dijk wordt hier bepaald door het rechtlijnige patroon van de droogmakerij de Schermer met het weidse uitzicht.

Doordat de dijk hier aan de zuidkant van de vaart ligt en hier (grotendeels) geen weg op ligt, is dit een zeer

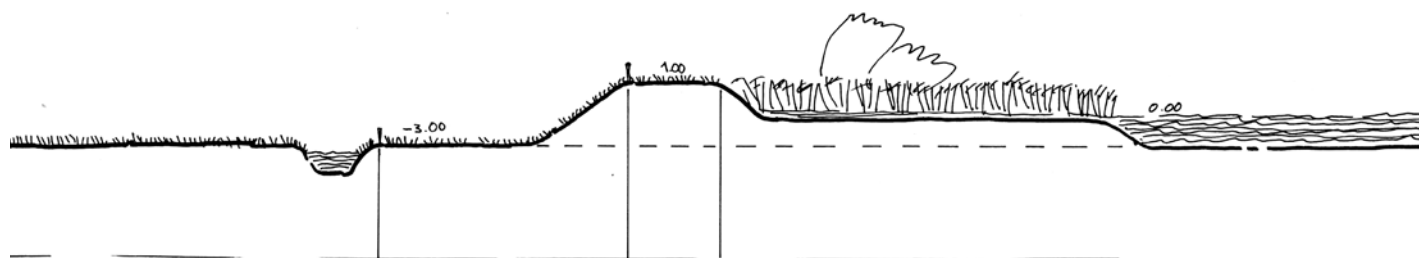
landelijk deel van de dijk in een vrij stedelijke omgeving. Dat de dijk hier toch de allure van een zeedijk, heeft komt doordat het ooit het water van de Schermer en de Heerhugowaard moest keren.

In het noordwesten van de Schermer slingert de dijk als een relict door het rechtlijnige landschap van de droogmakerij. Deels loopt er een rustige weg over de dijk, en deels is het voetgangersgebied. De boezemvaart heeft een zeer grillige en natuurlijke rand met veel rietontwikkeling. Dit geeft de dijk ook een natuurlijk karakter en vormt een mooi contrast met de strakheid van de droogmakerij.

De provinciale weg N242 aan de westkant van het traject vormt door het hoge talud ruimtelijk een grens.

Ontwikkelingen op en aan de dijk

Na de stedelijke uitbreidingen van Heerhugowaard spelen hier geen grote ruimtelijke opgaven nabij de dijk.

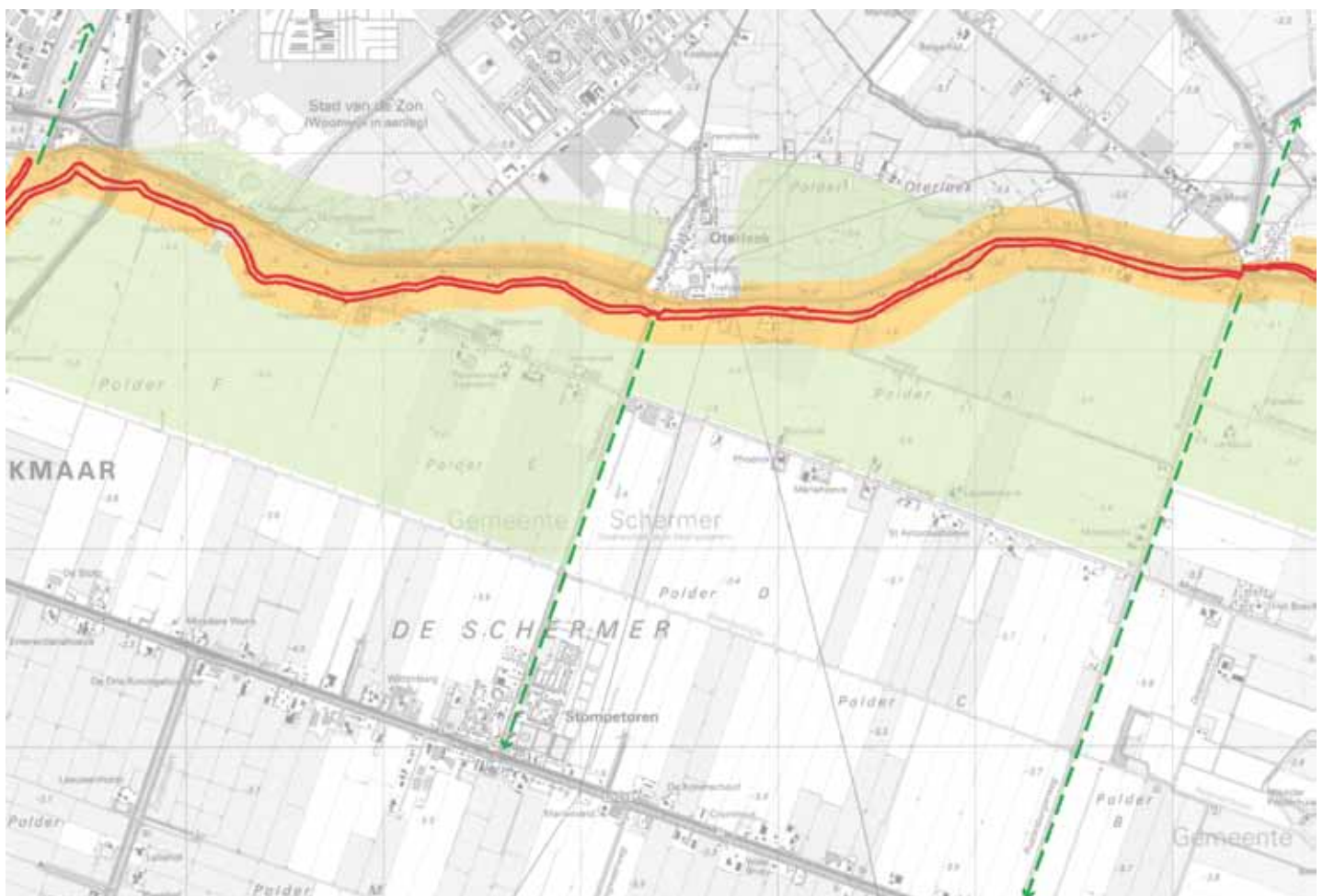

De Slingerdijk is deels alleen te voet toegankelijk.

Door de Schermer: Zonering

Voor het karakteristieke landschap van de Schermer is bepalend voor dit deel van de Omringdijk. De kwaliteitszone bestaat dan ook uit de vaart, de dijk zelf en de rand in de Schermer. De noordzijde van de boezem, dus het Westfrieze landschap, is voor dit traject minder bepalend.

Vanaf de dijk is het bijzondere rechtlijnige karakter van de Schermer goed te herkennen en vanuit het lage en vlakke landschap van de droogmakerij vormt de dijk een herkenbare drempel. Daarom is het van belang het zicht vrij te houden. Eventuele bebouwing of andere ontwikkelingen moeten zich aanpassen aan de rechtlijnigheid van de droogmakerij.

Door de Schermer: Kansen en aanbevelingen

Het zicht vanaf de dijk over de Schermer is bijzonder en dient gewaarborgd te blijven. Eventuele bebouwing of andere ontwikkelingen in de Schermer moeten zich aanpassen aan de rechtlijnigheid van de droogmakerij met behoud van zichtlijnen naar de droogmakerij.

Om de Schermer op meerdere plaatsen vanaf de dijk bereikbaar te maken, is het gewenst meer houten voetgangersbruggen te plaatsen. Op deze manier worden meer korte wandelingen mogelijk gemaakt

Bij de brug bij Rustenburg ligt een kans om duidelijk te maken dat het tracé van de dijk 'over springt'. Dit kan met een markering of kunstwerk.

De N242 gaat over de dijk en dijkweg heen. Hier is het wenselijk dat de doorgaande route over de Slingerdijk eenvoudig voortgezet kan worden. In de huidige situatie moet worden omgereden. Vanwege de regionale betekenis van deze weg is het een kans om door middel van verwijzingen de doorgaande lijn van de dijk te versterken en de aanwezigheid van de dijk te verduidelijken bij de gebruikers van de weg. Dit kan door middel van kunst, bebording en een helder onderscheid tussen het talud van de N242 en het talud van de dijk. Datzelfde geldt voor de doorsnijding van de dijk door het Kanaal Alkmaar-Kolhorn. Mogelijk kan hier ook een brug worden gemaakt.

LEGENDA

Algemeen

- Westfriese Omringdijk groen
- Westfriese Omringdijk in steekrij weefsel
- weg op dijk
- fietspad op dijk
- bestaand recreatief (fiets)route netwerk
- water
- voorlanden

Kansen en aanbevelingen

- schaalniveau Eiland
- aanzichtspunt
- natte voet aan de dijk
- Schaalniveau Schermer
- sletten van barrières
- parallel recreatief systeem
- dijk als drager van armatjes
- openbaar toegankelijk maken dijk

Schaalniveau van de Dijk

- aanzichtspunt: continuïteit van de dijk
- aanzichtspunt: herkenbaarheid oorspronkelijk profiel

Schaalniveau van de Krijen

- voormalige tracé Omringdijk(herkenbaar)
- wieden
- vlegputten
- beschermd stads- of dorpsgezicht
- beschermde voorovers
- dwangburchten
- gatprijelkken
- wuizen
- gemalen
- (mogelijke) pletsterpekaan

16 Alkmaar

De Omringdijk door de groene oostkant van Alkmaar.

Plaatselijke aanduidingen

Slingerdijk (Huigendijk), Geestmerambachts Omloopdijk, Nieuwe Schermerweg, Kraspolderweg, Schermerweg, Randersdijk, Oudorperdijkje, Frieseweg, Rekerdijk, Kanaaldijk.

Traject

Het traject van de dijk komt Alkmaar binnen waar de ringvaarten van de Schermer en Heerhugowaard samenkomen met het kanaal Omval-Kolhorn. Het volgt voor een deel nog de Schermerringvaart aan de kant van Oudorp en verdwijnt vervolgens in het stedelijke gebied van Alkmaar. Rondom de wijk Huiswaard is de dijk weer herkenbaar langs het Noord-Hollands Kanaal.

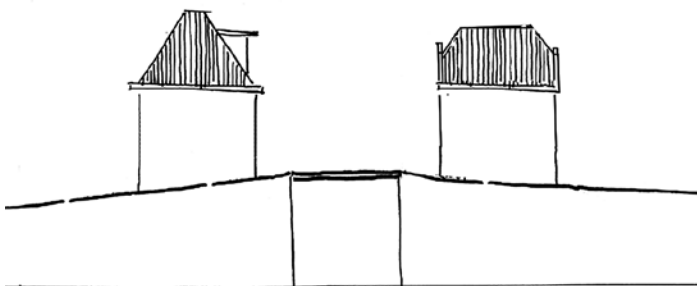
Karakteristieken

Aan de oostkant van Alkmaar is de Omringdijk onderdeel van een groene zone tussen de bebouwing en de ringvaart van de Schermer. De watergangen langs de bebouwing zorgen voor vrije ruimte tussen de bebouwing en de dijk, waardoor de dijk vormt hier een mooie grens van de stad vormt.

In Alkmaar is het verstedelijkt traject van de Westfrieze Omringdijk het minst herkenbaar. Dit heeft onder meer als reden dat de dijk hier nooit erg hoog is geweest. Het is ook het langste stedelijke traject. Door het dichte stedelijke patroon is de dijk ook nergens van afstand herkenbaar. De dijk is hier en daar nog in het stratenpatroon te herkennen door een verhoogde ligging en soms door een ruim profiel, maar niet als doorgaande lijn. In het zuidelijke deel van het traject is een industrie-terrein aangelegd. Hier volgt de ontsluitingsweg voor een deel nog het oude tracé. Op een aantal andere plaatsen in Alkmaar is het tracé nog herkenbaar als en hoofdontsluitingsweg in de woonwijken en als fietspad, begeleid met groen. De dijk wordt doorsneden door de Huiswaarderweg (N245). Ten noorden daarvan wordt de dijk weer helder als het aansluit op het kanaal. Kenmerkend is de hier aanwezige drijvende Koedijkervlotbrug, typerend voor het Noordhollandsch kanaal.

Ontwikkelingen op en aan de dijk

Er spelen diverse herstructureringen in de stad langs het traject van de Omringdijk.

Omringdijk door industrieterrein Oudorp.

Alkmaar: Zonering

Door het stedelijke traject van Alkmaar is de dijk slecht aan de randen te herkennen. Waar de dijk nog een zekere ruimte heeft wordt deze gehandhaafd met de kwaliteitszone.

Alkmaar: Kansen en aanbevelingen

Bij toekomstige ontwikkelingen en transformaties moet rekening worden gehouden met de herkenbaarheid van de dijk. Het helder maken van het tracé en het herstellen van de relatie met de omgeving is hier een integrale opgave. Door de dijk vrij te spelen van zware infrastructuur en een ruim profiel te geven, moet op den duur een continu en recreatief aantrekkelijke route tussen het oosten en het noordwesten van Alkmaar ontstaan.

De dijk bij Oudorp moet openbaar toegankelijk zijn.

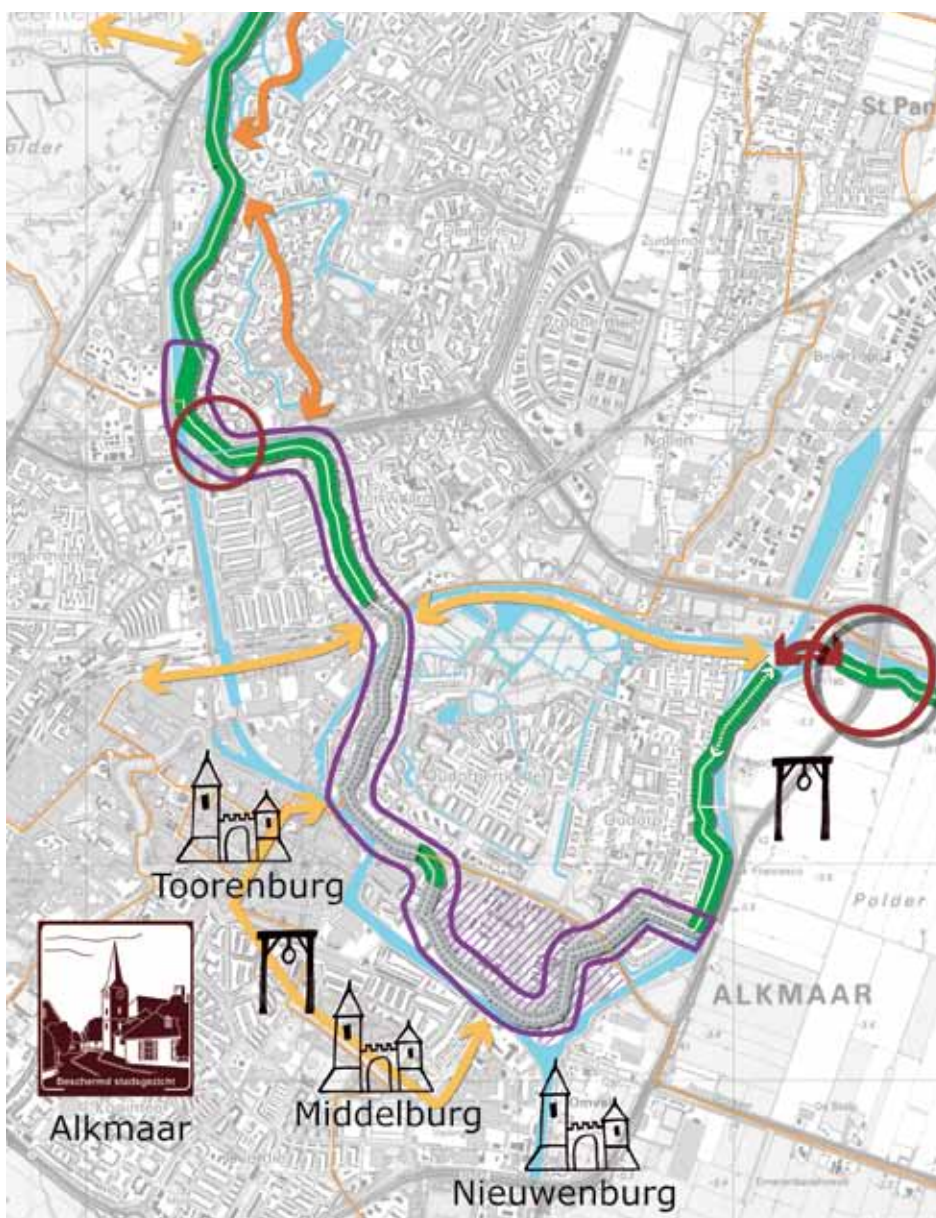
Er zijn diverse kansrijke ommetjes via bestaande groenstructuren te ontwikkelen. Hiermee kan de Omringdijk meer onderdeel worden van het recreatieve systeem.

De dijk mag als 'best bewaarde geheim van Alkmaar' wat minder geheim zijn. Door de diverse ontwerpprincipes aan te wenden, kan het traject meer helder worden gemaakt. De verhoogde ligging en groene trajectdelen kunnen elkaar daarbij afwisselen. Vanwege de diversiteit

van dit stedelijke gebied dat doorkruist wordt en de deels beperkte mogelijkheden van het profiel, is het in ieder geval aan te bevelen een herkenbare bestrating en straatmeubilair te gebruiken.

De doorsnijding van de Huiswaarderweg biedt grote kansen om hier de herkenbaarheid van de Omringdijk te vergroten. De weg is van regionale betekenis. Door middel van verwijzingen of een herkenbare thematiek langs de weg, kan hier een breed publiek op de aanwezigheid van de dijk gewezen worden. Dit kan worden uitgewerkt aan de hand van een kunstproject en duidelijke naamgeving, bijvoorbeeld op de straatbordjes.

Bestaande kralen zijn het beschermde stadsgezicht van Alkmaar, de dwangburchten 'Toorenburg', 'Middelburg' en 'Nieuwenburg'. De twee galgenplaatsen, waaronder het 'Gerecht van Alkmaar', kunnen als kraal beter herkenbaar worden gemaakt, bijvoorbeeld door middel van bebording.

LEGENDA

Algemeen

- Westfrieze Omringdijk groen
- Westfrieze Omringdijk in stedelijk weefsel
- weg op dijk
- fietspad op dijk
- bestaand recreatief (fiets)ruitenetwerk
- water
- voorlanden

Kansen en aanbevelingen

- Schaalniveau Eiland**
  - aandachtspunt
  - ↔ natte voet aan de dijk
- Schaalniveau Schakel**
  - vlecht van barrières
  - parallel recreatief systeem
  - dijk als drager van ommetjes
  - openbaar toegankelijk maken dijk
- Schaalniveau van de Dijk**
  - aandachtspunt: continuïteit van de dijk
  - aandachtspunt: herkenbaarheid oorspronkelijk profiel
- Schaalniveau van de Kralen**
  - voormalige traject Omringdijk (herkenbaar)
  - walen
  - kleiputten
  - beschermd stads- of dorpsgezicht
  - beschermde voorovers
  - dwangburchten
  - galgenplekken
  - sluisen
  - gemalen
  - (mogelijke) priesterplekken

17 Langs het kanaal

De dijk ligt aan de oostkant van het kanaal.

Plaatselijke aanduidingen

Kanaaldijk.

Traject

Vanaf Alkmaar tot aan Krabbendam ligt de dijk aan de oostkant van het Noord-Hollands kanaal.

Karakteristieken

Dit landelijke traject is het minst herkenbaar als onderdeel van de Westfriese Omringdijk. Het water dat hier ooit werd gekeerd is vergraven tot kanaal, waarbij de dijk is omgebouwd tot kanaalkade. De herkenbaarheid van de dijk wordt hier bepaald door het geringe hoogteverschil dat aanwezig is ten opzichte van het omringende landschap.

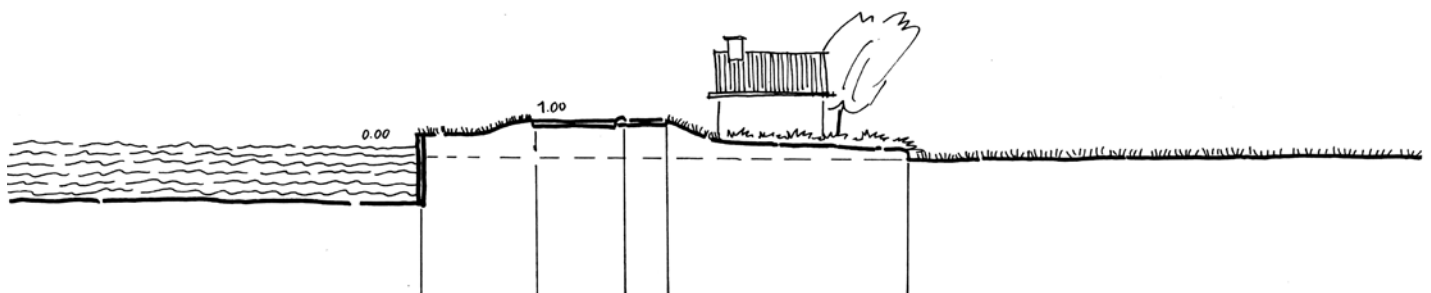
Op de kruin van de dijk ligt een drukke weg, met daarlangs lager gelegen bebouwing. Deze bebouwing vormt vanaf Alkmaar tot en met Koedijk een gesloten lint. Doordat de dijk tot aan Koedijk begeleid wordt door bebouwing aan de binnenkant, wordt de blik automatisch richting het westen gericht. Met het zicht over de polders en de duinen op de achtergrond is dit een zeer aantrekkelijk panorama. Na Koedijk wordt het landschap binnendijks ook opener. Aan de overzijde van het Noordhollandsch kanaal ligt de drukke N9. Kenmerkend voor het Noordhollandsch kanaal zijn de drijvende vlotbruggen.

Ontwikkelingen op en aan de dijk

Het recreatiegebied Geestmerambacht wordt uitgebreid en over het kanaal wordt een fietsbrug ontwikkeld.

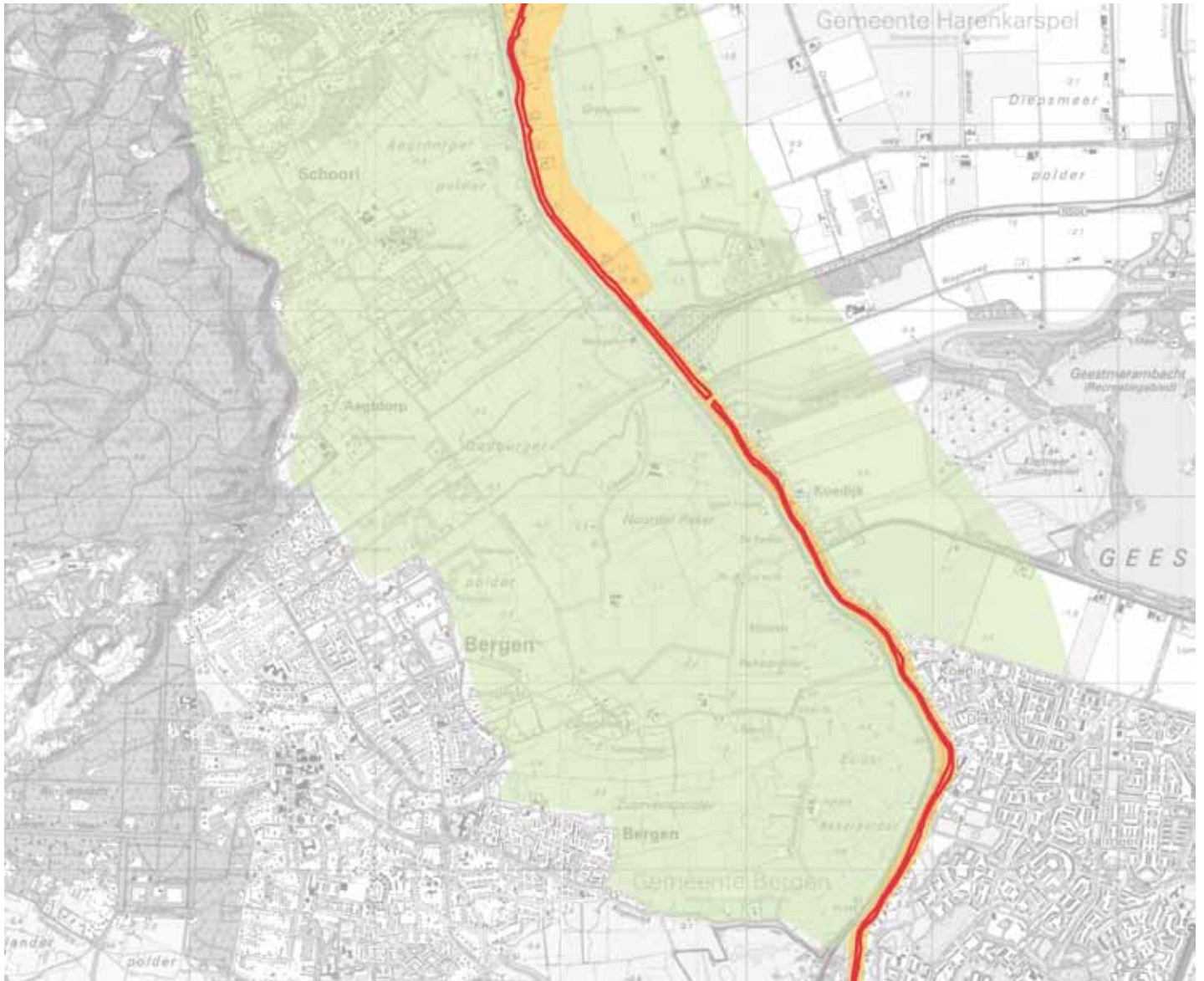

Uitzicht over de duinen.

Langs het kanaal: Zonering

Het Noordhollandsch kanaal vormt een duidelijke grens tussen bebouwing en open landschap. Vooral de openheid en het zicht richting de duinen zijn belangrijk en moeten worden gewaarborgd.

Langs het kanaal: Kansen en aanbevelingen

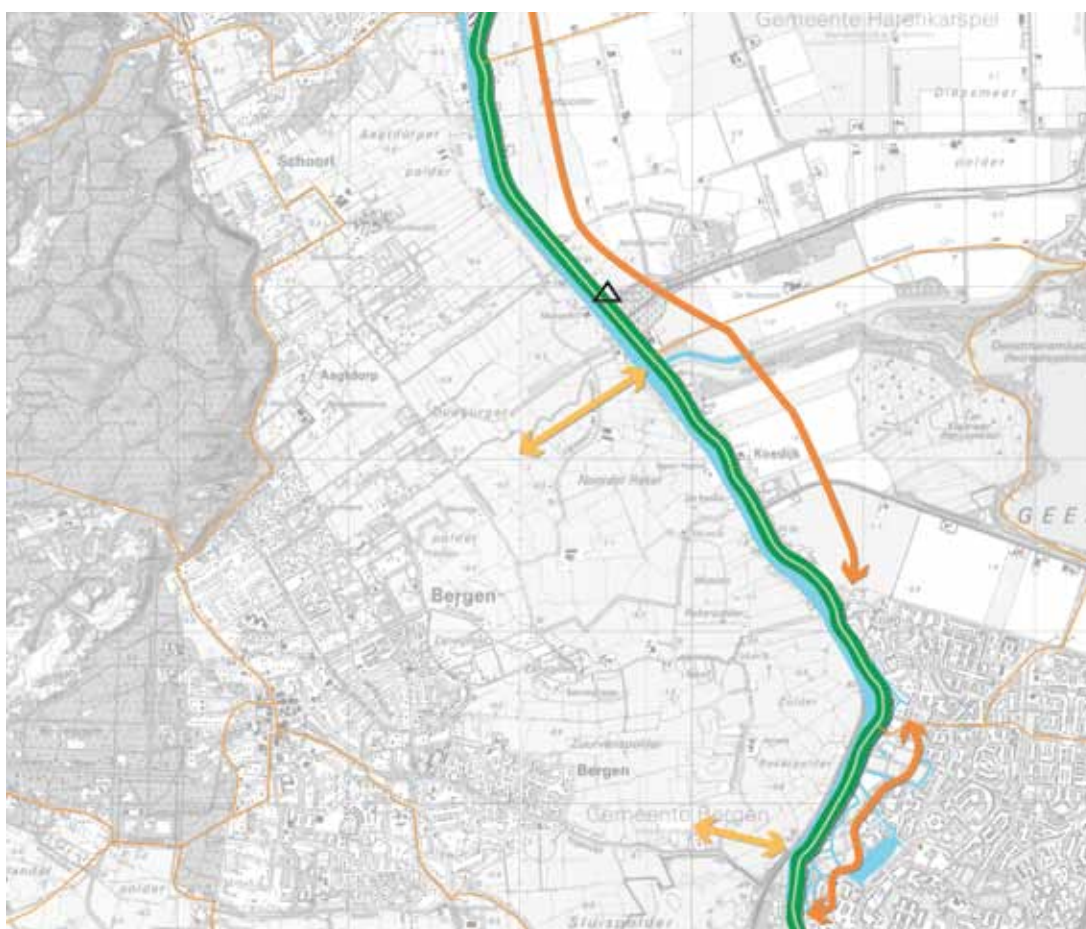
Een kans om de relatie met het aanliggende kustgebied te versterken, is de bereikbaarheid tussen de Omringdijk en het gebied ten westen van het Noordhollandsch Kanaal te vergroten. De kenmerkende vlotbruggen bieden hier een goede gelegenheid voor.

De bestaande bebouwingsstructuren kunnen aanleiding zijn nieuwe woningbouwlocaties een plaats te geven. Net als de bestaande bebouwing dient deze bebouwing lager dan de weg te liggen met aflopende op- en afritten.

Om de recreatieve waarde van dit traject te vergroten ligt

er een grote kans in de realisatie van ommetjes en parallelle routes. Enerzijds om de veiligheid van de recreant op de Kanaaldijk te verbeteren, anderzijds om verbindingen met het achterliggende recreatiegebied Geestmerambacht te versterken.

De weg op de dijk is verkeerskundig ingericht. De vele verkeersvoorzieningen geven de dijk een zeer infrastructureel karakter. Het gewenste beeld voor de weg bestaat uit een smal profiel met zo weinig mogelijk belijning en kleurgebruik.

LEGENDA

Algemeen

- Westfriese Omringdijk groen
- Westfriese Omringdijk in steeltijk weefsel
- weg op dijk
- fietspad op dijk
- bestaand recreatief (fiets)route-netwerk
- water
- voorlanden

Kansen en aanbevelingen

- schaalniveau Eiland
- aandachtspunt
- natte voet aan de dijk
- Schaalniveau Schaker
- sletten van barrières
- parallel recreatief systeem
- dijk als drager van ommetjes
- openbaar toegankelijk maken dijk

schaalniveau van de Dijk

- aandachtspunt: continuïteit van de dijk
- aandachtspunt: herkenbaarheid oorspronkelijk profiel

schaalniveau van de Kralen

- voormalige tracé Omringdijk (herkenbaar)
- wieden
- vlegputten
- beschermd stads- of dorpsgezicht
- beschermde vooroevers
- dwangburchten
- galgenplekken
- sluizen
- gemalen
- (mogelijk) pleisterpiekoon

18 Boven het landschap

Plaatselijke aanduidingen

Westfriesedijk, Nieuwedijk, Poolland, Kreil, Molenkolk.

Traject

Het traject loopt van Schoorldam, langs Schagen, naar Kolhorn.

Karakteristieken

Dit kenmerkende traject kan met zijn bochten en wielen het kroonjuweel van de Omringdijk genoemd worden. Bij Schoorldam buigt de dijk af van het kanaal en wordt hij hoger, steiler en grilliger. De recreatieve woningen met hoge beplanting tussen de dijk en het Noordhollandsch Kanaal belemmert hier het zicht.

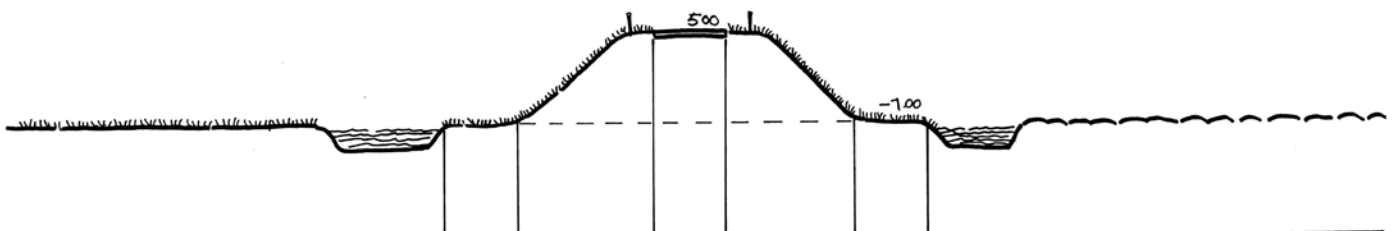
Vanaf hier tot Kolhorn lijkt de dijk boven het landschap te zweven. Op de kruin ligt een smalle weg en aan beide kanten van de dijk een sloot. De omringdijk heeft hier,

mede door de vele wielen, een sterk slingerend karakter. Vanuit het omringende landschap gezien is de dijk haast een groene muur in het landschap.

Door de hoogte van de dijk en de openheid van het landschap is een weids uitzicht mogelijk. De continuïteit van de dijk is groot doordat er weinig afslagen aan de dijkweg zitten.

Ontwikkelingen op en aan de dijk

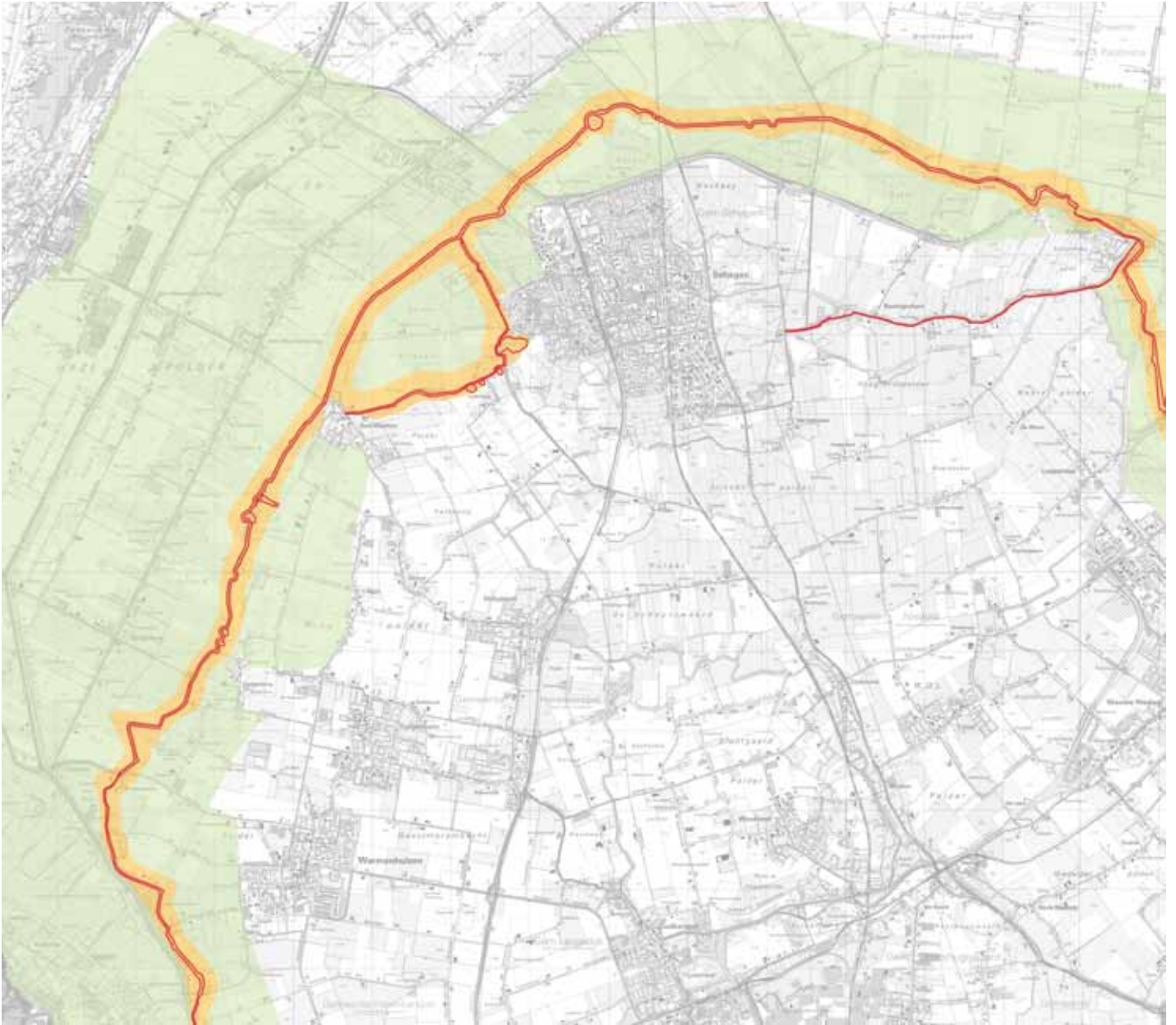
Op dit traject spelen verschillende ontwikkelingen, waarvan de meeste de belevingswaarde van de dijk kunnen versterken, zoals de reconstructie van kasteel Nuwendoorn, de ontwikkeling van een fietsbrug over het kanaal en wandelingen in en rond St. Maarten. Het Schagerwad wordt weer opengemaakt en als waterberging gebruikt.

Boven het landschap: Zoning

Op dit traject wordt de karakteristieke vorm van de dijk benadrukt door de openheid van het omliggende landschap. Door deze openheid is er een waardevol zicht richting de duinen en naar het oosten. De panoramazone is hier daardoor groot.

Om deze openheid te waarborgen is het van belang de agrarische functie binnen deze zone te behouden en bij nieuwe verdichtende ontwikkelingen een zo groot mogelijke afstand tot de dijk te behouden.

Boven het landschap: Kansen en aanbevelingen

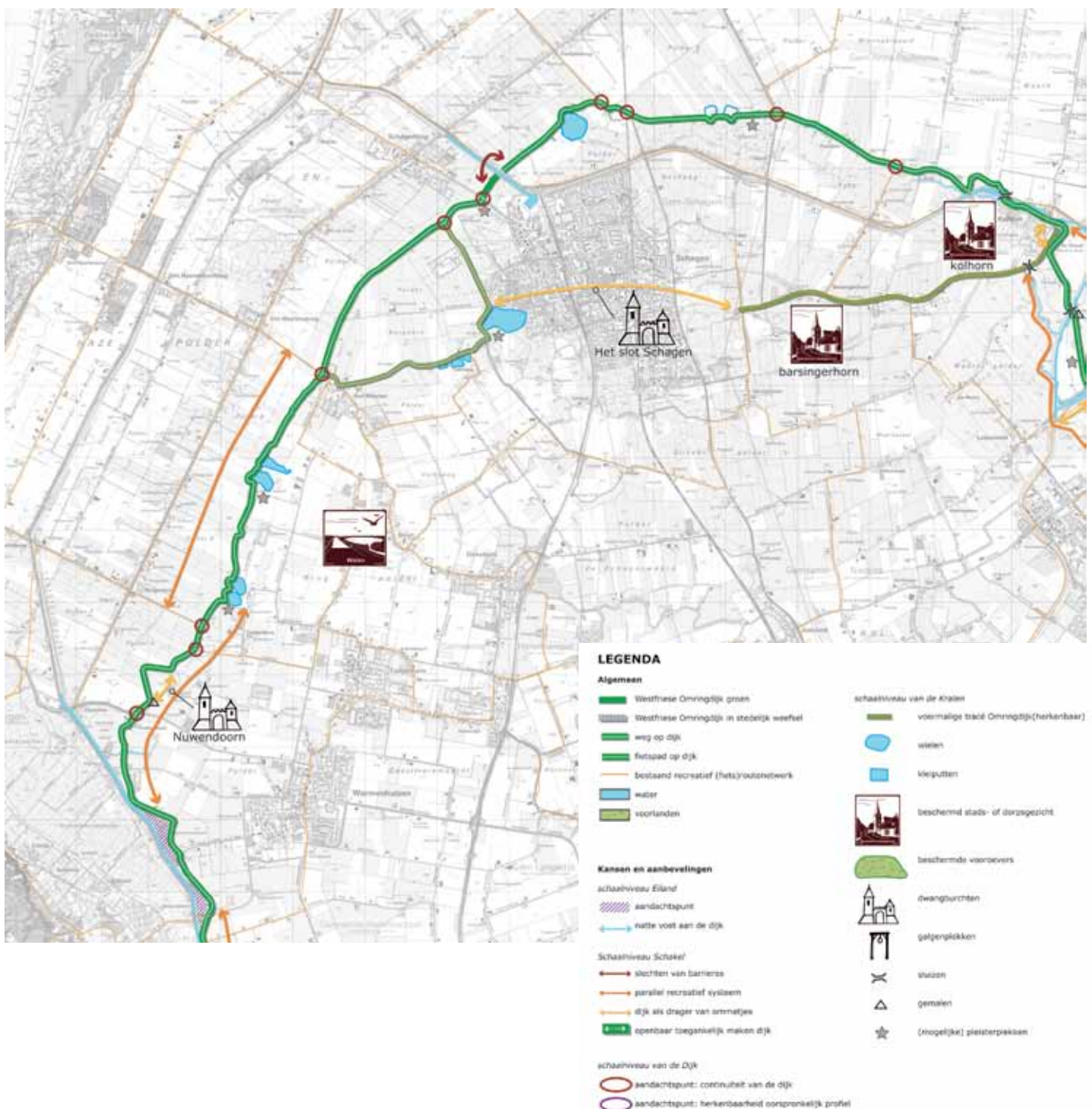
Naast het openhouden van het landschap is het van belang om het karakteristieke profiel te beschermen, zowel het dwarsprofiel (met sloten aan weerszijden, een steil en hoog talud en een smalle weg op de kruin), als het lengteprofiel met de vele onwaarschijnlijke bochten.

Om de beleving vanuit het omringende land te vergroten ligt hier een grote kans parallelle recreatieve routes en ommetjes vanaf de dijk te ontwikkelen. Er zijn hier herkenbare oude dijktracés aanwezig die een uitgelezen kans bieden betrokken te worden bij de recreatieve routes op de dijk. Ook de relatie met de dwangburcht Nuwendoorn, dat herontwikkeld wordt. Vanaf de dijk moet de dwangburcht goed zichtbaar en toegankelijk zijn.

De dijk mag niet doorsneden worden en nieuwe aansluitingen en kruisingen zijn ongewenst. Zwaar verkeer moet geweerd worden. Bestaande kruisingen zouden bij aanpassing ruimtelijk moeten worden verbeterd ten gunste van de Omringdijk.

Een grote kans voor de recreatieve en cultuurhistorische waarde van de dijk is het overbruggen van het zogenaamde gat bij Schagen. De afstand die nodig is om een tocht over de dijk te continueren is nu te groot.

Bestaande kralen zijn de natte wielen, droge wielen, de beschermde dorpsgezichten Barsingerhorn en Kolhorn en de dwangburchten 'Nuwendoorn' en 'Het slot Schagen'.

19 Langs de Groetpolder

Door de Groetpolder is de dijk minder stijl en hoog dan 'boven het landschap'.

Plaatselijke aanduidingen

Westfriese dijk.

Traject

Nadat de dijk bij Kolhorn het Groetkanaal oversteekt, voert het tracé langs de Groetpolder tot het water van de Langereis.

Karakteristieken

Hier zijn de hoogte en steilheid wat afgenomen, en is de weg nadrukkelijker aanwezig ten opzichte van het tracé 'boven het landschap'.

Er is ruim zicht over de omgeving. Hier en daar is ook wat beplanting langs de dijk.

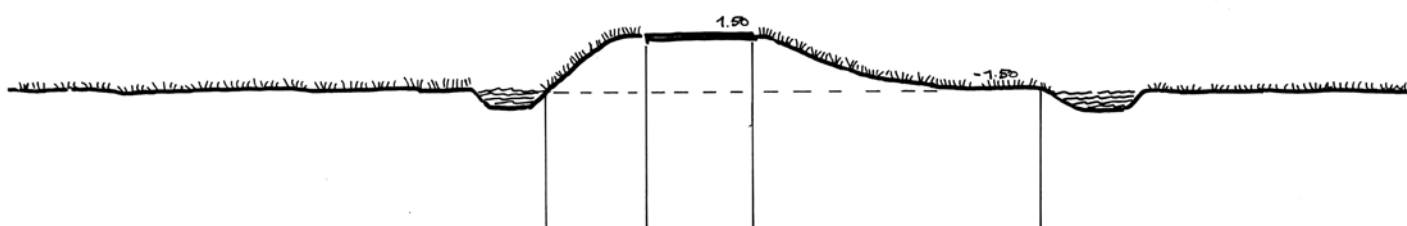
De tweebaans weg geeft de dijk een infrastructureel karakter.

In de Groetpolder zijn de windmolens te zien met op de achtergrond de rand van de Wieringermeerpolder. Aan de andere zijde liggen Winkel en Lutjewinkel haaks op de dijk. Dit zorgt samen met de dorpsuitbreiding van Nieuwe Niedorp voor meer verdichting.

De N242 doorsnijdt de dijk.

Ontwikkelingen op en aan de dijk

Aan de buitenrand van de dijk wordt gekeken naar een locatie voor windturbines. Aan de dijk wordt een golfbaan ontwikkeld, en langs de dijk een fietspad.

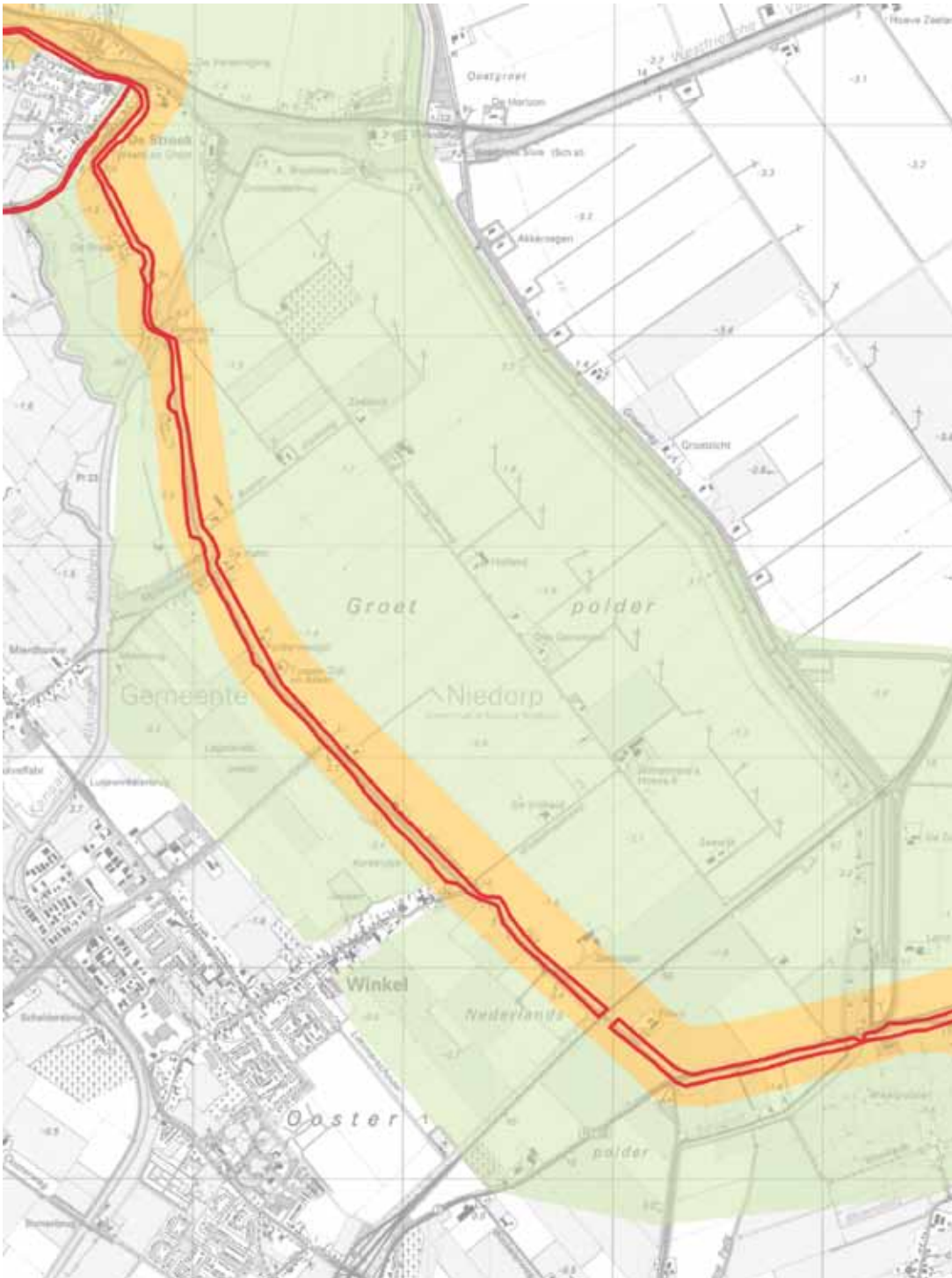

Langs de Groetpolder: Zonering

Het dijkprofiel ligt hier vrij binnen de kwaliteitszone, een vrije afstand, ruim zicht en doorzichten zijn hier zeer waardevol voor de beleving van de dijk.

Windturbines passen goed in het rechtlijnige, groot-schalige landschap van de droogmakerijen, mits afstand (kwaliteitszone) tot de dijk wordt gerespecteerd. Binnen de panoramazone vormen windmolens geen bedreiging.

De panoramazone is hier ruimer. Vanaf de dijk is vrij zicht richting de rand van de Wieringermeerpolder en binnendijs richting Winkel. Deze zone is van belang voor de belevingswaarde van de Westfrieze Omringdijk.

Langs de Groetpolder: Kansen en aanbevelingen

De weg wordt gebruikt voor zwaar verkeer. Het wegprofiel dat hiervoor nodig is, tast het oorspronkelijke profiel aan. Dit moet zoveel mogelijk worden beperkt en de opbouw van het bestaande profiel van de dijk moet uitgangspunt zijn bij nieuwe verkeerskundige oplossingen. Daarbij is het van belang om de toepassing van veel belijningen en verschillende kleuren te voorkomen. Er ligt hier een grote kans voor de ontwikkeling van parallelle recreatieve routes en ommetjes die een goed beeld geven van de ligging van de dijk.

De galgenplaats kan door bebording als kraal beter herkenbaar worden gemaakt.

Dit traject biedt kansen voor het ontwikkelen van recreatieve routes en pleisterplaatsen. Bij bestaande ontwikkelingen kan in materialisatie en vormgeving van bebording aangehaakt worden op de huisstijl die voor de gehele dijk wordt ontwikkeld.

LEGENDA

Algemeen

- Westhiese Omringdijk groen
- Westhiese Omringdijk in stedelijk weefsel
- weg op dijk
- fietspad op dijk
- bestaand recreatief (fiets)rotenetwerk
- water
- voortlanden

Kansen en aanbevelingen

schaalniveau Eiland

- aandachtspunt
- natte voet aan de dijk

Schaalniveau Schakel

- slecten van bariere
- parallel recreatief systeem
- dijk als drager van ommetjes
- openbaar toegankelijk maken dijk

schaalniveau van de Dijk

- aandachtspunt: continuïteit van de dijk
- aandachtspunt: herkenbaarheid oorspronkelijk profiel

schaalniveau van de Kraal

- voormalige traac Omringdijk/herkenbaar
- wielen
- klegubben
- beschermd stads- of dorpsgezicht
- beschermds voorovers
- dwangburchten
- galgenplekken
- sluzen
- gemalen
- (mogelijke) pleisterplekken

20 Wieringermeer

Kleiputten liggen aan de voet van de dijk.

Plaatselijke aanduidingen

Westfriesedijk, Dijksweg, Westerzeedijk.

Traject

Dit traject loopt van de watergang De Langereis tot aan Medemblik. De Westfriese Omringdijk vormt hier de lange rechte scheiding tussen het onregelmatig verkavelde Westfriese landschap en de grootschalige en rationele inrichting van de droogmakerij de Wieringermeer.

Karakteristieken

Het dijklichaam is hier hoog en groen met een asymmetrisch profiel; steil aan de binnendijkse kant en een flauwer talud aan de kant van de Wieringermeer. Het buitendijkse land is herkenbaar door de rechte verkaveling en het binnendijkse land door de kleiputten als stille getuigen van voormalige dijkversterkingen.

Het oorspronkelijke profiel van de dijk is verbreed en doorsneden door de N239 die aan de voet van de dijk ligt. Door de aanwezigheid van deze drukke weg heeft de dijk hier meer weg van een geluidswal. De dijk voelt daardoor meer als een barrière dan als een verbindend element. Door de op- en afritten van de provinciale weg is de dijk op veel plaatsen doorsneden, waardoor het zijn doorgaande karakter verliest.

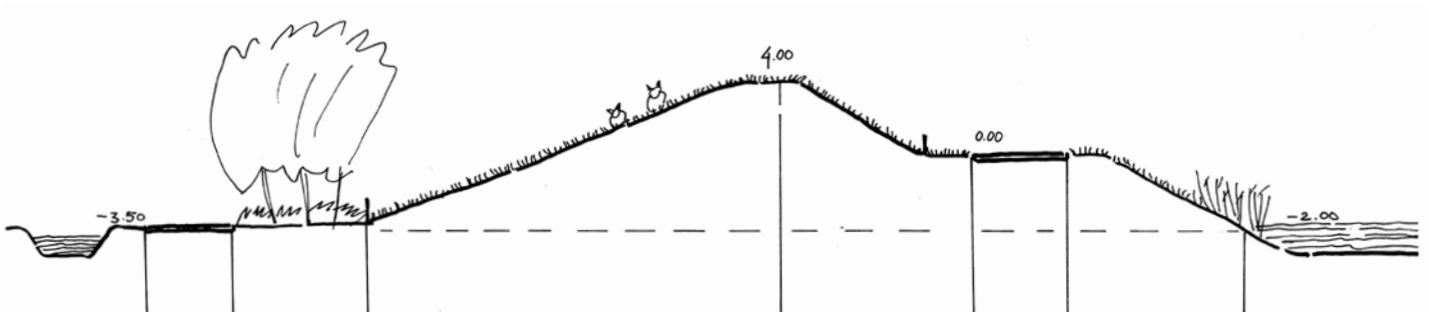
Aan de zijde van de Wieringermeer is een weg voor langzaam verkeer aanwezig. Deze weg heeft een wegbegeleidende beplanting, waarmee het een onderdeel vormt van de beplante randen van de Wieringermeer. Deze rand is echter minder dicht beplant dan andere randen van de droogmakerij.

De A7 heeft de hoogte van de Omringdijk gebruikt om afslagen te maken. Hierdoor lijkt de dijk een infrastructuurlijk grondlichaam te zijn.

Het binnendijkse land heeft een kleinschalige en open verkaveling. Er zijn hier veel kleiputten aanwezig, herkenbaar als hoekige plassen met rietzomen. De Wieringermeer wordt gekenmerkt door strakke kavels en een weids uitzicht.

Ontwikkelingen op en aan de dijk

De belangrijkste ontwikkeling is Agriport A7 in de Wieringermeer. Hiervoor zal ook de infrastructuur die kruist met de dijk verzwakt worden. Aan de zuidkant van de Omringdijk wordt gezocht naar nieuwe gebieden voor natte natuur en waterberging.

Vanaf de dijk bij de kruising met de A7 met zicht over de Wieringermeer en het oude land.

Wieringermeer: Zoning

De dijk is hier nog zeer herkenbaar. Voor de leesbaarheid van de dijk en het landschap is het van belang dat er een ruime zone vrij blijft tussen nieuwe ontwikkelingen en de dijk. Door minimaal 200 meter vrij te houden blijft het verhaal van het ontstaan van dit deel van Noord-Holland leesbaar.

De uitgestrektheid en rechtlijnigheid van het landschap leent zich voor ontwikkelingen, zoals een windmolenpark.

Wieringermeer: Kansen en aanbevelingen

Bij de ontwikkeling van Agriport A7 moet worden getracht de afstand tot de dijk ruim te houden.

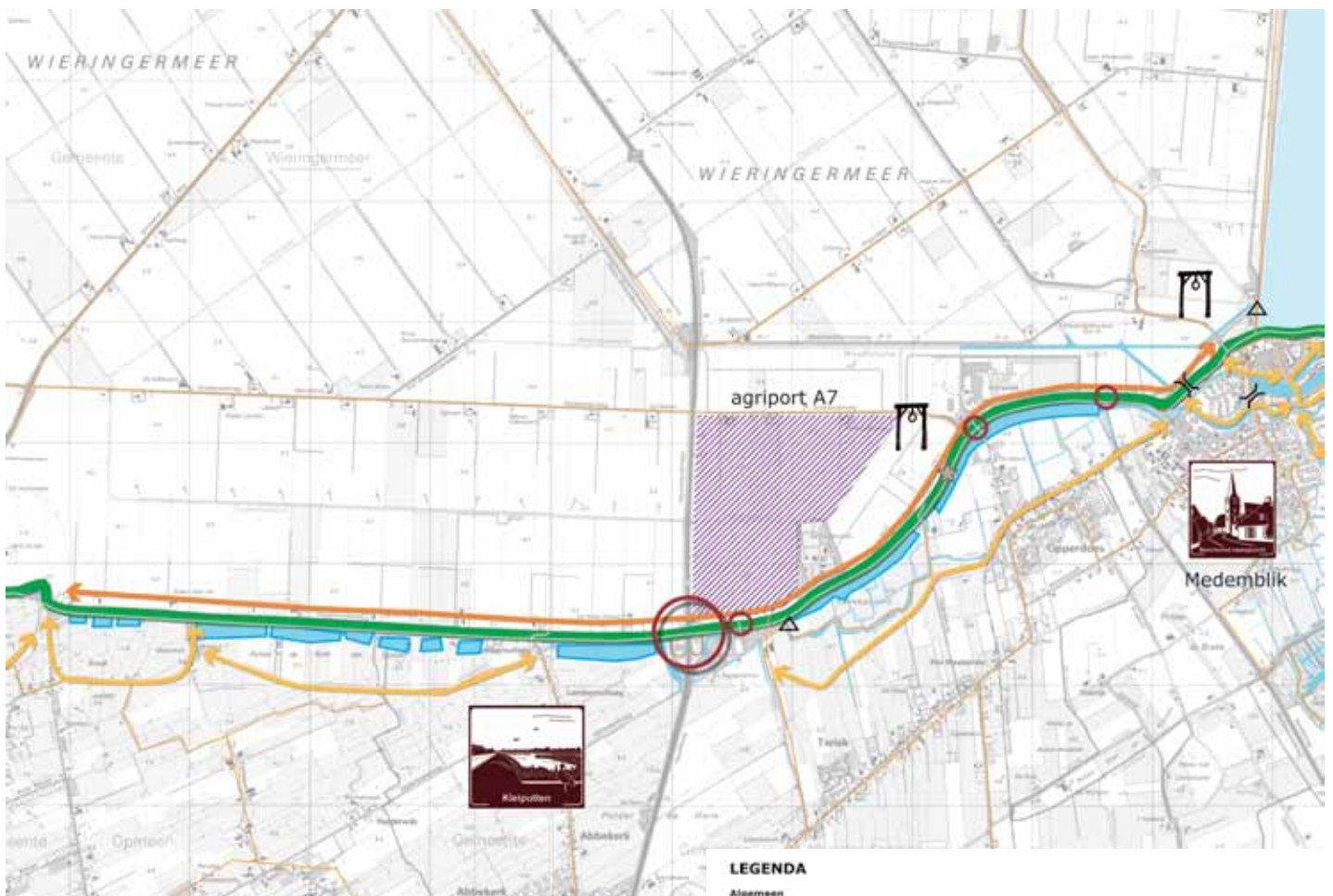
Verdere doorsnijdingen moeten beperkt worden. Waar doorsnijding plaats vindt zal deze zo smal mogelijk moeten zijn, bijvoorbeeld door opstaande keerwanden toe te passen (coupure). De doorgaande route over de dijk moet hierbij behouden blijven, bijvoorbeeld door een fietsbrug..

Vanwege de regionale en nationale betekenis van de A7 en de slechte herkenbaarheid van de Omringdijk op deze

plaats is het aan te bevelen hier de dijk herkenbaar te maken, bijvoorbeeld door kunst of een bord langs de weg.

Het is wenselijk dat de kruin van de dijk openbaar toegankelijk wordt. Wandelaars krijgen zo de mogelijkheid hier hun route te vervolgen, zij het op een onverharde route. Hiervoor zijn trappen, overstaphekjes of klaphekjes gewenst.

Bestaande kralen zijn de kleiputten. De galgenplaats 'Gerecht der Vier Noorder Koggen' kan met bebording als kraal beter herkenbaar worden gemaakt.

LEGENDA

Algemeen

- Westfrieze Omringdijk groen
- Westfrieze Omringdijk in stevig weefsel
- weg op dijk
- fietspad op dijk
- bestaand recreatief (fiets)route-netwerk
- water
- voorlanden

Kansen en aanbevelingen

- schaalniveau Eiland
- aandachtspunt
- natte voet aan de dijk

Schaalniveau Schakel

- slechten van barrieres
- parallel recreatief systeem
- dijk als drager van smetjes
- openbaar toegankelijk maken dijk

schaalniveau van de Dijk

- aandachtspunt: continuïteit van de dijk
- aandachtspunt: herkenbaarheid oorspronkelijk profiel

schaalniveau van de Kralen

- voormalige tracé Omringdijk(herkenbaar)
- wieden
- kleiputten
- beschermd stads- of dorpsgezicht
- beschermde voorovers
- dwangburchten
- galgenplekken
- sluizen
- gemalen
- (mogelijke) pleisterpieken

21 Aan de slag!

Toepassing

Het beeldkwaliteitsplan voor de Westfriese Omringdijk is een provinciaal beeldkwaliteitsplan. Doordat het plan betrekking heeft op een groot gebied is het opgesteld op een hoog schaalniveau, met oog voor de diversiteit van de verschillende trajecten van de dijk. Het beeldkwaliteitsplan doet uitspraken over de dijk als geheel en over al deze verschillende trajecten. Het provinciale beeldkwaliteitsplan heeft de algemene principes aangedragen om over de gehele 126 kilometer een gewenste beeldkwaliteit te bereiken. Deze richtlijnen moeten een plek krijgen binnen de instrumenten van de Wet ruimtelijke ordening en de provinciale monumentenverordening. Aan de hand van de algemene principes kunnen plannen en ontwikkelingen op en rond de onderscheiden trajecten van de Westfriese Omringdijk getoetst worden.

De verantwoordelijkheid voor de Westfriese Omringdijk is echter een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Gemeenten en de beherende organisaties (zoals het Hoogheemraadschap, Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer) kunnen dit provinciale beeldkwaliteitsplan doorvertalen in het eigen beleid en het vroegtijdig toepassen bij nieuwe ontwikkelingen. Lokaal maatwerk is nodig. Het provinciaal Beeldkwaliteitsplan biedt hiervoor inhoudelijke bouwstenen. De provincie heeft hierbij een belangrijke rol. Als opsteller van het provinciale beeldkwaliteitsplan zal de provincie zich opstellen als motivator en vraagbaak voor alle betrokken partijen. De provincie heeft ook een rol om aan te geven hoe de vrijheid van interpretatie die het provinciaal beeldkwaliteitsplan op een aantal zaken bewust geeft, kan worden ingevuld op een wijze waar alle partijen tevreden mee zijn. Om dit te doen is aan te bevelen een aantal voorbeelduitwerkingen te maken.

Voor een goede samenwerking is natuurlijk een actieve rol van alle partijen belangrijk. Aan de gemeenten en beherende organisaties wordt gevraagd, in terugkoppeling met de provincie, de algemene principes binnen de eigen lokale situatie uit te werken en in het beleid door te voeren.

Inspiratie voor het integraal programma

Als eerste opstap naar de realisatie van de gewenste beeldkwaliteit is de provincie gestart met het uitvoeringsprogramma voor de Westfriese Omringdijk. Dit als onderdeel van het bredere integrale programma voor historische dijken. Samen met lokale en regionale partners kunnen binnen het uitvoeringsprogramma projecten worden geformuleerd aan de hand van de aanbevelingen en kansen uit dit beeldkwaliteitsplan. Om de beleving en betekenis te vergroten ligt er bijvoorbeeld een kans om de herkenbaarheid van de galgenplaatsen langs de dijk te vergroten door hier een kunstproject van te maken. Om de herkenbaarheid van de dijk te versterken en de doorgaande route te herstellen is een ontwerpprijsvraag uitgeschreven om het 'gat bij Schagen' te slechten. Het zichtbaar maken van het 'behoud door ontwikkeling' van de Westfriese Omringdijk motiveert en stimuleert om verder aan de schoonheid van dit unieke monument te werken en daarmee het draagvlak voor de gewenste beeldkwaliteit te vergroten.

En niet alleen de nu benoemde kansen en aanbevelingen zijn van belang. De bekendheid van de Westfriese Omringdijk en de waarden die de dijk herbergt en vertegenwoordigt zijn van groot belang voor de beleving van een ieder. De provincie is in dit kader bezig met Culturele Planologie, een manier om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren en de belevingswaarde te vergroten. Ter inspiratie zijn voorbeelden te vinden op www.cultuuropdekaart.nl.

Voor meer informatie over het programma Westfriese Omringdijk kunt u terecht op de website www.westfrieseomringdijk.nl.

BIJLAGEN:

1 RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN

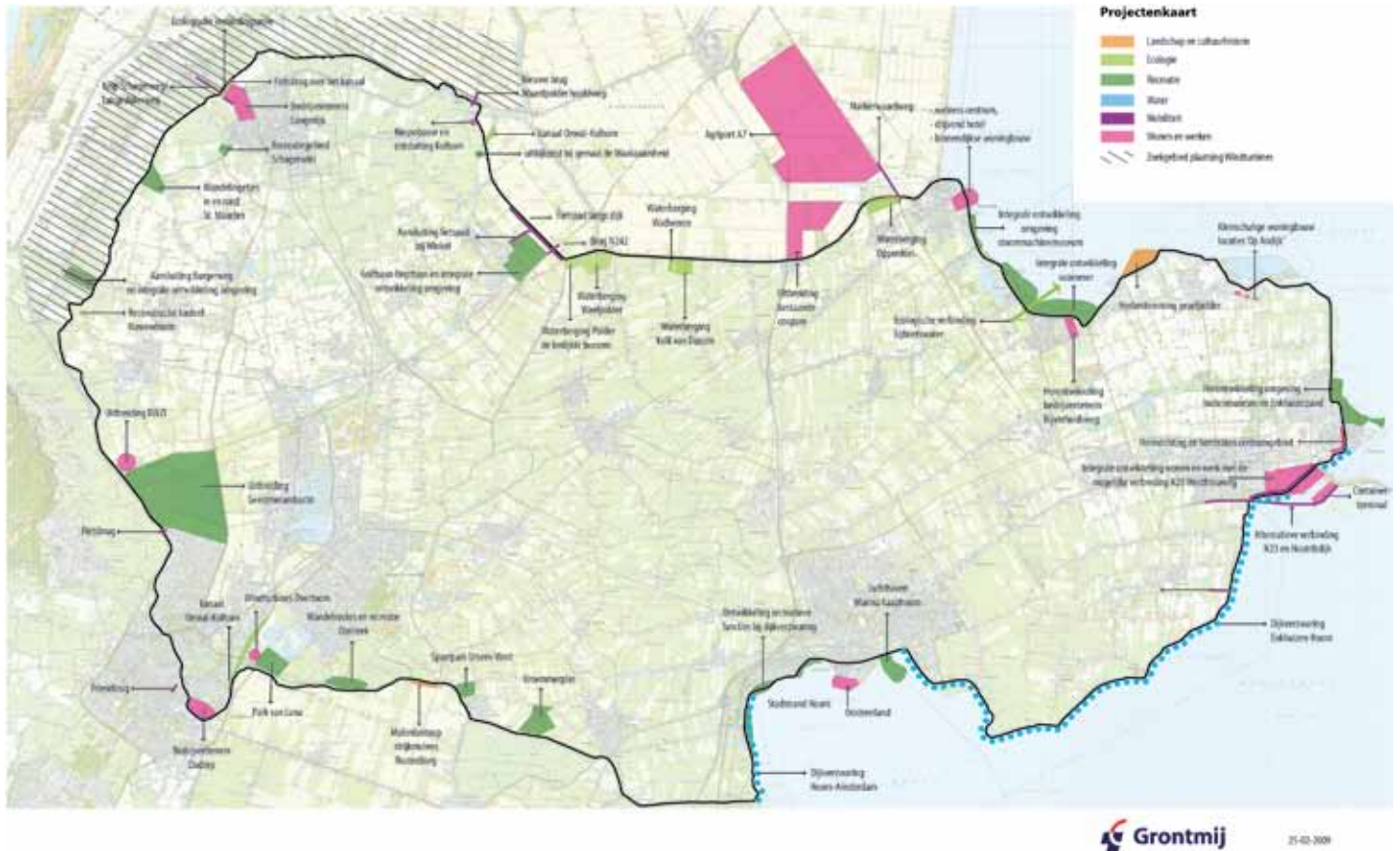
2 BELEIDSKADER

1 RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN

In deze bijlage een overzicht van de ontwikkelingen op en om de Westfriese Omringdijk. Voor het overzicht is er onderscheid gemaakt per thema in

opgaven die volgen uit de beleidsanalyse en projecten en ontwikkelingen die concreet zijn te benoemen.

Water

Opgaven

- aanpassen dijktracé met waterkerende functie langs het IJsselmeer/Markermeer om aan de veranderde waterstaatkundige eisen te kunnen voldoen;
- peilverhoging IJsselmeer;

- de realisatie van waterberging met natuurontwikkeling en recreatie, bijvoorkeur op basis van de cultuurhistorie;
- vergroten van de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater door o.a. een natuurvriendelijke inrichting van watergangen.

Projecten en Ontwikkelingen - Water

Omschrijving

- peilverhoging IJsselmeer
- dijkversterking tracé Enkuzen-Hoorn
- m.e.r. dijkversterking Hoorn-Amsterdam

Trekker

HHNK
provincie Noord-Holland
provincie Noord-Holland

Status

planvorming
in uitvoering
planvorming

Relevantie

aan de dijk
is de dijk
is de dijk

Landschap en cultuurhistorie

Opgaven

- behouden van de leesbaarheid van de waterstaatkundige geschiedenis;
- behouden van de leesbaarheid van de ontginnings- en bewoningsgeschiedenis;
- behoud van het archeologische bodemarchief;
- behouden en herstellen van daliegaten (voormalige putten van waaruit klei uit de ondergrond naar boven werd gehaald om de vruchtbaarheid van de arme veengronden te verbeteren), wielen, drinkputten, meerwallen en hoogstamboomgaarden;
- versterken van het onderscheid tussen zeekele gebied en de kleine droogmakerijen;
- versterken van de herkenbaarheid van de Westfriese Omringdijk door natuurontwikkeling;
- versterken van de relatie tussen de Westfriese Omringdijk en kasteel Nuwendoorn;
- versterken van de herkenbaarheid van de Westfriese Omringdijk door de graslanden in de Zijpe- en Hazepolder te versterken;
- versterken van de samenhang tussen Noord-Hollands Kanaal en de oorspronkelijke structuur van de Westfriese Omringdijk waar deze op aansluit;
- ontwikkelen van proefpolder Andijk (proefpolder voor de aanleg van de grootschalige IJsselmeerpolders, thans recreatieterrein) als entiteit.

Projecten en Ontwikkelingen - Landschap en cultuurhistorie

Omschrijving	Trekker	Status	Relevantie
- herziening bestemmingsplan proefpolder (volgen mogelijk nieuwe ontwikkelingen uit)	gemeente Andijk	planvorming	nabij de dijk
- reconstructie ruïne Nuwendoorn bij Krabbendam	gemeente Harenkarspel	planvorming	nabij de dijk
- behouden nieuwe archeologische vondsten nabij Wadweren	gemeente Opmeer	ideefase	aan de dijk
- beeldkwaliteitsplan Bergen	gemeente Bergen	in uitvoering	nabij de dijk
- biotoopproject Strijkmolens Rustenburg	Landschap NH en stichting Schermermolens	planvorming	aan de dijk
- beeldkwaliteitsplan Zeevang	gemeente Zeevang	planvorming	nabij de dijk

Ecologie

Opgaven

- beschermen weidevogelgebieden;
- realisatie van de ecologische hoofdstructuur.

Projecten en Ontwikkelingen - Ecologie

Omschrijving	Trekker	Status	Relevantie
- ecologische verbinding kanaal Alkmaar-Kolhorn	provincie Noord-Holland	planvorming	nabij de dijk
- ecologische verbindingzone tussen bedrijventerrein en dijk (100m breed) in het kader van ecologische verbinding Omval-Kolhorn	gemeente Schagen	in uitvoering	aan de dijk
- waterberging Weelpolder	HHNK	in uitvoering	aan de dijk
- waterberging Wadweren	HHNK	planvorming	aan de dijk
- ecologische verbindingzone en waterberging Egboetswater	gemeente Wervershoof	planvorming	aan de dijk
- waterberging polder de Bedijkte Boezem	HHNK	in uitvoering	aan de dijk
- waterberging Opperdoes Noord	gemeente Medemblik	in uitvoering	aan de dijk
- waterberging Braakpolder	HHNK	in uitvoering	nabij de dijk
- waterberging Maantjesland	BBL	in uitvoering	nabij de dijk

Recreatie

Opgaven

- ontwikkelen routegebonden recreatievormen als wandelen, fietsen en varen;
- ontwikkelen fiets- en vaarroutes op basis van cultuurhistorische en culturele elementen;
- ontwikkelen en uitbreiden van verschillende natuur en recreatieterreinen zoals Geestmerambacht, Schagerwiel en de Kleine en de Grote Vliet nabij Medemblik;
- recreatief medegebruik landbouwgebied en natuur;
- realiseren van toeristische en recreatieve voorzieningen zoals slechtweervoorzieningen;
- uitbreiding mogelijkheden tot verblijfsrecreatie.

Projecten en Ontwikkelingen - Recreatie

Omschrijving	Trekker	Status	Relevantie
- herontwikkeling recreatieoord rondom Buitenmuseum en Enkhuizerzand	gemeente Enkhuizen	ideefase	aan de dijk
- nieuwe haven Marina Kaap Hoorn	gemeente Hoorn	planvorming	aan de dijk
- nevenfuncties bij dijkversterking (wandeleroutes, voorland als zwemstrandje)	gemeente Hoorn	ideefase	aan de dijk
- stadstrand en boulevard Hoorn	gemeente Koggenland	planvorming	aan de dijk
- sportpark Ursem-West	Recreatieschap West-Friesland	ideefase	aan de dijk
- uitbreiding Ursemmerplas	gemeente Heerhugowaard	planvorming	nabij de dijk
- wandelroutes en recreatie in het open landschap rondom Oterleek	gemeente Heerhugowaard	uitvoering	nabij de dijk
- Park van Luna	bestuurscommissie uitbreiding Geestmerambacht	in uitvoering	nabij de dijk
- uitbreiding recreatiegebied Geestmerambacht	gemeente Schagen	ideefase	verbindt de dijk
- verzoek om fietsbrug over kanaal Stolpen-Schagen (gat in de dijk)	gemeente Harenkarspel	ideefase	nabij de dijk
- wandelroutes in en rond Sint Maarten	gemeente Schagen	planvorming	aan de dijk
- recreatieterrein Schagerwiel	gemeente Schagen	ideefase	aan de dijk
- ommetje Schagerwiel	gemeente Medemblik	ideefase	aan de dijk
- drijvend Wellness Hotel nabij de buitendijkse Regatta haven	gemeente Medemblik	planvorming	aan de dijk
- integrale ontwikkeling vooroever Medemblik	gemeente Medemblik	planvorming	aan de dijk
- golfbaan Regthuys bij Winkel	gemeente Niedorp	uitvoering	nabij de dijk
- uitkijkpunt bij gemaal de Waakzaamheid	HHNK	uitvoering	nabij de dijk
- uitbreiding natuur en recreatiegebied Vooroever	SBB	ideefase	aan de dijk

Agrarisch

Opgaven

- verbreding in de landbouw naar niet-agrarische activiteiten;
- verbetering van de ruimtelijke structuur van grondgebonden landbouw (o.a. door kavelruil);
- handhaven basisvoorzieningen platteland;
- stimuleren duurzaam ondernemen;
- stimuleren biologische landbouw;
- versterken leefbaarheid platteland.

Wonen en werken

Opgaven

- kleinschalige woningbouw;
- aandacht voor ontsluiting en herstructurering bedrijventerreinen;
- de realisatie van windturbines.

Projecten en Ontwikkelingen - Wonen en werken

Omschrijving	Trekker	Status	Relevantie
- zoeklocatie windturbine park	gemeente Anna Paulowna	ideefase	onbekend
- zoeklocatie windturbine park	gemeente Zijpe	ideefase	door de dijk
- kleinschalige woningbouwlocaties 'Op Andijk'	gemeente Andijk	uitvoering	nabij de dijk
- herinrichting en herstraten centrumgebied Enkhuizen (onder andere project Toerisme over water)	gemeente Enkhuizen	in uitvoering	nabij/op dijk
- integrale ontwikkeling bedrijventerreinen Schepenwijk en Krabbersplaat	gemeente Enkhuizen	ideefase	aan de dijk
- containerterminal en natte bedrijventerreinen nabij de sluisen	gemeente Enkhuizen	ideefase	nabij de dijk
- woningbouw Stad van de Zon	gemeente Heerhugowaard	in uitvoering	nabij de dijk
- windturbines bij bedrijventerrein Overtoom en Park van Luna	gemeente Heerhugowaard	in uitvoering	nabij de dijk
- uitbreiding RWZI Geestmerambacht	HHNK	in uitvoering	nabij de dijk
- herontwikkeling bedrijventerrein Lagedijk	gemeente Schagen	in uitvoering	nabij de dijk
- herontwikkeling bedrijventerrein Nijverheidsweg	gemeente Wervershoof	ideefase	aan de dijk
- reconstructies binnen industrieterrein Oudorp	gemeente Alkmaar	planvorming	nabij de dijk
- woningbouw ten zuiden van Kolhorn	gemeente Niedorp	uitvoering	nabij de dijk
- binnendijkse woningbouw, gecombineerd met ontwikkeling drijvend Wellness hotel bij Regatta haven Medemblik	gemeente Medemblik	ideefase	aan de dijk
- woningbouw gecombineerd met ontwikkeling golfbaan Regthuys	gemeente Niedorp	planvorming	nabij de dijk

Mobiliteit

Opgaven

- verbetering oost-west verbinding tussen HAL- (Heerhugowaard, Alkmaar en Langedijk) en HES-gebied (Hoorn, Enkhuizen en Stede Broec) en het oosten van het land;
- verbetering bereikbaarheid van de kust.

Projecten en Ontwikkelingen - Mobiliteit

Omschrijving	Trekker	Status	Relevantie
- opwaardering N23 Westfriisaweg voorbij de Raadhuislaan	provincie Noord-Holland	ideefase	aan de dijk
- verbreding bestaande coupure Koggenrand t.b.v. Agriport A7	gemeente Wieringermeer	planvorming	op de dijk
- reconstructie Markerwaardweg (doortrekken richting de Medemblikkersluisweg in de Wieringermeer)	gemeente Wieringermeer	planvorming	op de dijk
- herinrichting omgeving Burgerweg (waterberging, fietspad, natuurvriendelijke oevers)	gemeente Zijpe	planvorming	aan de dijk
- nieuwe opgang van de dijk bij Venhuizen (Koggeweg)	gemeente Drechterland	ideefase	op de dijk
- verbreken verbinding Schagerweg/Lagedijkerweg voor doorgaand verkeer	gemeente Schagen	ideefase	op de dijk
- wegtracé, fietspad en aansluiting op dijk bij Winkel	HHNK	planvorming	op en aan dijk
- nieuwe brug Waardpolderhoofdweg	provincie Noord-Holland	uitvoering	op de dijk
- reconstructie Friesebrug	gemeente Alkmaar	uitvoering	aan de dijk
- fietsbrug over het Noordhollandsch Kanaal bij de Landman (Alkmaar-Noord nabij Koedijk)	gemeente Alkmaar	planvorming	op de dijk
- oversteek over de N242 bij Winkel	gemeente Niedorp	ideefase	op de dijk

BIJLAGE 2: BELEIDSKADER

In deze bijlage een overzicht van de beleidsdocumenten die gebruikt zijn bij de totstandkoming van het beeldkwaliteitsplan van de Westfriese Omringdijk.

Niveau Europa

- Natura 2000, EG Habitatrictlijn, EG Vogelrichtlijn
- Kaderrichtlijn water (KRW)

Niveau Rijk

- Nota Ruimte
- Nota vitaal platteland
- Natuurbeschermingswet
- Flora- en faunawet
- Wet op de waterkeringen
- Nota Belvedere
- Nationaal bestuursakkoord water

Niveau Provincie / Regio

- (Streekplan) Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland-Noord 2004
- Noord-Holland Natuurlijk, Nota Natuurbeleid 2005
- Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie Noord-Holland
- Provinciale monumenten Noord-Holland: De Omringdijk van West-Friesland
- Monumenten verordening 2005
- Agenda recreatie en toerisme
- Regionale uitwerking KRW
- Provinciaal waterplan 2006-2010
- Waterkeringsbeheerplan 2006-2010
- Keur Hoogheemraadsschap Hollands Noorder Kwartier
- Legger Hoogheemraadsschap Hollands Noorder Kwartier
- Verordening Waterkering West-Nederland
- Landschapsplan West-Friesland (Grontmij, 1997)
- Landschapsplan West-Friesland, Deelplan Koggengebied (DLV, 2006)
- Landschapsplan West-Friesland, Deelplan HES (Bosch en Slabbers, 2003)
- Landschapsplan A7 (Kees Hund T&L, 2003)

Niveau Gemeenten

- Welstandsnota Alkmaar (stichting Welstandzorg Noord-Holland, 2004)
- Boomstructuurplan Gemeente Alkmaar (Kees Hund T&L, 2009)
- Beeldkwaliteitsplan Andijk (HzA, 2004)
- Beeldkwaliteitsplan Buitengebied Anna Paulowna (Bugel Hajema, 2006)
- Groenstructuurvisie Anna Paulowna (Grontmij, 2007)
- Bestemmingsplan Buitengebied Anna Paulowna 2006
- Ontwikkelingsvisie Des Beemsters (Bureau Venhuizen, 2005)

- Beeldkwaliteitsplan Bergen (HzA, 2008)
- Gebiedsvisie Bergen (Amer adviseurs, 2008)
- Stuctuurplan Enkhuizen (HzA, 2004)
- Structuurschets Drechterland (VVK, 1994)
- Toekomstvisie Drechterlandschap (Islandt, 2008)
- Structuurplan Harenkarspel (Bugel Hajema, 2007)
- Welstandsnota Heerhugowaard (HzA, 2004)
- Structuurbeeld Heerhugowaard (HzA, 2003)
- Stadsvisie Hoorn (gemeente Hoorn, 2005)
- OWO Structuurplan (BrO, 2002)
- "Komplan" bestemmingsplannen woonkernen (HzA, 2008)
- Bestemmingsplan Landelijk Gebied Koggenland (Royal Haskoning, 2008)
- Structuurvisie Langedijk (Bugel Hajema, 2000)
- Structuurplan HAL (Kuiper Compagnons, 1998)
- Structuurvisie Schagen (VVK, 2005)
- Fiets- en wandelpadenplan Schagen (VVK, 2006)
- Beeldkwaliteitsplan Schermer (la4sale, 2005)
- Structuurvisie Schermer (Amer adviseurs, 2002)
- Structuurvisie Wervershoof (gemeente wervershoof, 2007)
- Beeldkwaliteitsplan Wervershoof (Buro Vijn, 2007)
- Structuurplan Wieringermeer (2007)
- Beeldkwaliteitsplan Wieringermeer (KAW, 2006)
- Beeldkwaliteitsplan Agriport (Grontmij, 2007)
- Landschapsvisie Noordelijk Zandgebied & Kustzone (Kees Hund T&L, 2007)
- Natuurvisie Zijpe (Veelkleurig Landschap) (Kees Hund T&L, 2009)